

prosvetni delavec

Skupna vsebina prosvetnih
republic in pokrajin, ki ji
menjamo večji del te številke,
ma svobodno menjavo dela v
in izobraževanju, zamisel,
nosti in vprašanja, na katera
čemo pravi odgovor.
vsebinski obravnavane teme so
pevali: nedavno jugoslovansko
vetovanje o neposrednih od-
ih pri svobodni menjavi dela v
in izobraževanju, uredniš-
vseh prosvetnih glasil repu-
in pokrajin ter nekateri naši
delavci.
tem se vključujemo tudi mi v
javno razpravo o svobodni
javi dela v družbenih dejav-
ih, ki poteka na vseh ravneh
v naši republiki kot po vsej
oslaviji.

OSVJETNI LIST — SR
SNA IN HERCEGOVINA

OSVJETNI RAD —
CRNA GORA

OLSKIE NOVINE —
HRVAŠKA

ENDIJA —
KOSOVO

OSVETEN RABOTNIK
SR MAKEDONIJA

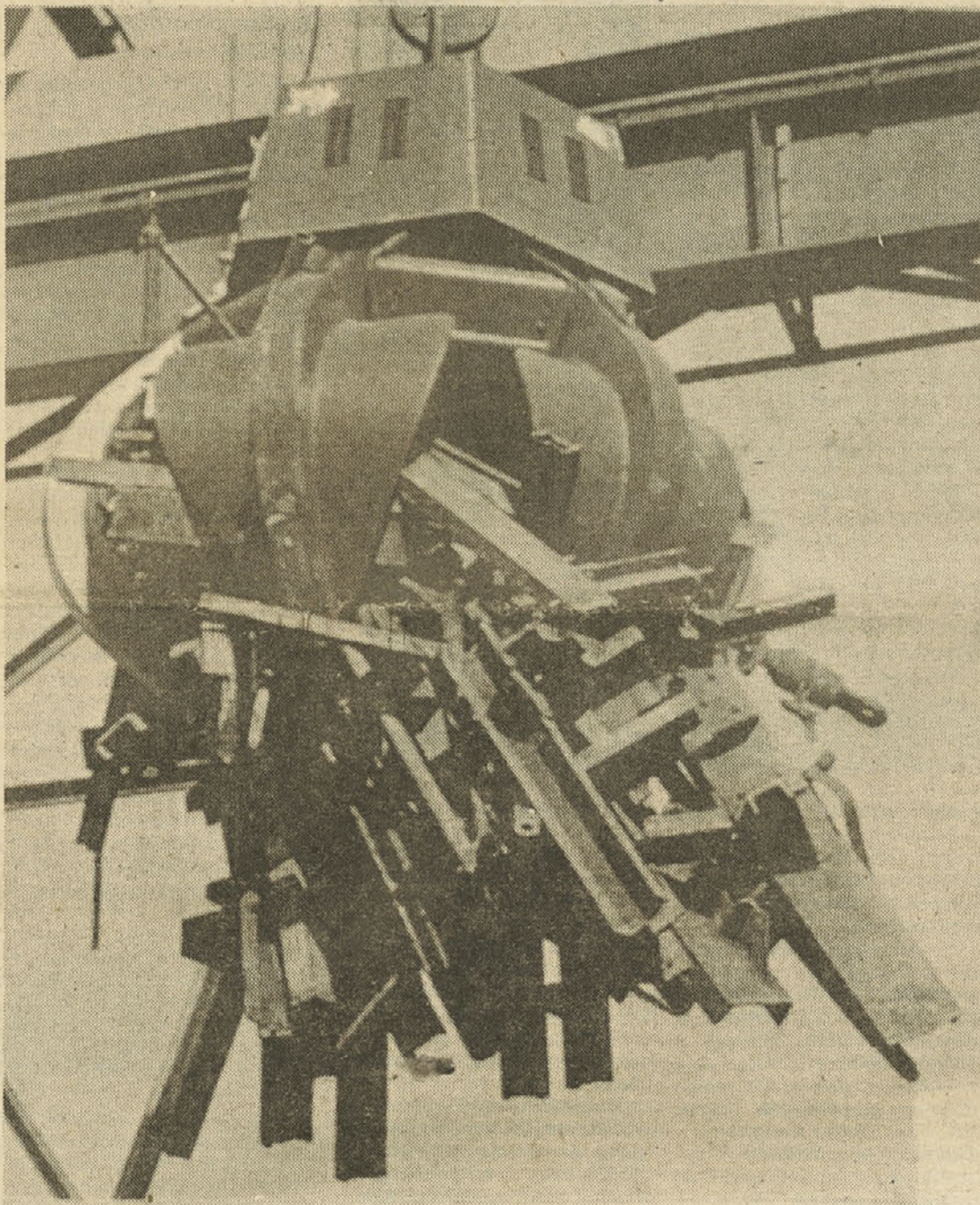
OSVETNI DELAVEC
SR SLOVENIJA

OSVETNI PREGLED
SR SRBIJA

SAO — SAP VOJVODINA

Med drugim preberite

- ZAKONODAJNO-PRAVNE OVIRE JE TREBA ODPRAVITI, str. 2
- IZOBRAŽEVANJE ŠE ZMERAJ ODTUJENO OD DELA, str. 3
- RESOLUCIJA 1985 BREZ DOPOLNILA ZA IZBOLJŠAVE V ŠOLSTVU, str. 8
- DO KDAJ BODO IMELI PROSVETNI DELAVCI ŠE SVOJE GLASILO?, str. 8
- POGLEDI NA REFORMO IZOBRAŽEVANJA UČITELJEV, str. 9
- ENOPREDMETNI ALI DVOPREDMETNI ŠTUDIJ TELESNE VZGOJE?, str. 9
- JEZIK OTROK ZRCALI NAŠE NAPAKE, str. 10
- VIP ZA STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE UČITELJEV, str. 11

Hidravlični polipni grabilec za staro železo, Litostroj

POBUDA JUGOSLOVANSKEGA POSVETOVANJA

Hitreje k neposrednim odnosom v svobodni menjavi dela

Neposrednim odnosom pri zadovoljevanju izobrazbenih in kadrovskih potreb v sistemu svobodne menjave dela je bilo namenjeno jugoslovansko posvetovanje, ki je bilo ob koncu lanskega leta v Cavtatu. Udeležilo se ga je več kot 200 predstavnikov sindikata, gospodarskih zbornic, samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje, strokovnih, znanstvenih in družbeno-političnih organizacij ter drugih.

Svobodna menjava dela sodi med najbolj aktualne teme, ki zanimajo tudi delavce v vzgoji in izobraževanju, saj se ustavna določila o neposrednih odnosih pri zadovoljevanju izobrazbenih in kadrovskih potreb žal prepočasi

uresničujejo. Resolucija o svobodni menjavi dela v družbenih dejavnostih, ki jo je sprejela Skupščina SFRJ leta 1979, natančno razčlenjuje zamisel neposrednih odnosov, opredeljeno že v Ustavi in Zakonu o združenem delu, pa tudi naloge družbenih dejavnikov pri njenem uresničevanju. Zal pa se sprejeta stališča v praksi le malo uresničujejo, pa tudi teoretično jih dovolj ne preučujemo.

Zvezni odbor Sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi meni, da je treba pospešiti uveljavljanje neposrednih odnosov, ki lahko bistveno pripomorejo k reformi vzgoje in izobraževanja in k izenačevanju družbeno-gospodar-

skega položaja prosvetnih delavcev z delavci v proizvodnji in na drugih področjih dela. Tako je nastala zamisel o jugoslovanskem posvetovanju, ki so ga pripravili: Zvezni odbor Sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi, Gospodarska zbornica Jugoslavije, Komisija predsedstva Sveta zveze sindikatov Jugoslavije za izobraževanje, znanost in kulturo, Skupnost jugoslovanskih univerz, Zveza samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje ter revija Ekonomika.

Posvetovanje je dobro razčlenilo prakso in vzroke zastojev na

(nadaljevanje na 2. strani)

Svobodna menjava dela v načelih in praksi

Svobodno menjavo dela smo uzakonili kot obliko pridobivanja dohodka v vzgojno-izobraževalni dejavnosti. Obetala je nove, boljše čase za vzgojno-izobraževalno dejavnost, v resnici pa je ostala le lupina, ki vsebuje komajda posamezne prvine menjave dela. Delavci šole, ki uresničujemo vzgojno-izobraževalne programe, doslej še nimamo pozitivnih izkušenj s svobodno menjavo dela, razen da denar, ki ga pridobimo za izvajanje programa, sami razporejamo na čisti dohodek in sklade. Vendar tudi ta na videz velika pridobitev izgublja svojo praktično vrednost, ko se celotni prihodek šole spreminja v stalne stroške, na katere delavci šole ne moremo vplivati.

Merila za oblikovanje dohodka nimajo veliko skupnega z načeli svobodne menjave dela. Dohodek šole je odvisen od števila oddelkov na šoli in ne od programa dela, ki ga izvajamo. V merilih, po katerih se določa cena na oddelke, je sicer upoštevan splošni program osnovne šole, nikdar pa ni upoštevan program določene šole. Če samo to povzroča, da nastajajo razlike med šolami. Šoli, ki opravi obsežnejši program dela in dosega večjo kakovost, ostaja manj denarja za osebne dohodke. Drugače povedano; taka merila spodbujajo šole, naj delajo manj in porabijo čim manj denarja za učne pripomočke in druga gmotna sredstva, ki praviloma pripomorejo k večji kakovosti. Kolektivni šol naj bi opravili določen obseg dela s čim manj delavci. Ker izvajanje obsega in kakovosti dela nihče ne nadzoruje, je svobodno ravnanje šol že ustvarilo velike razlike v osebnem dohodku med posameznimi šolami. Razlike v osebnem dohodku med enakimi profili z enakimi nalogami znašajo že skoraj tretjino osebnega dohodka, čeprav dobijo vse šole sredstva za osebne dohodke po enakih merilih.

Zdajšnji način pridobivanja dohodka povzroča med učitelji nezadovoljstvo, zmedo in nezaupanje. Dolgoročno gledano je celo škodljiv za razvoj vzgojno-izobraževalne dejavnosti, ker nas v prizadevanjih za čim večji osebni dohodek odvrca od skrbi za kakovost vzgojno-izobraževalnega dela. Doseganje kakovosti dela pa je prav tisto, kar povzroča največ težav celotnemu združenemu delu. Upanja, da se bo to izboljšalo, pa je zelo zelo malo, saj tisti, ki vzgajajo mladino za delo po letu 2000, še sami ne ravnavajo tako, kot bi morali, ker jih z načinom pridobivanja dohodka silimo prav v nasprotno.

Neposredna menjava dela se ni razvila tako, kot smo pričakovali. Prepričan sem, da se tudi razviti ne more, ne da bi to škodovalo poglavitnim smotrom osnovne šole. Učni program osnovne šole je pač tako zahteven, da je že povprečen učenec dovolj obremenjen. Nehumano in proti vsem pedagoškim načelom bi ravnali, če bi učenca preveč obremenili in si z njegovim delom ustvarjali dohodek, ki bi pomagal izboljševati gnetni položaj šol. Tudi na škodo vzgojno-izobraževalnega programa ni mogoče opravljati del in nalog, ki bi šoli prinašali dohodek. Neposredno menjavo dela lahko razvijamo le toliko, kolikor nam dovoljuje učno-vzgojni program pri delovni vzgoji, kulturno-ustvarjalnem delu ipd., če to delo lahko »vnovčimo« in dobimo za to denar. Tega pa je ponavadi le skromna vsota, s katero ni mogoče izboljšati gnetnega položaja šole. S tako ustvarjenimi sredstvi lahko spodbujamo le določeno dejavnost učencev. Neposredne menjave dela tudi ne moremo razvijati tako, da bi zaračunavali storitve (varsivo učencev, fakultativni pouk ipd.), ki jih šola mora dati učencem po osnovnem programu. S tem ko zaračunavamo nekatere storitve staršem, lahko takoj zadenemo ob ustavno pravico o brezplačnem obveznem šolanju. V razmerju šola-starši se pričakuje, da bo šola z organizirano preskrbo učbenikov in z drugimi dejavnostmi celo razbremenila starše, ki imajo že tako veliko izdatkov.

Vse to pove, da v resnici težko govorimo o kakršnih koli izkušnjah svobodne menjave dela, saj obstaja le-ta samo v zakonskih določbah, v praksi pa je ni. Prepričani smo, da je tudi biti ne more in je ne bo vse do tlej, dokler bomo vzgojno-izobraževalno delo uvrščali med porabo in to vsako leto v resolucijah omejevali z indeksi. Taka obravnava vzgojno-izobraževalne dejavnosti je v določenem pomenu zavrta tudi razvoj samoupravljanja na tem področju. Delegati v samoupravnih interesnih skupnostih se namreč nimajo o čem dogovarjati. Indeksirana poraba je ovira, ki je ni mogoče odpraviti z nikakršnim samoupravnim dogovarjanjem, ker gre zmeraj na račun nekoga. Preostane jim torej le, da formalno potrdijo tisto, kar je bilo sklenjeno ob raznih uskla-

(Nadaljevanje na 2. strani)

razpravljamo

Hitreje k neposrednim odnosom v svobodni menjavi dela

Nadalj. s 1. strani

tem področju, pojasnilo teoretične, idejno-politične in pravne predpostavke za razvijanje neposrednih odnosov, poudarilo dobre izkušnje republik in pokrajin ter izoblikovalo predloge ukrepov za hitreje uveljavljanje neposrednih odnosov v svobodni menjavi dela. Dr. Stevan Bezdanov je v uvodnem referatu poudaril, da so neposredni odnosi v svobodni menjavi dela ostali na robu teoretične in znanstveno-strokovne obdelave — da imamo sicer dosti načelnih stališč, proglasov in prizadevanj, manjkajo pa nam znanstveno-teoretične, idejnopolične in pravno-normativne predpostavke, potrebne za širše uveljavljanje neposrednih odnosov svobodne menjave dela.

Posvetovanje je spodbudilo nekaj raziskav o izkušnjah proizvodnih organizacij združenega dela in šol, pa tudi širše ocene doseženega v republikah in pokrajinah. Na posvetu je imelo vidno mesto tudi načrtovanje nadaljnjega razvoja izobraževanja, saj so v tem času v republikah in pokrajinah potekale razprave o razvojnih resolucijah za leto 1985 in o pripravi srednjeročnega in dolgoročnega načrta.

Razprava na posvetovanju je potrdila odločitve sklicateljev, da je treba to skoraj pozabljeno in neopravičeno prezrto tematično postaviti v središče sindikalne dejavnosti. Sveži zgledi iz prakse, zlasti iz organizacij združenega dela, so zbudili veliko zanimanja, pa tudi nekaj polemičnih misli. Očitno nimajo prav tisti, ki menijo, da so družbene dejavnosti — med njimi tudi izobraževanje — same krive, da ni razvitih neposrednih odnosov svobodne menjave dela. Vzroki so globlji, treba jih bo preučiti in pojasniti, nato pa s samoupravno dejavnostjo pospešiti razvoj ne-

posrednih odnosov — v korist celotnega združenega dela, ne samo vzgoje in izobraževanja. Ta dejavnost je v dozdajšnjem sistemu svobodne menjave dela v samoupravnih interesnih skupnostih in ob stalnih državnih omejitvah zašla v težak gmotni položaj.

Od notranje povezanosti v združenem delu je odvisno, koliko so razviti neposredni odnosi pri zadovoljevanju izobraževalnih in kadrovskih potreb v svobodni menjavi dela. Tako je pokazalo tudi posvetovanje. V srednjih in visokih šolah, kjer se ti odnosi uresničujejo, imajo boljši gmotni položaj, življenjska raven prosvetnih delavcev je višja in samoupravljanje bolj razvito.

Cavtatski posvet je bil prava za sindikalno in širšo samoupravno dejavnost, ki mora v vsakem okolju — v vrtcih in šolah, na fakultetah in v samoupravnih interesnih skupnostih, v samoupravnih in strokovnih organizacijah ter v družbeno-političnih organizacijah — pomagati spreminjati zdajšnje nezadovoljivo stanje. Svoj del obveznosti morajo opraviti tudi sklicatelji cavtatskega posvetovanja, ki bodo po njegovih predlogih in priporočilih pripravili lastne načrte za razvijanje neposrednih odnosov. To delo ne bo niti preprosto niti lahko, zato je potrebna načrtna in organizirana dejavnost. Brez nje bo cavtatsko posvetovanje ostalo le pri ugotovitvah, da neposredni odnosi zaostajajo za možnostmi in potrebami družbe.

Z obveščanjem prosvetnih delavcev o teh vprašanjih se tudi prosvetna glasila pridružujejo skupnim prizadevanjem in prispevajo svoj delež k spreminjanju stanja in k uresničevanju neposrednih odnosov v svobodni menjavi dela v vzgoji in izobraževanju.

DJORDJE DJURIĆ

Svobodna menjava dela v načelih in praksi

Nadalj. s 1. strani

jevanjih na različnih ravneh. Bistva samoupravljanja, to je dogovarjanja o obsegu programov, pričakovani kakovosti in vrednosti programov pa ne more biti. Prav zato, ker vsebina dela ni taka, kakršna bi morala biti, so delegati zelo pasivni. Menjava dela pa je ohranila vse lastnosti proračunskega financiranja.

Vloga šole se močno spreminja. Glede na družbene potrebe in spreminjen način življenja družine mora šola prevzemati nove naloge. Naloge, ki bi jih normalno morala opravljati družina — skrb za varstvo otroka, skrb za prehrano ipd. — prevzema šola, zato je nujno odpraviti dozdajšnja praksa financiranja šol. Nevzdržno je namreč, da družbene potrebe narekujejo program dela, ki se mora stalno dopolnjevati ter širiti dela in naloge; mimo teh potreb in mimo neposrednega dogovarjanja o možnostih izvajanja načrtovanih nalog pa z indeksom omejujemo sredstva za vzgojno-izobraževalno dejavnost.

Delavci v šolah razumemo, da se mora v stabilizacijskih razmerah gospodarjenja tudi vzgojno-izobraževalna dejavnost podrediti gospodarskim možnostim, ne razumemo pa, kakaj ne prilagajamo možnosti dozdajšnje prakse financiranja šol. Znamo, da dobimo zanj. Zelimo, da gospodarstvo pove, kakšne programe želi in jih potem pošeno ovrednoti, tako kot se vrednotijo druga dela v združenem delu. Samo dogovor med uporabniki in izvajalci in stvarno ovrednotenje programov je za vzgojno-izobraževalno dejavnost sprejemljivo, saj hkrati zagotavlja svobodno menjavo dela. ne moremo pa se strinjati, da se od nas zahteva, kar družba potrebuje, daje pa nam toliko, kolikor ima ali hoče dati.

GEZA ČAHUK

Zakonodajno-pravne ovire je treba odpraviti

Kako je z neposredno menjavo dela v vzgoji in izobraževanju in kako naprej?

Neposredni odnosi v svobodni menjavi dela v vzgoji in izobraževanju so ostali na robu razvoja — to pa zrcali tudi celotno stanje pri razvijanju zasnove svobodne menjave dela. Imamo sicer načelna stališča in razglase, veliko je prizadevanj na idejno-političnem področju in fragmentarnih zakonodajno-pravnih formulacij, nimamo pa nujnih znanstveno-teoretičnih, zakonodajno-normativnih in idejno-političnih (v praktičnem — akcijskem pomenu) predpostavk za širše ustvarjanje in razvijanje neposrednih odnosov svobodne menjave dela. To pomanjkljivost skušamo nadomestiti z družbeno-političnim razpravljanjem na sestankih in konferencah. Vse to pa velikokrat vodi k improvizaciji, enostranosti in voluntarizmu.

Neskladje med načeli in prakso

Po temeljnih načelih Ustave SFRJ imajo neposredni odnosi svobodne menjave dela prednost. Resolucija Zvezne skupščine o svobodni menjavi dela v družbenih dejavnostih pravi, da je z neposrednimi odnosi treba zadovoljiti vse skupne ali posamezne potrebe organizacij združenega dela pa tudi tiste skupne potrebe družbe, ki jih je mogoče zadovoljevati v teh odnosih. Sprejeto je tudi stališče, da se strazmerno z zadovoljevanjem izobraževalnih potreb v odnosih neposrednega združevanja dela in sredstev zmanjšujejo obveznosti organizacij združenega dela pri združevanju sredstev v samoupravnih interesnih skupnostih vzgoje in izobraževanja. V skladu s tem je treba v samoupravnih interesnih skupnostih zadovoljevati tiste potrebe, ki jih ni mogoče zadovoljiti v neposrednih odnosih svobodne menjave dela. Pri konkretizaciji načelnih stališč pa zlasti v posameznih republikah in pokrajinskih zakonih niso našli primernih rešitev. Nekatere pa so take, da celo onemogočajo razvijanje neposrednih odnosov svobodne menjave dela.

Po posameznih zakonih republik in pokrajin se štejejo neposredni odnosi svobodne menjave dela v vzgoji in izobraževanju za dodatke, ostanek izpeljan z obliko svobodne menjave dela — torej za postransko obliko družbeno-gospodarskih odnosov, ki se močno uveljavljajo v samoupravnih interesnih skupnostih in po njih. »Pravica« do ustvarjanja neposrednih odnosov je strogo odmerjena z zakoni in drugimi predpisi, »dovoljena« je samo za posamezne oblike in programe (naloge) izobraževanja pa še to samo ob dodatnem oddeljevanju sredstev za izobraževanje. Delovni ljudje v ozdih nimajo pravice (razen v dveh republikah) ustvarjati neposrednih odnosov za uresničevanje ustreznih oblik in izobraževalnih programov (nalog) s sredstvi, ki jih morajo dati za izobraževanje. »Samoupravno dogovorjena« sredstva morajo nakazovati samoupravnim interesnim skupnostim, ki so v posameznih republikah in pokrajinah samo teritorialne narave, v njih pa se zbere zelo veliko denarja (posebno v visokem izobraževanju). Te skupnosti »imajo pravico« (?), da odločajo, koliko vplačanih (določenih, dogovorjenih) sredstev se bo vrnilo ali pustilo ustreznim ozdom.

Mladina, ki se šola, je uradno (s posameznimi republikami in pokrajinskimi zakoni o vzgoji in izobraževanju) »proglasila« za »širšo izobraževalno družbeno potrebo«, to pa pomeni izobraževanje mladega rodu, ki še ni vključen v svet dela.

Te tako imenovane splošne širše družbene potrebe v vzgoji in izobraževanju so zajete v najbolj splošni obliki v načrtih družbe-

no-gospodarskega razvoja družbeno-političnih skupnosti. Denar za tovrstno izobraževanje se mora združevati v samoupravnih interesnih skupnostih. Izobraževanje in spopolnjevanje delavcev in drugih odraslih občanov pa tudi zagotavljanje strokovnih delavcev tistih profilov, za katere tako imenovani šolski sistem ni razvil ustreznih oblik in programov, se je na žalost, uveljavil izraz »ožje izobraževalne potrebe«; tovrstno izobraževanje je postalo ali osebna zadeva

Dr. Stevan Bezdanov

(in denarna obveznost) vsakega delavca in občana ali pa ustreznih organizacij združenega dela. Te izobraževalne potrebe so predvidene v razvojnih načrtih ozdov, predvsem tistih v materialni proizvodnji. Neposredni odnosi so »namenjeni« — na podlagi dodatnega dodeljevanja sredstev — za zadovoljevanje tako imenovanih ožjih izobraževalnih potreb.

Izobraževanje ni poraba

Ceprav je po Ustavi in Zakonu o združenem delu izobraževanje sestavni del enotnega procesa družbenega dela »in dejavnika«, ki povečuje »produktivnost dela«, dejavnost, ki pripomore »k ustvarjanju nove vrednosti v materialni proizvodnji«, pa se to področje — in s tem tudi prosvetni in znanstveni delavec — obravnava pri odločanju o delitvi dohodka, ustvarjenega v materialni proizvodnji kot »pasivni člen«.

Ne glede na stališče (zapisano v Ustavi in Zakonu o združenem delu), da vsebuje ustvarjeni dohodek ozda v materialni proizvodnji tudi dosežke delavcev s področja izobraževanja (in znanosti), je odločanje o delitvi skupno ustvarjenega dohodka — materializiranega v ozdih materialne proizvodnje — v pristojnosti samo tistih delavcev, ki so zaposleni v ozdih, v katerih je ustvarjen dohodek. Izobraževanje dobiva sredstva za svojo reprodukcijo kot porabnik. Vse doslej še nismo našli sistemskih rešitev, po katerih bi lahko delavci v izobraževanju vplivali na višino sredstev, ki se namenjajo za zagotavljanje možnosti in nadomestila za njihovo delo.

Tudi pri delitvi sredstev, ki se stekajo v samoupravne interesne skupnosti vzgoje in izobraževanja, delavci v vzgoji in izobraževanju niso enakopravni z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu. To kaže tudi 52. člen Ustave SFRJ.

Tako se še nadalje ohranja ločevanje dela v izobraževanju in tistega v materialni proizvodnji, skratka, eno področje je postavljeno nasproti drugemu.

Pretirani so tudi predpisi o ustanavljanju samoupravnih interesnih skupnosti; te pogosto ustanavljajo »od zgoraj« na ravni republik in pokrajin, iz njih pa se izvajajo »nižje« oblike združevanja. Ustava predvideva tudi možnost, naj bi uzakonili več možnosti za urejanje in ra-

zvežano poseganje družbeno-političnih skupnosti na to področje. Z republikami in pokrajinskimi zakoni je bilo veliko opravičeno in nalog vzgojno-izobraževalnih organizacij prenesenih na samoupravne interesne skupnosti. Izjema, predpisana z Ustavo, da lahko družbeno-politične skupnosti po zakonu predpišejo obvezno plačevanje prispevka za izobraževanje, je postalo pravilo. Po ustavi so družbeno-politične skupnosti pooblašene, da lahko, če se jim zdi potrebno, na tem področju tudi ukrepajo — pojavljajo se kot zaščitnice tako imenovanih širših družbenih interesov v vzgoji in izobraževanju.

Pretirano normativno urejanje

Posebej je treba opozoriti na preveč podrobne pravne predpise, ki urejajo skoraj vsa razmerja v vzgoji in izobraževanju. Za samoupravno urejanje ostaja le zelo malo zadev. Namesto da bi po demokratični poti ugotovili, kaj se v vzgoji in izobraževanju lahko ureja s samoupravnim sporazumevanjem in dogovarjanjem in kaj mora ostati predpisano z enotnim zakonom, se dela največkrat prav nasprotno: najmanjše podrobnosti so določene s stotinami paragrafov, za samoupravljanje pa ne ostane skoraj nič.

Težak gospodarski položaj v združenem delu ne spodbuja razvoja neposrednih odnosov svobodne menjave dela. Tudi združeno delo, posebno v proizvodnih delovnih in temeljnih organizacijah se še nadalje usmerja predvsem na tržišče delovne sile in le največji sistemi in sodzi se zavzemajo za to, da bi organizirali izobraževanje za svoje potrebe in ustvarili neposredne odnose. Nekateri menijo, da so izobraževalne in kadrovske potrebe pojmovane zelo različno, da nimamo niti instrumentov niti metodologije, s katerimi bi jih raziskovali in ugotavljali. Res je tudi, da nismo dovolj raziskali pa tudi znanstveno in družbeno-politično ovrednotili nekdanje prakse tovarniških izobraževalnih središč, ki so dobivala denar iz prvotne delitve — iz celotnega prihodka v breme materialnih stroškov proizvodnje.

Ustvarjanje neposrednih odnosov svobodne menjave dela ovirajo tudi počasni procesi povezovanja istovrstnih in podobnih vzgojno-izobraževalnih in znanstvenoraziskovalnih organizacij usmerjenega izobraževanja in vzgoje. Po večini pristajamo na vodoravne povezave, na ustvarjanje šolskih centrov kot sozdov, v katerih ohranja vsaka šola svojo podobno in samostojnost, v visokem izobraževanju pa pri razvijanju univerze kot tako imenovanega sestavljenega združenja. Nihče pa se pretirano ne trudi, da bi se navpično povezovale istovrstne srednje, višje in visokošolske vzgojno-izobraževalne organizacije, da bi se ustvarjala sestavljena izobraževalno-znanstvena središča.

Nujna je široko razvejana dejavnost

Vse kaže, da je nujna široka zakonodajno-pravna, idejno-politična, znanstveno-strokovna in organizacijsko-institucionalna dejavnost. Pri tem je treba upoštevati odvisnost procesov svobodne menjave dela od splošnih tokov družbene reprodukcije — vsebine in hitrosti podružbljanja proizvodnje in delitve. Po drugi strani »mora svobodna menjava dela upoštevati gospodarske zakonitosti, pod vplivom katerih se ustvarja, uresničuje in oblikuje dohodek v gospodarstvu« (M. Trklja). Neposredni odnosi svobodne menjave dela se morajo izoblikovati na podlagi ugotovljenih

izobraževalnih potreb in interesov, skupaj izoblikovanih gramov, skupno ugotovljenih sredstev, nujnih za uresničevanje vzgojno-izobraževalnih gramov in meril za vrednotenje njihovih dosežkov.

Po Zakonu o združenem delu in glede na izkušnje iz prakse mogoči trije temeljni načini posrednih odnosov svobodne menjave dela. To so: a) neposredni odnosi svobodne menjave dela, ki se s samoupravnim sporazumom ustvarjajo zainteresiranimi ozdi gospodarstva in drugih dejavnosti vzgojno-izobraževalnimi organizacijami; b) samoupravljanje dela in sredstev zainteresiranih ozdov gospodarstva in drugih dejavnosti vzgojno-izobraževalnih organizacij zaradi skupnega organiziranja in izvajanja izobraževalnih in znanstvenodagoških programov; c) samoupravno združevanje temeljnih delovnih organizacij ustvarjenega izobraževanja in vzgoje delovne in sestavljene ozdi gospodarstva in drugih dejavnosti. V prihodnosti naj bi imeli možnost druga in tretja oblika.

V neposrednih odnosih svobodne menjave dela gospodarskih ozdov in ozdov drugih dejavnosti se morajo uresničiti posamezne in skupne potrebe tistih, ki zahtevajo vzajemnost in solidarnost samoupravnih interesnih skupnosti ali njihovih ustreznih zah. Z ustreznimi republikami in pokrajinskimi zakoni je dati ozdom pravico, da jim ustrezno, potrebnih za izobraževanje v neposrednih odnosih, ni združevati v obstoječih skupnostih usmerjenega izobraževanja in vzgoje.

Glede na različno naravo izobraževalnih potreb, različne loge posameznih programov izobraževanja in različno stopnjo posameznih razvojnih stadij, je treba računati tudi na različni viri sredstev za izobraževanje in ustvarjanje. Denar za ustvarjanje neposrednih odnosov svobodne menjave dela je treba zagotoviti iz nega prihodka (v breme materialnih stroškov) in iz čistega dohodka. Sredstev za neposredne odnose po Zakonu o združenem delu ni mogoče omejevati niti resolucijami o družbeni in gospodarskem razvoju pa ne z drugimi instrumenti ozda. Nujno bi bilo izoblikovati ustrezne postavke za oblikovanje posebnih skladov za izobraževanje pri vsakem ozdu, iz teh sredstev pa tudi iz dohodkov. Pri tem bi morali upoštevati tudi sredstva, ki so zdaj združevala samoupravne interesne skupnosti.

Ustvarjanje in razvijanje posrednih odnosov svobodne menjave dela in spreminjanje družbeno-gospodarskih odnosov svobodne menjave dela pa najbrž zahtevata tudi spremembe v zakonodajnem sistemu pa tudi v samoupravnih aktih ozdov in njihovih združenjih.

Seveda pa same spremembe Ustavi SFRJ, Zakonu o združenem delu in drugih zakonih predpisih pa tudi v samoupravnih aktih ozdov ne morejo sprostiti stanja na tem področju, če ne bodo v delovnem in družbenem izdelali programe dejavnosti, ki jih je treba določiti, kaj in kako bo kdo storil za to, da se razmere spremenijo. Prav tega delovanja so odvisni daljnji tokovi v svobodni menjavi dela. Pri tem bo imela posebno vlogo Zveza sindikatov in še posebno Sindikat delavcev v izobraževanju, znanosti in kulturi.

STEVAN BEZDANOV

izobraževanje je še zmeraj odtujeno od dela

od javne službe do združenega dela

Spreminjanje družbenega položaja vzgoje in izobraževanja po načelih ustave in Zakona o zdravstvenem delu iz javne službe v »rešeni« države v enakovredni in dogovorjeni del sistema svobodno združenega dela je nedvomno zelo obsežen in dolgotrajen proces. Uveljavljanje novih postopkov je celostna in zahtevna naloga, ki bo aktualna še dolgo časa. Ni odveč opozoriti tudi na to, kar je v resnici doseženo pri uveljavljanju samoupravnih odnosov celotne družbe, saj ti odnosi na vsakem področju, tudi na področju vzgoje in izobraževanja, lahko napredujejo le tako in tako, kot se celotna družba in še posebno njen proizvodni del, razvija v skupnosti proizvodnih proizvajalcev. Zaostrjanje pri uveljavljanju samoupravnih odnosov na drugih področjih, posebno pri ustvarjanju možnosti, da bodo delavci v skupnosti razpolagali z dohodkom v skladu s temeljnimi organizacijskimi in oblikovalnimi celotno družbeno reorganizacijo, ne more ostati brez posledic. To bi morali upoštevati zlasti pri ocenjevanju doseženega pri uveljavljanju svobodne menjava dela, s katero smo namreč še posebno nezadovoljni.

Pri ocenjevanju doseženega na tem področju smo zlasti nezadovoljni s počasnim razvojem in uveljavljanjem interesov za vzgojo in izobraževanje v tozidnih materialnih proizvodnih, od katerih v skladu z uveljavljenim sistemom pričakujemo opredeljene potrebe in vsebinske pogoje za načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti. Nezadovoljni smo tudi z različnimi »prepovedmi«, »usmeritvami« in »načeli za razpravo«, s katerimi se vse pogovore v imenu delavcev in namesto njih določa razpolaganje z dohodkom, s tem pa tudi možnost za zadovoljevanje njihovih in celotnih družbenih potreb. Počasi tega je tudi čedalje manj

vsak učenec si načrtno pridobiva strokovno-teoretična in praktična znanja

makopraven družbeno-gospodarski položaj prosvetnih delavcev. Družbena praksa zadnjih let, tudi v Sloveniji, tako kot drugod po Jugoslaviji, na vseh področjih družbenih dejavnosti — morda v izobraževanju še nekoliko bolj kot drugod — obremenjuje z različnimi oblikami trnatega povezovanja teh de-

javnosti z državno strukturo. Številni in podrobni predpisi o vsebini in organizaciji izobraževanja ter o oblikah samoupravnega organiziranja in obveznih postopkih sporazumevanja še zelo pogosto vztrajno ohranjajo vzorce odločanja in financiranja, podedovane iz časov državne upravljanja. Temu se pridružujejo tudi splošne motnje v družbeni reprodukciji, zastoj ali upadanje družbenega proizvoda in občutno zniževanje osebne življenjske ravni. Posledica tega so tudi pomembne spremembe v strukturi potreb. Ob nezadostno razvitem delovanju delegatskega sistema se v takih razmerah vse pogostejše dogaja, da se uveljavljanje samoupravnih odnosov podreja reševanju spornih problemov, to pa čedalje bolj ovira izražanje in uresničevanje avtentičnih interesov delovnih ljudi in občanov. V takih razmerah je še posebno težko uveljavljati nujne strukturne spremembe, ki naj bi omogočile tehnološki razvoj in uspešnejše gospodarjenje v materialni proizvodnji. Ne glede na različna mnenja o tem, ali naj bi zdaj in v prihodnje namenili v naši družbi večji delež dohodka vzgoji in izobraževanju, ne kaže iskati poti mimo tistega temeljnega načela Zakona o združenem delu, po katerem se rezultati dela tudi delavcev v vzgoji in izobraževanju vrednotijo po njihovem prispevku k ustvarjanju nove vrednosti v materialni proizvodnji in v mejah materialnih možnosti v tej proizvodnji. Rezultati v obliki ustvarjene nove vrednosti seveda niso edino merilo, vendar imajo brez njih tudi še tako zaželeni (in zahtevani) prerazdelitveni dosežki lahko le kratkotrajen učinek.

Samoupravno sporazumevanje v svobodni menjavi dela omogoča tudi delavcem v vzgoji in izobraževanju, da sodelujejo pri oblikovanju skupnih odlo-

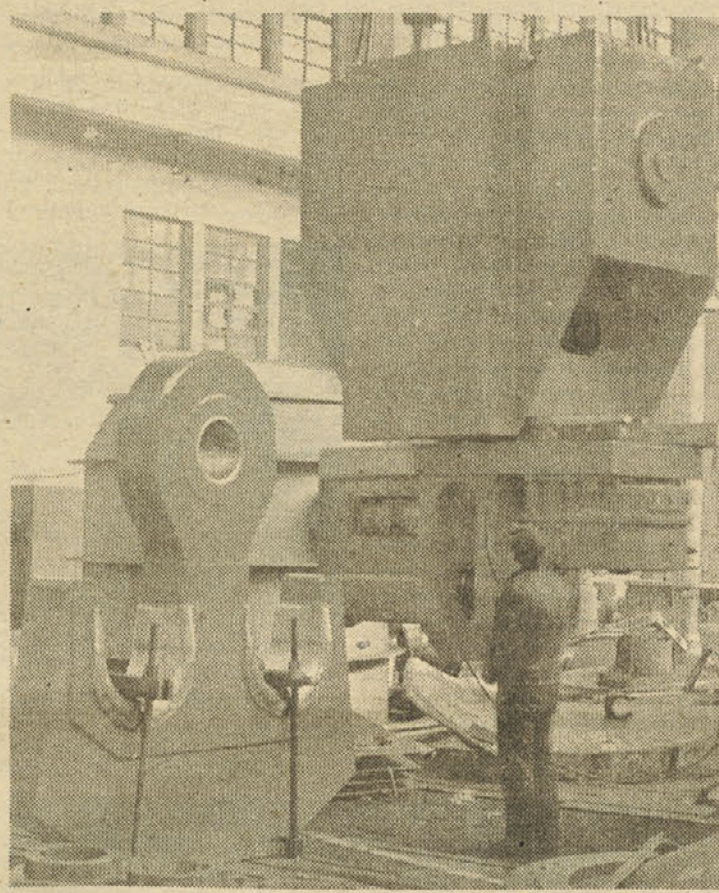
cijskih namreč sam po sebi še ne more odločilno spreminjati stanja, če se hkrati ne razvijajo novi odnosi. Mednje pa spada predvsem razvijanje soodgovornosti za dosežki v materialni proizvodnji. Zato se morajo tudi oblike samoupravnega povezovanja in združevanja dela in sredstev razvijati v skladu s temi cilji in se jim prilagajati. Razvoj v družbeni praksi pa na tem področju še posebno zaostaja. Prav zato postajajo, zlasti v zoženih materialnih razmerah, programi dejavnosti v okviru občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti ne le prevladujoča, temveč že skoraj edina oblika združevanja dela in sredstev na tem področju. Svobodna menjava dela v neposrednih odnosih se zmanjšuje, krajevne skupnosti pa ne morejo razviti svoje ustavne vloge na tem področju.

Rezultat tega niso samo slabše gnotne možnosti za izobraževalno dejavnost in slabši družbeno-gospodarski položaj delavcev. Take težnje so še posebno nevarne zato, ker še bolj odtujajo vzgojno-izobraževalno dejavnost delavcu in občanu. Tudi med delavci v vzgoji in izobraževanju je žal vse več glasov in zahtev po vsesplošnem izenačevanju na podlagi državne in paradržavne prisile: po uveljavljanju »racionalnih« rešitev glede na stališča večine: po prerazdelitvi družbenega proizvoda mimo volje in odločitev delavcev, ki ga ustvarjajo; po uveljavljanju nekih abstraktnih »nacionalnih« in »socialističnih« interesov: po »sistemskih« rešitvah, ki naj brez utrjujočega prepričevanja in dogovarjanja uveljavijo neko splošno enakopravnost vseh in povsod. Le malok-

tev o družbeni reprodukciji (seveda, če so odnosi ustrezno razviti). Zato tudi za posledice odločitev o razporejanju dohodka svojih organizacij, ki jih sprejemajo delavci v materialni proizvodnji, niso več odgovorni samo ti delavci. Tudi za celotno družbeno reprodukcijo niso več odgovorni samo delavci v materialni proizvodnji, temveč — po svoje — tudi delavci v družbenih

dejavnostih. Oboji bodo namreč boljše ali slabše rezultate tudi enako občutili. V tem je resnično bistvo »enakega družbeno-gospodarskega položaja«, in ne le v primerjanju doseženih osebnih dohodkov, kot se to pogosto poenostavlja.

Ustvarjanje takih odnosov je zelo odvisno od tega, kako hitro se bo zavzetost ljudi za razvoj izobraževanja in za njegovo vsebino osvobodila etastične miselnosti in prakse. Prenos te dejavnosti iz državne režije v

Škripčevnik z daljinskim upravljanjem za polarno dvigalo, Litostroj

samoupravne interesne skupnosti namreč sam po sebi še ne more odločilno spreminjati stanja, če se hkrati ne razvijajo novi odnosi. Mednje pa spada predvsem razvijanje soodgovornosti za dosežki v materialni proizvodnji. Zato se morajo tudi oblike samoupravnega povezovanja in združevanja dela in sredstev razvijati v skladu s temi cilji in se jim prilagajati. Razvoj v družbeni praksi pa na tem področju še posebno zaostaja. Prav zato postajajo, zlasti v zoženih materialnih razmerah, programi dejavnosti v okviru občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti ne le prevladujoča, temveč že skoraj edina oblika združevanja dela in sredstev na tem področju. Svobodna menjava dela v neposrednih odnosih se zmanjšuje, krajevne skupnosti pa ne morejo razviti svoje ustavne vloge na tem področju.

Rezultat tega niso samo slabše gnotne možnosti za izobraževalno dejavnost in slabši družbeno-gospodarski položaj delavcev. Take težnje so še posebno nevarne zato, ker še bolj odtujajo vzgojno-izobraževalno dejavnost delavcu in občanu.

Tudi med delavci v vzgoji in izobraževanju je žal vse več glasov in zahtev po vsesplošnem izenačevanju na podlagi državne in paradržavne prisile: po uveljavljanju »racionalnih« rešitev glede na stališča večine: po prerazdelitvi družbenega proizvoda mimo volje in odločitev delavcev, ki ga ustvarjajo; po uveljavljanju nekih abstraktnih »nacionalnih« in »socialističnih« interesov: po »sistemskih« rešitvah, ki naj brez utrjujočega prepričevanja in dogovarjanja uveljavijo neko splošno enakopravnost vseh in povsod. Le malok-

daj pa se zgodi, da bi prosvetni delavci vprašanja razvoja in vsebine vzgoje in izobraževanja reševali neposredno skupaj z drugimi delavci in občani. Namesto prizadevanj, da bi delavec v materialni proizvodnji resnično razpolagal z ustvarjenim dohodkom — da bi lahko delavci v vzgoji in izobraževanju skupaj z njim oblikovali razvojne poti izobraževanja — iščejo »bližnjice« do svojega (upravičenega) deleža: če ga že ne dobe iz državne blagajne, nad katero je že tako vsesplošno razočaranje, naj bi ga prejeli vsaj

po poteh takšne »samouprave«, ki ne bo terjala pretresov, kakršne doživlja materialna proizvodnja vsak dan. Po takih poteh je prav gotovo mogoče priti do nekih novih družbeno-gospodarskih odnosov, enakega družbeno-gospodarskega položaja pa ne bo mogoče ustvariti. Krepitev neposrednih odnosov z uporabniki je nujna za uspešen razvoj celotnega izobraževanja, čeprav je seveda treba ustvarjati številne, naravi posameznih vrst in stopenj izobraževanja prilagojene oblike povezovanja in združevanja. Zato potrebujemo bolj sproščeno samoupravno organiziranje, kot ga omogoča trenutna sistemska ureditev v Sloveniji, pa tudi več prožnosti pri oblikovanju programov dejavnosti, da se bo šola lahko učinkovito odzivala na sporne in dolgoročne potrebe uporabnikov. Ne bi se smeli ustrašiti razlik, ki bodo prav gotovo nastale pri večjem uveljavljanju neposredne svobodne menjava dela. Morebitne boljše možnosti za kakovostno izobraževanje, ki bi jih ustvarili ljudje ponekod na podlagi svoje presoje in s sredstvi svojih organizacij, bodo vsekakor manj škodovali socialistični naravi družbe kot pa birokratizacija in pa čedalje večje odtujevanje šole od delavcev, občanov, in staršev otrok.

Pogumnejše razvijanje neposrednih odnosov v vzgoji in izobraževanju bo nujno tudi zato, da bomo dosegli resnično deatizacijo izobraževalne dejavnosti. Glede na doseženo stanje, v katerem se kažejo številne pomanjkljivosti pa tudi negativne

razvojne težnje, bo potrebna odločna in vztrajna aktivnost — ne toliko s »premembami« predpisov, pač pa z razvijanjem pozitivnih izkušenj, ki jih je tudi na tem področju že nekaj.

V dosedanjih razpravah ob analizi o uresničevanju svobodne menjava dela v SR Sloveniji se pojavljajo številne pobude, med katerimi so še posebno zanimive te:

— Programe izobraževalnih skupnosti kaže omejevati na tisti del izobraževalne dejavnosti, ki mora biti dostopna vsem pod enakimi pogoji, dopolnilne in razširjene programe pa postopno prenašati v neposredno svobodno menjava dela z organizacijami, ki te programe potrebujejo.

— Skladno z uveljavljanjem ustavne zasnove krajevnih skupnosti moramo zagotavljati zlasti razširjene programe osnovnega izobraževanja in predšolske vzgoje s svobodno

menjavo dela po krajevni skupnosti — s sredstvi tistih organizacij združenega dela, katerih delavci stanujejo na območju skupnosti ter drugih delovnih ljudi in občanov.

— S spodbujanjem vseh drugih oblik neposrednega sodelovanja organizacij združenega dela, družbenih organizacij in društev in še posebno staršev otrok pri izvajanju izobraževalne dejavnosti je treba pospešiti prenos izkušenj iz združenega dela v šolo in nasprotno. Pri tem je posebno pomembno, da se zagotovi več možnosti za neposredno sodelovanje delavcev, strokovnjakov iz združenega dela, pa tudi staršev v vzgojno-izobraževalnem procesu.

Vse te pobude zbujaajo zaskrbljenost nad vse večjim odtujevanjem dela in izobraževanja. Videti je, da je to, kljub vsem nasprotnim deklaracijam, še zmeraj boleča točka...

LEOPOLD KEJŽAR

Čigavo je pedagoško šolstvo?

O tem, kako se uresničuje svobodna menjava dela v družbenih dejavnostih in posebej v vzgoji in izobraževanju, je v naši republiki v zadnjih mesecih veliko razprav. Ugotovitve in ocene, vsaj v vzgoji in izobraževanju, niso ravno spodbudne. Za vzgojo in izobraževanje dajemo zadnja leta čedalje manj denarja, od delavcev te dejavnosti pa čedalje več zahtevamo. Tudi z neposrednimi odnosi v svobodni menjavi dela ne moremo popraviti tega stanja. Več uspeha imajo v usmeritvah, kjer šole lahko zadovoljujejo potrebe drugih organizacij, ki imajo na voljo denar za izobraževanje delavcev. Šole, ki teh možnosti nimajo, ostajajo v neposredni svobodni menjavi dela bolj praznih rok. Tako se godi tudi pedagoškim šolam.

Jure Gartner, direktor Srednje pedagoške šole v Ljubljani, s katerim smo se pogovarjali o teh vprašanjih, o svobodni menjavi dela govori s posebnim navdušenjem. Tako kot druge šole pedagoške usmeritve, pravi, uresničujemo tudi mi svobodno menjava dela v vzgojno-izobraževalnimi organizacijami, za katere posredno pripravljamo kadre (večina diplomantov naše šole nadaljuje izobraževanje na višjih in visokih pedagoških šolah) v posebnih izobraževalnih skupnostih za pedagoško usmeritev. Tam se dogovarjamo o programih in ceni našega dela, vse pa glede na stvarne možnosti, standarde in merila, ki veljajo za vse srednje šole. Pedagoške šole pa imajo tudi svoje posebne potrebe: že v srednjem izobraževanju morajo omogočiti učencem različne oblike pedagoške prakse, jih zaradi prihodnjega poklica naučiti plavati in smučati, jih bolj seznaniti s širšo domovino, da jo bodo nekoč znali približati mlademu rodu. Pri uresničevanju tega dodatnega dela programa zmeraj nastajajo gnotne težave.

Naši partnerji v svobodni menjavi dela — vzgojno-varstvene organizacije in osnovne šole — še sami nimajo dovolj denarja za svoje potrebe, zato od neposredne svobodne menjava dela ne moremo dosti pričakovati.

Pedagoško izobraževanje po svoji naravi ni produktivno v

Jože Valentincič

Jože Valentincič

Jože Valentincič

Jože Valentincič

Jože Valentincič

Jože Valentincič

Kako bo v prihodnje? Kam bi morali usmeriti družbena prizadevanja na tem področju? Delavci pedagoških šol vztrajajo pri zahtevi, da je treba uresničiti načelo »za enako delo enako plačilo«. Ne morajo se sprijazniti z nepravilnim odnosom do njihovega dela, saj ne gre le za korist vzgojno-izobraževalnih organizacij, v katerih se bodo započeli diplomanti, marveč tudi v korist vse družbe. Zato bi družba morala drugače vrednotiti programe in delo pedagoških šol, bolj ceniti, omogočiti in spodbujati kakovostno delo v teh šolah, saj bodo njegovi sadovi dolgotrajni in se bodo poznali na celih rodovih predšolskih otrok, osnovnošolske in srednješolske mladine.

Samo v takih odnosih svobodne menjava dela vidijo pedagoške šole jasnejšo prihodnost. V nasprotnem primeru bodo najboljši učitelji teh šol iskali zaposlitev drugje — v šolah proizvodnih usmeritev ali v gospodarstvu, kakovost in ugled srednjih pedagoških šol bosta upadla, v šole pa se nadarjeni učenci ne bodo več vpisovali.

Tako razmišljajo o svobodni menjavi dela na srednji pedagoški šoli v Ljubljani, na šoli, ki s kakovostnim delom celotnega učiteljskega zbora nadaljuje svetle tradicije nekdanjega ljubljanskega učiteljskega in pozneje pedagoške gimnazije. Osemsto učencev obiskuje to šolo. Številni so in bodo rodovi učiteljev, ki so tu in bodo tu dobili temelje splošne in delno tudi pedagoške izobrazbe. Skrb za te rodove in tiste, ki jih bodo pripravljali za življenje, ni le stvar ožjega kroga tako imenovanih porabnikov tega izobraževanja. To je tudi naloga in odgovornost vse družbe.

Jože Valentincič

Jože Valentincič

Jože Valentincič

predšolska vzgoja

SR SLOVENIJA

Največja težava — ekonomska cena

Svobodna menjava dela in predšolska vzgoja v Celju

Oblike in poti samoupravnega dogovarjanja v združenem delu so že kar dobro vpeljane. Delegati iz vzgojno-varstvenih organizacij se večinoma temeljito pripravljajo na seje pri Skupnosti otroškega varstva Slovenije, tega pa ni mogoče trditi za delegate uporabnikov. Morda je glavni vzrok v tem, da so premalo seznanjeni s problematiko predšolske vzgoje in se zato slabše odzivajo.

Vse vzgojno-varstvene organizacije v Celju povezuje samoupravni sporazum o uresničevanju skupnih interesov in ciljev predšolske vzgoje in varstva predšolskih otrok (združevanje vrtec se ni posrečilo), tako da se delavci, zaposleni v vrtech, organizirano in neposredno dogovarjajo z združenim delom. Prevladuje pa mnenje, da pogosta menjava delegatov ne koristi tej dejavnosti, ker se delegati v tako kratkem času ne morejo poglobljeno seznaniti z aktualno problematiko predšolske vzgoje, hkrati pa kritizirajo preobsežna gradiva za seje.

Med najtežja vprašanja na področju predšolske vzgoje gotovo sodi oblikovanje ekonomske cene storitev, o tej se pogosto

razpravlja dokončno pa se potrjuje v skupščini.

Vzgojitelji v vzgojno-varstvenih organizacijah ne morejo razumeti, zakaj osebni dohodki v družbenih dejavnostih zaostajajo za dohodki v drugem združenem delu. To zaostajanje namreč postavlja vzgojitelje v podrejen položaj v odvisnost od združenega dela.

Kar zadeva svobodno menjavo dela so vzgojitelji opravili poseben »izpit«, vsaj glede delovnih normativov. Dokazali so, da normativ, ki določa enega in pol delavca na skupino otrok ni ustrezen. Vedeti je treba, da je večina otrok več kot devet ur na dan v vrtcu, da prihajajo nekateri otroci v vrtec že ob 5. uri in da drugi odhajajo domov šele ob 21. uri. V tem času pa morajo vzgojiteljice izpolniti vse predpisane vzgojnoizobraževalne naloge.

Povedati pa je treba, da ima svobodna menjava dela tudi svojo svetlo stran: vsi prosvetni delavci lahko enakopravno sodelujejo v vseh samoupravnih organih skupnosti otroškega varstva, kjer se dogovarjajo in skupaj načrtujejo delo. Na primer:

tam, kjer je premalo ali preveč otrok za en vrtec, rešijo problem tako, da vozijo otroke v drugi vrtec, ne da bi pri tem dodatno obremenjevali starše. Prevozne stroške za otroke poravnava Skupnost otroškega varstva, to pa je gospodarnejše, saj je cenejše kot gradnja novih vrtcev.

Cepprav ni mogoče reči, da se svobodna menjava dela že povsem uresničuje v praksi je treba povedati, da uveljavljajo vrte različne oblike sodelovanja z mnogimi kolektivi. Na primer: delovne organizacije pogosto odstopijo vrtem odpadni material, ki ga vzgojitelji koristno uporabijo pri različnih dejavnostih z otroki. Vzgojiteljice vračajo pozornost tako, da pripravijo z otroki razne programe in razstave in jih predstavijo v tovarnah ob prazničnih dneh. Ob tem se otroci seznanijo tudi z različnimi poklici in hkrati z življenjem in delom v tovarni.

Eno je gotovo: dokler bodo vrte odvisni od omejenih možnosti za rast družbenega dohodka, od prispevne stopnje, predpisanih minimalnih standardov in normativov ter od družbenega dogovora o dovoljeni rasti osebne dohodka, ne bomo mogli uresničevati načel svobodne menjave dela. Prosvetni delavci se zavedamo težkega gospodarskega položaja, vendar se ne moremo strinjati z »dejstvom«, da sta vzgoja in varstvo otrok tisto družbeno delo, ki je manj vredno kot katerokoli drugo tehnično delo. Se vnaprej moramo vztrajno dokazovati, da je vloga družbeno organizirane vzgoje in varstva nenadomestljiva, saj pomeni temeljno pripravo otrok na šolo in življenje. Prav zato mora postati strokovno in politično izpopolnjevanje vzgojiteljev navada, ki jim bo pomagala pri vsakdanjem neposrednem delu.

ANICA ČETKOVIČ-VODOVNIK

SR SRBIJA

Tovarna zgledno skrbi za otroke

Tobačna industrija v Nišu radodarno namenja del dohodka za vrtec

Medtem ko so tovarniški delavci pri strojih, se njihovi otroci prijetno počutijo v tovarniškem vrtcu pod strokovnim vodstvom vzgojiteljev in medicinskih sester. Tradicija tovarniškega vrta je dolga in bogata. Da je to res potrjujejo tudi številna družbena priznanja.

Sprehodili smo se po prostorih, kjer prebivajo otroci: izredno urejene spalnice, ustrezni prostori za prehrano, hodniki, polni tapiserij, otroških risb, igrač... Videli smo tudi nekaj koles, ki so jih dobili otroci kot nagrado za dosežke pri akciji Kaj veš o prometu. Prijeto se je bilo pogovarjati z otroki in z ravnateljico vrta Olgo Milojević. Tole nam je povedala:

— Vrtec obstaja že od leta 1930 in je eden najstarejših vrtec v Srbiji. Skrb za otroke delavcev v Tobačni industriji se je še posebno povečala po vojni. Hkrati z razvojem tovarne so se

širili tudi prostori za otroke delavcev, zaposlenih v tem delovnem kolektivu. Leta 1972 so preuredili stavbo, kjer smo še zdaj. Stavba premore 900 kvadratnih metrov uporabnih površin in je primerno velika za 219 otrok, kolikor jih imamo v vrtcu zdaj. Prednost pri sprejemu v vrtec imajo otroci naših delavcev, 20 odstotkov mest pa ostane tudi za druge mestne otroke. Z otroke naših delavcev je dobro poskrbljeno: 50 odstotkov stroškov za vrtec krije tovarna, drugo polovico pa prispeva Skupnost otroškega varstva. Tovarniški avtobus prevaža vsak dan brezplačno otroke in njihove starše. To veliko pomaga delavcem Tobačne industrije, med katerimi je kar 70 odstotkov zaposlenih žensk. Vrtec spada k delovni skupnosti delovne organizacije Tobačne industrije Niš. Vsi vzgojitelji zaposleni v njem, so ustrezno usposobljeni, da lahko kar najbolje vzgajajo

(Foto: Marjan Pal)

otroke in skrbijo zanje, glede osebnih dohodkov pa moremo pritoževati, še posebej jih primerjamo z dohodki njihovih kolegov v drugih mestnih vrtcih.

V vrtcu je zaposlenih 36 delavcev — med temi je 10 vzgojiteljev in 12 medicinskih sester. Vrtec ima svojo kuhinjo, ki pripravlja hrano za otroke vrtcu imamo dve izmeni, dva na teden obišče otroke zdravnik. Vzgojno delo poteka v 9 skupinah: v petih so predšolski otroci, v štirih pa dojenčki. Vzgojitelji sledijo programu predšolske vzgoje in hkrati ustvarjajo bogatijo vsebino vzgojnega programa. Tovarna nameni vsako precej denarja za razvoj vrta. Vsaka skupina dobi deklic ima svoj prostor, opremljen s televizijo, kasetofonom, dijskim sprejemnikom in z benini instrumenti. V knjižnici najdemo različno knjižno literaturo, ki pripomore k izpopolnjevanju metod in varstva, nege in vzgojnega dela otrok. O dosežkih vrta prideluje številna družbena priznanja, vomaška nagrada Sveta sindikatov občine Niš, v 1972 in 1979, zahvale Skupnosti in Skupnosti za socialno zaščito leta 1977, in ne predlog Skupnosti otroškega varstva, da se Tobačni industriji v Nišu podeli republiško priznanje za dosežke pri skrbi za otroke naših delavcev.

Delavci tovarne so upravičeno ponosni na to, da jim ni skrbeti, kaj je z otroki, ko so oni zaposleni, bodisi v vrtcu ali v drugi izmeni. Zato niso nikoli skoparili, kadar je bilo del dohodka odšteti za razvoj vrta — za opremo in gove kadre. V prihodnosti tujeje še večja vlaganja bodo prizadevali, da bi vrtec čim manj bremenil starše. To bo najbolj neposredno pomagalo k zaščiti delavčeve ljenjske ravni in k njegovi zavzetosti za boljše delo.

MILORAD DODEROVIĆ

osnovna šola

SR ČRNA GORA

Sožitje različnih narodnosti

Osnovna šola Božidar Vuković-Podgoričanin

V vzhodnem predmetju Titograda, na Ribniških Vrelih, že štiri leta deluje osnovna šola. Poimenovali so jo po Božidaru Vukoviću, tiskarju v 16. stoletju. Postala je središče in okras ob kameniti strugi Ribnice v naselju, ki se naglo razvija na ledini, ki je bila še do nedavnega prazna.

Vsak dan pride v šolo 1.400 učencev iz vseh strani: iz načrtno grajenih hiš z urejenimi vrtovi, iz na novo kritih domov, iz zasilnih barak in iz preurejenih, starih avtobusov, pa tudi izpod počenih šotorov.

Sredi borovega gozda stoji lepa, sodobna šola, ki so jo zgradili s samopriskom. Ima 12 učilnic, štiri kabinete in telovadnico, ki vsak dan sprejmejo 41 oddelkov. Le-ti so zelo veliki, saj je v njih pogosto od 38 do 40 učencev, zato poteka delo v treh izmenah. Šola premore sodobna učila in opremo, knjižnico in čitalnico. Njeno notranjost krasi cvetje in zelenje, izdelki učencev, diplome in priznanja, pokali in značke.

Šolo so ljudje upravičeno poimenovali Jugoslavija v malem. Učenci pripadajo kar 17 narodnostim, ki složno živijo

pod skupno streho. Na to vzgojno-izobraževalno organizacijo, ki bi jo lahko poimenovali šola bratstva in enotnosti, so učitelji upravičeno ponosni. Delovni kolektiv, združuje 70 prosvetnih delavcev raznih narodnosti, med njimi je nekaj takih, ki so prišli iz oddaljenih vasi, kjer so dolga leta učiteljevali. S svojim delom, zavzetostjo in strokovnostjo si je kolektiv kmalu pridobil ugled v svojem okolju, pa tudi v mladinski in pionirski organizaciji. Učenci sodelujejo pri vseh kulturnih programih in manifestacijah v krajevni skupnosti pa tudi na medrepubliških srečanjih.

V šoli dobro delujejo vse organizacije učencev: od skupnosti šole, razredne, oddelčne pa do pionirskega odreda in osnovne mladinske organizacije. Ti dve sta bili v letih 1981 in 1982 proglašeni za najboljši v republiki. Tudi mladi planinci ne zaostajajo: za svoje delo so prejeli dve zlati in eno srebrno plaketo, leta 1983 pa so jih proglasili za najboljšo planinsko organizacijo v republiki Črna gora. Na šoli je zelo živahno kulturno-umetniško in športno življenje, ki poteka v dveh klubih s 60 sekcijami in znanstvenimi skupina-

Učenci pri struženju

mi. Uspešnost te zunajšolske dejavnosti izpričujejo številne nagrade in priznanja.

Starši in šola zgledno sodelujejo, to pa je še posebej pomembno, ker so učenci iz različnih socialnih in narodnostnih okolij.

V ta namen so oblikovali svet Dom in šola, ki deluje v vsakem razredu, oddelku in v šoli. Svet se ukvarja in rešuje vsak problem posebej. Prizadevajo si, da bi vsak otrok obiskoval šolo, si pridobil potrebno znanje in da bi hkrati oblikoval pravičen odnos do družbe in življenja. Leta 1983 so dve krajevni skupnosti in dve šoli podpisale sporazum o medsebojnem sodelovanju in urejanju medsebojnih odnosov.

To je edinstven sporazum, ki določa, kako se bo uporabljala šolska telovadnica za potrebe krajevne skupnosti in kako bodo izrabili prostore v Domu družbeno-političnih organizacij za šolske prireditve in za predvajanje filmov za učence. Oblikovali so tudi skupno komisijo, ki se posebej skrbi za tiste otroke, ki se ne niso vpisali v šolo, za skupne manifestacije in za de-

lovne akcije šole in krajevne skupnosti.

Šola je velikokrat gostiteljica raznih srečanj v krajevni, občinski in republiški merilu. Prav ta srečanja so razvila sodelovanje med šolami, domovi, med učenci in starši, ki je temelj za nadaljnje prijateljstvo in za razvijanje bratstva in enotnosti. Sodobna in dobro opremljena šola in razumevanje družbenega okolja sta v veliko pomoč zavzetemu učiteljskemu kolektivu. Vedeti je namreč treba, da je zelo težko doseči vzgojno-izobraževalne smote v okolju, kjer je del otrok prepuščen le šoli. Njihovi starši so največkrat brezposelni, nekateri delajo v tujini, drugi v različnih izmenah. Največkrat niso usposobljeni pa tudi ne skrbijo za vzgojo svojih otrok, zato si učitelji prizadevajo, da bi zbrali te otroke in jim pomagali.

Šola Božidar Vuković-Podgoričanin se razvija v zgledno vzgojno-izobraževalno organizacijo, resnično jamstvo za to pa je enotnost učiteljskega kolektiva.

STANKA VUKMANOVIĆ

SR HRVAŠKA

Zakon tako — življenje drugače

Osnovna šola Braća Horvat

Zakon o vzgoji in izobraževanju v osnovni šoli, ki velja na Hrvaškem od leta 1980, določa, da je treba v vseh osnovnih šolah ustanoviti šolske zadruge. To združuje učencev je zamišljeno kot mesto, kjer se uresničuje družbeno koristno delo in hkrati kot most, kot eden od načinov približevanja šole in združenega dela, kot ena od možnosti za neposredne odnose.

Poskušali bomo prikazati, kako se te določbe uresničujejo v praksi, še posebej, kako se uresničuje zamisel o sodelovanju in neposrednih odnosih z gospodarstvom glede na proizvodne in dohodkovne osnove. Obiskali smo zadrugo Osnovne šole Braća Horvat, ki velja za eno od najbolj dejavnih in najbolj organiziranih zadrug.

Šolska zadruga, ki je prebolela vse spremembe šolskega združništva od šestdesetih let do danes, združuje 126 učencev zadrugnikov po proizvodnih programih pretežno kovinarske stroke. Dobro sodeluje z ustreznima delovnima organizacijama: z Mego — TOZD Alatinica in z Bratstvom — TOZD Strojogradnja. To sodelovanje se kaže predvsem v pomoči pri izdelovanju strojev in orodja za zadrugo šolsko delavnico, za izdelovanje pionirskih oznak: značk, peterokrakih zvezd in obročkov za pionirske rute. Te storitve se plačujejo samo glede na ceno porabljenega materiala ali pa sploh ne.

Da bi se nekako oddolžili delovnim organizacijama, pripravijo učenci kulturne programe, s katerimi bogatijo kulturno življenje delavcev. Vse to pove, da do sledi ni nekega tesnejšega sodelovanja in da se ni nekih neposred-

nih odnosov. Vzrok za to je noma pomanjkanje denarja.

Cepprav je šola in delovne organizacije veliko do vodstvo drugačnih odnosov proizvodnih programih tudi pri dohodkovnih osnov ne morejo uresničiti teh sov, ker ne šola ne delovni nizaciji ne morejo nabaviti jev, s katerimi bi lahko izdel manj zapletene dele opreme. V šolski zadrugi menijo, me tudi znotraj izobraževanja nosti za neposredne odnose samoupravnimi intereso skupnostmi in z njihovo z. O Res je tudi, da bi potrebo okrog 150 milijonov starš narjev, če bi hoteli obn ro strojne komplete in orodje novo opremo bi lahko izdel pionirsko opravilo in določe daktični material za vso Hr po precej nižjih cenah, kot delujejo zdajšnji proizvajalci. Samoupravne interesne skup st bi tako lahko neposredni šiljale denar za pionirsko op zadrugi, namesto da ji ga ka vračajo.

Kaže, da se neposredni o ne morejo zlahka uresničiti, realne družbene podlage, zakon še tako določa. V tem meru je zakon naložil šolam odpirajo navzven, v okolje združeno delo, vendar to ženo delo nima nikakršne veznosti do šole. Tu pa se sklenc, seveda, če šole ne najemati učencev kot delo silo za določena dela. Tega mogoče imenovati — neposredni odnosi.

Morda bi bilo še najboljši bi se lahko proizvodno, so vanje z gospodarstvom org ralo v posebni delovni en

kjer bi učenci pod strokovnim vodstvom sami načrtovali, izdelovali in samoupravljali. Vendar se tudi ob tem odpira vprašanje, kje dobiti začetni kapital za nakup strojev in kako vzdrževati odnose, da učenec ne bi postal objekt.

Osnovno šolstvo nima veliko

P KOSOVO

Logata dejavnost šolske zadruga

Novna šola Emin Duraku v Štimlju

Med najdejavnejše šolske zadruga v občini Uroševac gotovo šolska zadruga Osnovne šole Emin Duraku, ki jo imenujejo tudi »kmetijska šola.« Ta zadruga mešanega tipa deluje že pet let. V njej delujejo naslednje sekcije: sekcija za poljedelstvo, domačo obrt, za nakup in prodajo, za obdelovanje lesa in šoljarsko kuhinjo. Vse sekcije zavzeto delujejo, najbolj dejavna pa je sekcija za kmetijstvo, ki goji rane poljske. Povedati je treba, da zadruga doslej ni mogla posredno uporabiti svojih izdatkov, ker jih je morala prodati, denar, ki so ga dobili od države, so uporabili za razširjanje dejavnosti zadruga in za druge potrebe.

Kmetijska šola dobro sodeluje s strokovno-kmetijskim komitejem Milan Zečar v Uroševcu, posebno s plantažo sadja in s Kmetijsko zadrugo »Perim iz Štimlja. Učenci pomagajo pri obiranju sadja in si priskrbijo nekaj denarja, ki ga porabijo za šolske ekskurzije. Bogati dejavnosti te šolske zadruga zgovorno pričajo šteje nagrade, ki jih je prejela na kmetijskih, pokrajinskih in republičnih tekmovanjih. Mladi znanstveniki so tekmovali v Uroševcu, Peci, Orloviču, Pirotu, Vranju, Ivanjici, v Čaku in v Ljubljani.

Šola nam povedala menja Nezir Buja in Hranislav Aleksandrovič, je sodelovanje zadruga na vseh tekmovanjih zgovorno dokaz, da je šola uspešno povezala teorijo s prakso. Sodelovanje šole z družbenim delom pa je pripomoček, da so se uresničili vzgojno-izobraževalni smotri pouka.

Čeprav tega, da goji kmetijstvo, menja zadruga pozornost tudi na obrti, kjer prednjači iz-

BOSNA IN HERCEGOVINA

aj ovira odelovanje

Kmetijsko-tehnološki šolski center v Banjaluki

Kmetijsko-tehnološki šolski center v Banjaluki je že deset let delovna organizacija v sestavi AIPK Bosanska krajina. O tem, kako se center povezuje z družbenim delom in z njim sodeluje, pravi ravnatelj šole Branko Gračanin. Ne govori o kdovekakšnem uspehu.

»Ne moremo se pohvaliti, pravi. Vezali smo se z AIPK Bosanska krajina in smo ena od njenih delovnih organizacij. Vse pa z njimi povezani niti ne moremo niti dohodkovno, niti ne nismo dozele družbenih razmere. V kombinatu po potrebi nismo dovolj dolgoročno. Čeprav smo v primerjavi z drugimi šolami bližji življenju in delovanju dohodka, bolj pozorni na delovnih organizacijah, v medsebojnem sodelovanju nismo prišli daleč, vsaj ne to kot bi želeli.

Pred petimi ali šestimi leti je kmetijsko-tehnološki šolski center zelo blizu tega, da bi bil neposredno svobodno delo s kooperantskimi organizacijami kombinata. Po samoupravnem sporazumu, ki smo ga pripravili, naj bi šolski center izobraževal delavce teh organizacij. Z reformo pa se je marsikaj

možnosti za neposredne odnose z družbenim delom. Če pa je šolska zadruga ena od teh možnosti, bi morala družba ustrezno podpreti ta prizadevanja, sicer se šola sama to ne bo posrečilo, čeprav bi bilo tudi drugi strani še toliko od tega.

IVAN ŽIGIC

delovanje tapiserij. Zaradi pomanjkanja prostora je odpadlo pletilstvo, zaradi istega vzroka delujejo nekateri stroji za obdelovanje lesa, deloma pa tudi zaradi premajhne zavzetosti mentorjev tega področja.

Zelo uspešna je sekcija za nakup in prodajo, ki je omogočila učencem nakup šolskih potrebščin po ugodni ceni. Zahvaljujoč tej sekciji so dobro izpeljali akcijo Knjigo-tovariš tovariš.

V tej kmetijski šoli se učenci navajajo na samoupravljanje, ker sami delujejo v številnih samoupravnih organih. Mladi zadrugniki imajo zelo veliko načrtov za prihodnost, uresničili pa jih bodo lahko šele takrat, ko bo podpisan sporazum med šolo in Kombinatom Zečar in ko bo šola dobila nove prostore. Kombinatom Zečar namerava namreč odstopiti šoli dva hektarja zemlje, na njih pa bodo učenci zadrugniki lahko gojili še druge poljske.

Ker je zadruga mešanega tipa, nenehno širi svojo dejavnost z različnimi, novimi oblikami. Tako načrtujejo, da bo v prihodnosti začela delovati sekcija za čebelarstvo, ker ima to področje veliko dobrih možnosti za razvoj. Šola bo sodelovala tudi s tovarno papirja Stanoje Akšić iz Ljiljana; učenci bodo pomagali tovarni z zbiranjem sekundarnih surovin in pri izdelovanju ovojnic. S tovrstnim delom bi lahko pomagali tudi Kombinatu Milan Zečar. Vse to pa bo mogoče šele, ko se bo šola preselila v nove prostore.

Na Osnovni šoli gledajo vedro v prihodnost: Albanci in Srbi se izobražujejo vsak v svojem maternem jeziku, zadruga pa jih z delom povezuje v močno in trdno skupnost.

SABIT JAHA

nov kmetijskih pridelkov, ki jih prodaja kombinatovi trgovinski mreži.

S to dodatno dejavnostjo šolski center ustvari vsako leto pol drugo milijardo starih dinarjev, od samoupravne interesne skupnosti za srednje usmerjeno izobraževanje pa dobiva dve milijardi 300 milijonov dinarjev. Z dodatno prisluženim denarjem plačuje 20 stalnih kmetijskih delavcev in si zboljšuje gnotni položaj. Naj dodamo, da center izobražuje tudi peke za banjaluški Zitoprodukt, prihodnje leto pa bo izobraževal za banjaluško Mlekarno še mlekarje.

Zakaj niso mogli bolj poglobiti neposrednih odnosov med šolo in proizvodnimi organizacijami? Če ostajamo pri tradicionalnem izobraževalnem sistemu, to ni izvedljivo, pravi ravnatelj šole.

SR ČRNA GORA

Uspešna povezava

Center za usmerjeno izobraževanje Tretja proletarska sandžaška v Plevljah

Center za usmerjeno izobraževanje Tretja proletarska sandžaška v Plevljah je nastal leta 1978 z združitvijo dveh srednjih šol — nekdanje gimnazije, ustanovljene leta 1901, in šolskega centra, ki je leta 1971 povezal ekonomsko šolo in šolo za učence v gospodarstvu. Z organizacijami združenega dela v Plevljah je center leta 1980 sklenil samoupravni sporazum o medsebojnem sodelovanju v srednjeročnem obdobju 1981—1985. Ta sporazum je uskladiel potrebe združenega dela ter delo in možnosti centra. Ker je med podpisniki več visoko akumulativnih in produktivnih organizacij (premogovnik, rudnik cinka in svinca, termoelektrarna idr.), je center dobil trdno zagotovilo, da bo lahko uresničil dokaj visoko zasnovane razvojne načrte in dogradil z denarjem samoupravne interesne skupnosti in združenega dela šolo, v kateri se bo lahko izobraževalo 2400 srednješolcev, od tega več kot polovica za proizvodne poklice.

V skladu z resolucijo o svobodni menjavi dela v družbenih dejavnostih so v samoupravnem sporazumu opredelili medsebojne pravice in obveznosti podpisnikov pri načrtovanju vpisa, zagotavljanju kakovostnega učnega procesa, pri skupnih vlaganjih v izboljšanje gnotnih temeljev šole in življenjske ravni učencev ter učiteljev. To sodelovanje in pomoč republiške izobraževalne skupnosti za usmerjeno izobraževanje sta omogočila šolskemu centru uspešen razvoj. V letih 1980/81 so znašale naložbe 50 milijonov dinarjev. Bistveno so se izboljšale možnosti za praktični pouk v šolskih delavnicah. Veliko so storili za

SR HRVAŠKA

Zakaj ni neposredne menjave dela?

Gostinski šolski center v Zagrebu

V zdajšnjih razpravah o samoupravnih preobrazbi vzgoje in izobraževanja in o gnotnem stanju te dejavnosti, zlasti še usmerjenega izobraževanja, vidijo na Hrvaškem možnosti v neposredni svobodni menjavi dela med vzgojno-izobraževalnimi organizacijami in združenim delom. Žal pa doslej pri uresničenju te reforme zamisli, zapisane tudi v Zakonu o usmerjenem izobraževanju, še nismo prišli daleč. Kje so vzroki?

V Gostinskem šolskem centru v Zagrebu, v dejavnosti, ki ima prihodnost in kjer so potrebe po strokovnih delavcih velike ter zato veliko pričakujejo od neposrednih odnosov med šolo in združenim delom, pravijo, da so

Potrebe združenega dela po delavcih niso raziskane, združeno delo je vse preveč razdrobljeno — pravzaprav nimamo nikogar v združenem delu, s katerim bi se pogovarjali in dogovarjali o izobraževanju. Tudi cena izobraževanja je še vse preveč nedoločena, pa bi v neposrednih odnosih prihajalo do subjektivnega vrednotenja in barantanja. Upoštevati moramo tudi to, da šola ne izobražuje samo za združeno delo.

Po ustavi ima pravico do izobraževanja tudi vsak občan, ki to želi in izpolnjuje potrebne pogoje. Zaradi vseh teh okoliščin niti ni mogoče, niti ne bi bilo smotno ostati le pri neposrednih odnosih med šolo in proizvodnimi organizacijami.

MILAN R. MARKOVIĆ

uspešnost proizvodnega dela in delovne prakse učencev ter za kakovost strokovnih predmetov, ob pomoči strokovnjakov iz proizvodnih organizacij. S pomočjo združenega dela so v Plevljah v teh letih zgradili tudi novo stavbo za kulturno in zabavno življenje mladih.

Sodelovanje med centrom in združenim delom je pripomoglo k boljši življenjski ravni učencev. V proizvodnih usmeritvah, kjer je v sklepi fazi srednjega izobraževanja 75 odstotkov vseh učencev, združeno delo plačuje učencem vsakdanje tople obroke, delovno obleko in potrebna zaščitna sredstva. Skupnost za standard učencev in študentov ter dijaška zadruga pa sodelujeta pri financiranju prehrane in plačujeta tople obroke socialno ogroženim učencem.

Združeno delo daje centru potrebno pomoč tudi z učitelji za strokovne predmete. Že nekaj let sodeluje pri pouku več kot 25 strokovnjakov iz gospodarstva, ki so si pridobili potrebne pedagoške izkušnje za kakovostno delo. Šola ima posluh za vse potrebe združenega dela pri izobraževanju zaposlenih, ki ga plačujejo organizacije, v katerih so udeleženci zaposleni. Medsebojno sodelovanje med centrom in združenim delom na temelju svobodne menjave dela torej uspešno poteka, čeprav marsikatero vprašanje še ni rešeno (npr. dolgoročno načrtovanje kadrov, pravna ureditev nekaterih zadev itd.). Nemara se bo svobodna menjava dela v tej dejavnosti povsem uresničila šele takrat, ko bo prevladalo prepričanje, da je tudi izobraževanje proizvodnja.

P.S.M.

usmerjeno izobraževanje

samo v zagrebških gostinskih organizacijah.

Sodelovanje med šolo in združenim delom se tako omejuje na izvajanje delovne prakse: neposredne menjave dela, ki bi šoli dala dodatni prihodek, ni. Šolski center je odvisen samo od samoupravne interesne skupnosti, ki zagotavlja denar za redno vzgojno-izobraževalno delo.

Šola razvija poleg rednega pouka tudi izobraževanje ob delu in iz dela. Zaposleni udele-

dejavnosti ni neposredne svobodne menjave dela. Po sindikatu in samoupravni interesni skupnosti za gostinstvo in turizem je dal center nekaj pobud večjim gostinskim organizacijam v Zagrebu, ni pa prišlo do sklepanja ustreznih samoupravnih sporazumov, pa tudi uporabniki se niso dosti zmenili za tako dogovarjanje s šolo.

Tako ne preostane drugega kot čakati, čeprav to ni smotno, saj mnogi vidijo le v neposredni

Mladi (Foto: Goran Rovanić)

ženci izobraževanja ob delu plačujejo sami šolnino, tistim pa, ki se prekvalificirajo ali dokvalificirajo in še niso zaposleni, pa plačuje izobraževanje Skupnost za zaposlovanje. Podobno financira samoupravna interesna skupnost za posebno vzgojo in izobraževanje tudi usposabljanje določenega števila mladih za pomožna dela v gostinstvu.

S celotno dejavnostjo ustvari center vsako leto okoli 80 milijonov dinarjev, od tega 20 iz dodatnih virov in dejavnosti, ki dopolnjujejo redno delo. V redni

svobodni menjavi dela izhod za zdajšnje gnotne težave vzgoje in izobraževanja. Nerazumevanje reforme, zaprtost delovnih organizacij, zadovoljstvo s tem, kar je, neučinkovitost strokovno-pedagoških in razvojnih služb, slabo načrtovanje in pomanjkanje strokovnjakov, ki bi se ukvarjali s temi vprašanji — ti in drugi razlogi so krivi, da ostajamo pri razvijanju neposrednih odnosov menjave dela le pri načelih, praksa pa gre naprej po starem.

IVAN RODIĆ

SAP KOSOVO

Posebna skrb za raziskovalno-razvojno dejavnost

Rudarsko-metalurška fakulteta v Titovi Mitrovici

Ko se je začelo Kosovo naglo razvijati, se je pokazalo, da bo mogoče naravna bogastva izrabljati le, če bo na voljo dovolj rudarjev, metalurgov, tehnologov in geologov. Združeno delo je nujno potrebovalo tovrstne visoko strokovno usposobljene strokovnjake, zato so pred desetimi leti odprli tudi v Titovi Mitrovici rudarsko-metalurško fakulteto.

Predavanja so potekala sprva v obeh učnih jezikih, v srbohrvaščini in albanščini, ker pa ni bilo dovolj predavateljev, ki bi predavali v albanščini, so poslušali študenti predavanja nekaterih predmetov samo v srbohrvaščini. Zdaj se je položaj glede tega precej izboljšal: od 41 rednih profesorjev jih je 32 albanke narodnosti. Čeprav je dosegla fakulteta v preteklih desetih letih lepe uspehe, se še dandanes ubada s težavami. Primanjkuje ji kadrov, denarja in prostora — vse to pa zmanjšuje učinkovitost študija. Kljub vsemu je ob družbeni pomoči in zavzetosti predavateljev dosegla veliko in se razvila v sodobno pedagoško-znanstveno organizacijo. Med posebnimi uspehi, ki jih je dosegla Rudarsko-metalurška fakulteta v Titovi Mitrovici, je treba posebej omeniti to, da skrbi za usposabljanje in nenehno spopolnjevanje svojega mladega pedagoško-znanstvenega oseb-

ja, in sicer v obeh jezikih — v albanščini in srbohrvaščini. Ob svoji ustanovitvi leta 1974 je imela fakulteta samo tri doktorje znanosti, v šolskem letu 1984-85 pa je od 41 redno zaposlenih profesorjev 13 doktorjev znanosti in 17 magistrstov. Kljub temu imajo še zmeraj premalo predavateljev, saj pride na vsakega redno zaposlenega 73 študentov.

V tem šolskem letu so zaposlili za nedoločen čas 30 učiteljev in 16 sodelavcev (ali 36 odstotkov) iz združenega dela, iz kosovske univerze in drugih jugoslovanskih univerzitetnih središč pa 35 učiteljev in 40 sodelavcev ali 64 %. Predmetniki in učni načrti te fakultete kažejo, da bi potrebovali za štiri oddelke najmanj 40 kabinetov, zdaj pa jih imajo samo deset. Nekateri od teh laboratorijev uporabljajo celo večnamensko. Vaje iz predmetov, za katere fakulteta nima ustreznih laboratorijev, potekajo v drugih ozidih Pokrajine, zlasti v ozidih kombinata Trepča.

Ker se zavedajo, da mora biti študij ved, kakršne so tehnologija, rudarstvo, metalurgija in geologija, nujno povezan s prakso. Rudarsko-metalurška fakulteta že od začetka svojega delovanja tesno sodeluje z združenim delom. Tako se uresničuje načelo, da se znanost in praksa v

usmerjeno izobraževanje

resnici prepletata. Povedati je treba tudi to, da vseh zamisli zmeraj ni bilo mogoče uspešno izpeljati, krivdo za to pa so pripisovali zdaj združenemu delu zdaj fakulteti. Podpisanih je nekaj samoupravnih sporazumov o sodelovanju z večjimi gospodarskimi organizacijami, kot na primer s kombinatom Trepča, Elektroprivreda Kosovo idr. Fakulteta izobražuje tudi strokovnjake neposredno za potrebe ozdov in opravlja še marsikaj, kar potrebujejo delovne organizacije. Samoupravni sporazum predvideva, da se ugledni profesorji občasno ali dolgočasno zaposlijo kot svetovalci v

končanem študiju takoj zaposlijo v Kombinat Trepča ali pa v drugih delovnih organizacijah. Na Rudarsko-metalurški fakulteti v Titovi Mitrovići je do zdaj diplomiralo 262 študentov. Na metalurškem oddelku je končalo študij 81 študentov, na rudarskem pa 85. Diplomirani inženirja tehnologije si je pridobilo do zdaj 96 študentov, letos pa bodo diplomirali prvi geologi. V predpisnem času diplomira 10 do 12 odstotkov vseh vpisanih.

Znanstvenoraziskovalnemu delu so v preteklih letih namenili še posebno pozornost: univerzitetni učitelji in sodelavci so

jardo starih din, denar zanje pa prispevajo zainteresirane delovne organizacije. Pripravljajo tudi elaborat o možnostih za povezovanje ali celo za klasično združitev z Višjo tekstilno šolo v Leskovcu. Če bi se lahko združili z Vunarskim inštitutom, bi imeli tudi boljše prostore za delo, skupne laboratorije in učitelje. S temeljnimi organizacijami združenega dela sklepajo samoupravne sporazume, s katerimi urejajo pogoje, da lahko študentje fakultete opravljajo počitniško prakso v združenem delu, pripravljajo diplomske naloge in opravljajo specializirane laboratorijske in znanstveno raziskovalne vaje in projekte.

Tehnološka fakulteta ima zdaj

830 študentov v vseh štirih letnikih, in od teh 560 rednih. Med njimi je 45 absolventov. Iz prve generacije, ki se je vpisala pred petimi leti, jih je diplomiralo ali pa jih pripravila diplomska dela približno petdeset. Diplomanti nimajo težav z zaposlovanjem, ker so bili že med študijem študenti delovnih organizacij.

Očitno je torej, da se ta visokošolska organizacija uspešno razvija in vključuje v dolgoročne razvojne načrte tega območja Srbije. Pri svojem razvoju ji zelo pomaga združeno delo, pa tudi sama si nenehno prizadeva, da bi se to sodelovanje okrepilo in obogatilo.

MILORAD DODEROVIĆ

SR MAKEDONIJA

Združevanje dela in sredstev po različnih poteh

V SR Makedoniji je 100 organizacij srednjega izobraževanja s približno 86.000 učenci in 37 visokošolskih organizacij, v katerih je približno 41.000 študentov. Vsako leto konča srednje izobraževanje več kot 16.000 učencev, visoko pa okrog 5.000 študentov. Organizacije usmerjenega izobraževanja usposobijo več kot 300 profilov vseh stopenj strokovne izobrazbe. Z neposredno svobodno menjavo dela stvarijo v srednjem usmerjenem izobraževanju 10 odstotkov celotnega dohodka, v visokem pa približno 20 odstotkov.

Združeno delo te republike je organizirano v več kot 4500 temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih, v katerih je približno 450.000 zaposlenih. Na delo čaka okrog 120.000 nezaposlenih; od teh jih ima več kot 50.000 različno srednješolsko strokovno izobrazbo, več kot 5000 pa višjo in visoko.

Usmerjeno izobraževanje je organizirano v devetih samoupravnih interesnih skupnostih po reprodukcijskih celotah, panogah in dejavnostih. Vse te skupnosti so povezane v Republiško skupnost usmerjenega izobraževanja.

Iz sklenjenih sporazumov in dogovorov o neposredni menjavi dela za zadovoljevanje izobraževalnih in kadrovskih potreb razberemo, da se uporablja samo neinstitucionalni način neposredne menjave, institucionalni način pa se še ni uveljavil. V SR Makedoniji ni izobraževalnih organizacij, ki bi bile organizirane in združene v delovnih in sestavljenih organizacijah materialne proizvodnje, niti v okviru poslovnih in drugih skupnosti. Neposredna menjava dela se tudi ne uresničuje v okviru temeljnih skupnosti in enot, saj take oblike

niso organizirane. Poleg tega se ne izrabljajo možnosti za pridobivanje dohodka glede na udeležbo v skupnem dohodku, ustvarjenem s prodajo izdelkov in storitev.

Zato bomo tokrat govorili samo o neinstitucionaliziranem zadovoljevanju izobraževalnih in kadrovskih potreb.

Eden najpogostejših načinov neposredne menjave dela je sodelovanje, ki se uresničuje med organizacijami usmerjenega izobraževanja in proizvodnimi organizacijami pri ustvarjanju materialnih, tehničnih in kadrovskih možnosti za uresničevanje proizvodnega dela, praktičnega pouka, počitniške prakse in drugih dejavnosti učencev in študentov. O tovrstnem sodelovanju se praviloma sklepajo samoupravni sporazumi ali dogovori med izobraževalnimi organizacijami in organizacijami materialne proizvodnje.

Drugi, vsebinski način neposredne menjave dela se uresničuje z zadovoljevanjem nekaterih izobraževalnih in kadrovskih potreb zlasti pri strokovnem usposabljanju, prekvalifikaciji, dokvalifikaciji, različnih oblikah spopolnjevanja, specializacije, seminarjih in tečajih za zaposlene pa tudi pri usposabljanju novih profilov strokovnjakov. Ta oblika menjave dela se največ uveljavlja v treh šolskih središčih v Skopju: v Gradbeno-strojnem centru Čede Filipovski-Dame, Železničarskem šolskem centru Vlado Tasevski in Centru za izobraževanje in usposabljanje odraslih 13. november. Občasno in v manjšem obsegu uveljavlja to obliko neposredne menjave dela še 15 organizacij srednjega in 6 organizacij visokega izobraževanja. S to obliko menjave dela se uresničujejo še druge dejavnosti, ki so v prid vsem udele-

žencem neposredne menjave dela. V samoupravnih sporazumih o neposredni menjavi dela in pri njihovem uresničevanju so že vidni nekateri dosežki tudi pri skupnem opredeljevanju profila in stopnje strokovne izobrazbe, pri pripravi predmetnikov in učnih načrtov, organiziranju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa, ugotavljanju kadrovskih potreb, štipendiranju učencev in študentov, njihovem zaposlovanju in drugem.

V zadnjih dveh letih se je začela uveljavljati tretja oblika neposredne menjave dela. S sodelovanjem skupnosti usmerjenega izobraževanja in 50 organizacij materialne proizvodnje sklenilo samoupravne sporazume o neposredni menjavi dela. Ta oblika menjave dela poteka tako, da organizacije iz materialne proiz-

vodnje prispevke, ki so plačevale skupnostim usmerjenega izobraževanja, nakaj neposredno organizacije usmerjenega izobraževanja katerimi so sklenile pravne sporazume o menjavi dela. Tako menjava dela pripomogla k boljšim dosežkom hkrati pa zožila menjavo med samoupravnimi interesnimi skupnostmi, spodbujala uveljavljanje neposredne menjave odpravila presežke sredstev, so se nabirali v skupnosti usmerjenega izobraževanja.

Prezgodaj je še, da bi govorili o izkušnjah take oblike menjave, navedemo pa lahko nekaj podatkov, da so sredstva, izločena iz te poti, leta 1983 znašala milijonov din, leta 1984 pa znesek poveča na 280 milijonov.

FERIT VELJAN

SR BOSNA IN HERCEGOVINA

V korak s svetom

Elektrotehniška fakulteta v Sarajevu

V časih, ko se blagajne samoupravnih interesnih skupnosti čedalje bolj praznijo, postaja sodelovanje fakultet z združenim delom ne samo potrebno, temveč tudi nujno. Od tega imata koristiti obe strani. Nazoren zgled za to je že tradicionalno sodelovanje Elektrotehniške fakultete v Sarajevu z Energoinvestom, ki je to visokošolsko organizacijo tudi postavil na noge. Dal ji je potrebne predavatelje pa tudi denar, ki ga je potrebovala. K vsakemu dinarju, ki ga je prispevala Skupnost za visoko izobraževanje je dodal nekaj tudi Energoinvest.

Dekan prof. dr. Zoran Salčić pravi, da je bil najpomembnejši čas v razvoju Elektrotehniške fakultete tisti, ko so nepričakovano, neposredno iz šolskih klopi sprejeli približno 70 asistentov. Ta poteza je izzvala sicer precej pomislekov, kmalu pa se je pokazalo, da je tako kadrovske obnavljanje večstransko opravičeno. Tako so bile kadrovske težave skoraj povsem odpravljene, večina mladih ljudi pa se je pospešno lotila študija ter si pravočasno pridobila specializacije, magistrske in doktorske znanosti. Prav ti mladi znanstveniki so dali fakulteti novo kakovost ter postopno in vztrajno spreminjali njeno naravo. Elektrotehniška fakulteta je bila združenemu delu potrebna, da je zanj usposabljala inženirje, ki so jih v praksi čedalje bolj potrebovali; zdaj ko se je v tej visokošolski organizaciji izoblikovala močna in homogena znanstveno-raziskovalna skupina, pa postaja ta fakulteta čedalje potrebnejša zato, da prevzema posamezne naloge v znanstvenoraziskovalnem delu.

Prvi znanstvenoraziskovalni projekt so zasnovali leta 1972. Od tedaj pa do danes poteka vrstno delo nepretrgoma. Četku so izdelovali projektorne naprave, v novem času pa se ukvarjajo kar s gorilnimi projekti. Delo posredno za potrebe združenega dela, povečini gospodarstva, tudi za samoupravne interesne skupnosti s področja živilstva in druge. Ti projekti raznih področij elektrotehnike, elektroenergetike, avtomatizacije, elektronike, informatike, tematičnih ved in telekomunikacij. Največji in najpomembnejši projekti iz informatike in matematike.

Elektrotehniška fakulteta tudi edina, ki pri Skupnosti soko izobraževanje vodi projekt. Pri vseh drugih fakultetah je znanstvenoraziskovalna skupina strokovnjakov iz gospodarstva. Gre za raziskovalni zvez in uporabo zahtevnih injenjerskih sistemov temeljijo na osebnih računalnikih dyps. Nedavno postavljene vodilne strokovnjakov področja računalniške tehnologije pokazalo, da so dosežki stopnje raziskovalnega delovanja fakultete utemeljeni na vrhunski znanstveni ravni.

Razumljivo je, da je to tako uspehe doseže le v pripravljenih prostorih — laboratorijih in ob sodobni opremljenosti znanstvenoraziskovalno Elektrotehniška fakulteta v zadnjih letih veliko pridobila v te namene. Tako imajo več računalnikov različnih vrst in spada na tem področju najbolj opremljene fakultete v Jugoslaviji.

Ob razvitem znanstvenoraziskovalnem delu in različnem delovanju z gospodarstvom, družbenimi dejavnostmi, segli tudi lepe denarne rezultate. Na podlagi znanstvenega delovanja z Energoinvestom drugi delovni organizaciji uspešno opravljajo 40 odstotkov svojega celotnega prihodka. Še pred slabimi petimi leti je znašal ta obseg samo 1,5. To zgovorno kaže, da se fakulteta uspešno razvija in dobro povezuje s skovalnimi inštituti in podjetji, predvsem z Energoinvestom pa tudi z drugimi vodilnimi organizacijami združenega gospodarstva (RMK Zenica, Elektroinvest, Unioninvest, Šipad). To je hkrati tudi podoba uspešnega sodelovanja, ki je v svojem razvoju skozi leta obliko in stopnje zahtevalo. Gotovo pa je, da se uveljavljajo predvsem tele oblike sodelovanja: skupno znanstvenoraziskovalno delo pri projektih profesorjev in asistentov v istih institutih materialne proizvodnje in nasprotno: sodelovanje vidnih raziskovalcev samostojnih institutov v skupnem procesu fakultete.

BOŠKO ŠAJATOVIĆ

Konstrukcijski biro, Litostroj

ozdih materialne proizvodnje, pri uvajanju nove tehnologije in drugem. Po drugi strani pa tudi združeno delo pomaga fakulteti s svojimi strokovnjaki. Da pridobi strokovnjake, ki jih potrebuje, daje kombinat Trepča precej denarja. V dveh in pol študijskih letih so delovne organizacije kombinata dale svojim študentom približno 4 milijarde starih dinarjev. Študenti se po

delali posamično na svojih raziskovalnih področjih, sodelovali so pri znanstvenih projektih in pri pregledu in spremembah tistih projektov, ki jih posreduje Inštitut za znanstvena raziskovanja v tehnologiji, rudarstvu, metalurgiji in geologiji pri Rudarsko-metalurški fakulteti v Titovi Mitrovići.

ZYRIFA KQIKU

SR SRBIJA

Vsakega diplomanta čaka zaposlitev

Tehnološka fakulteta v Leskovcu dobro sodeluje z združenim delom

Tehnološka fakulteta v Leskovcu so odprli leta 1979, da bi se v njej usposabljali strokovnjaki, kakršne potrebuje gospodarstvo na južnomoravskem območju in drugod na jugovzhodnem delu Srbije. Da so tako fakulteto res potrebovali, potrjuje tudi podatek, da leskovski diplomanti te stroke nimajo težav z zaposlitvijo. Nasprotno: gospodarstvo čedalje bolj povprašuje po njih, hkrati pa tudi gromotno in kadrovske pomaga razvijati to visokošolsko organizacijo.

»Fakulteta ima oddelke za biokemijo z živilsko in farmaceutsko-kozmetičarsko smerjo in tekstilni oddelke z mehanično-tekstilno in kemijsko tekstilno smerjo,« pripoveduje dr. Momčilo Kocić, dekan Tehnološke fakultete. »Vsako leto vpišemo v prvi letnik povprečno 160 rednih študentov in 80 študentov ob delu.«

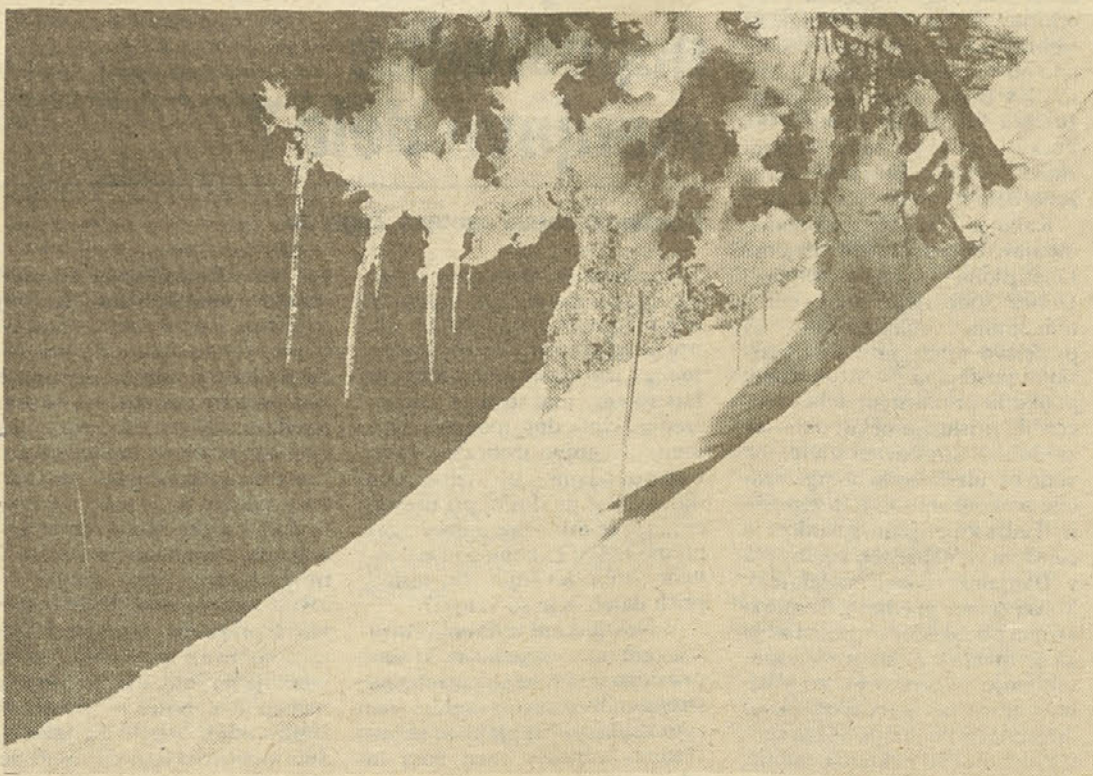
Z racionalizacijo visokega šolstva si ne belijo glave, saj dolgoročni načrti kažejo, da bodo v gospodarstvu potrebovali veliko tovrstnih visoko strokovno usposobljenih kadrov. Čeprav ima tehnološka fakulteta svoje prostore v montažni stavbi, ima vse možnosti za dober pouk. Zdaj je v njej pet najsodobnejše opremljenih laboratorijev: trije za kemijo in po eden za mikrobiologijo in fiziko. Kmalu bodo odprli

tudi laboratorij za tekstil in laboratorij, v katerem se bodo učitelji in študenti ukvarjali z znanstvenoraziskovalnim delom. Tako kot v marsičem podpira fakulteta tudi pri tem združeno delo in znanstvena skupnost južnomoravskega območja.

V študijskem procesu sodeluje 47 doktorjev znanosti, od teh jih je 20 redno zaposlenih. Poleg teh je še približno dvajset magistrstov, petnajst asistentov in deset predavateljev iz združenega dela, največ iz tovarne zdravil Zdravljice. Kot predavatelji sodelujejo tudi profesorji z drugih fakultet niške univerze, pa tudi s tehnoloških fakultet v Skopju in Beogradu.

Kako živi in deluje fakulteta in kakšna bo njena prihodnost? Dekan dr. Momčilo Kocić nam je povedal, da imajo že samoupravne sporazume o sodelovanju s tovarno zdravil Zdravljice, z Industrijo kozmetike Nevqna, z Agro-industrijskim kombinatom Toma Kostić in z Vunarskim inštitutom v Leskovcu. Podobne sporazume pripravljajo tudi z drugimi kolektivi s tega območja pa tudi od drugod. Namen tega povezovanja je predvsem skupno pridobivanje strokovnjakov, ki jih gospodarstvo najbolj potrebuje.

Prav zdaj izdelujejo deset znanstveno raziskovalnih projektov, vrednih približno mili-

(Foto: Rajko Ranfi, član DLOS)

SAP VOJVODINA

Premalo posluha za šolo

Center za izobraževanje kadrov kmetijske in živilske stroke v Futogu

Center za izobraževanje kadrov kmetijske in živilske stroke v Futogu je značilen zgled, kako v svobodni menjavi dela ostajamo preveč pri načelnih stališčih, ki jih v praksi ne uresničujemo. Center ima posestvo z več kot sto hektari zemlje; na njem se učenci praktično privajajo delu na polju, v sadovnjaku, v vinogradu, na vrtu in v hlevu. O uspehih, ki jih dosega šola s svojim posestvom, pričajo zlata in druga odličja, ki so jih prejeli učenci in šola na novosadskem sejmu.

Šola tesno sodeluje z združenim delom, s kmetijskimi posesti, z živilsko industrijo in drugimi proizvodnimi organizacijami v Vojvodini, za katere izobražuje strokovne delavce. V teh organizacijah si učenci pridobivajo in dopolnjujejo delovne

skušnje, kadar odpove tehnika, pa pomagajo tudi z delom. In venčar gmotni položaj šole ni zavidanja vreden. Šola, ki ima 1400 učencev iz raznih krajev Jugoslavije, dom za 180 učencev in 120 zaposlenih — od tega 70 prosvetnih delavcev, se kar ne more izkupati iz stalnih denarnih težav, ki jih ima z vzdrževanjem in obnovo stavb, z nakupom in obnavljanjem potrebne opreme in strojev. V stiski je zaprosila za pomoč vse jugoslovanske tovarne, ki izdelujejo kmetijske stroje.

Odgovori, ki jih je prejela, so bili večinoma samo lepa, vljudna opravičila, kvečjemu še kakšna obljuba za boljše čase. Ena sama tovarna jim je nekaj tudi podarila — stroj za izkopavanje pese.

JELENA JOVANOVIĆ

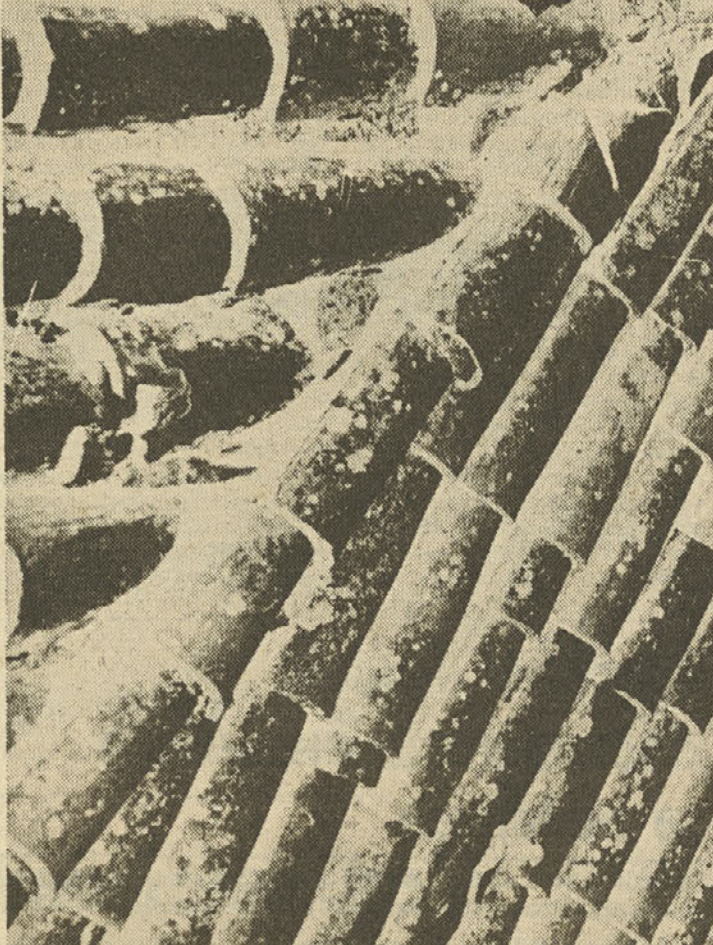
pa je srednja šola elektro stroke Mihajla Pupina.

Neposredno na tržišče

Institut za mehanizacijo pri Fakulteti tehničnih ved je eden od štirih institutov strojnega odseka te fakultete. Tu si pridobivajo znanje študentje tretjega, četrtega in celo petega letnika; vseh pa je malo, ker se v zadnjem času zmanjšuje zanimanje za tovrstni študij.

lujejo projekte. Skratka, po tej poti ne dobijo niti polovice potrebnega denarja. Glede na tolikšen »stalni«
prihodek, bi moral institut že zdavnaj prenehati delovati. Ubral pa je drugačno pot — pot sodelovanja z gospodarstvom.

Institut nastopa na tržišču neposredno. Tam prodaja »pamet«
tako, da njegovi delavci načrtujejo razne stroje, izdelujejo vzorce, preskušajo in odkrivajo

(Foto: Rajko Ranfil, član DLOS)

Direktor instituta dr. Djordje Ronai nam je povedal, da poravnava Samoupravna interesna skupnost za usmerjeno izobraževanje samo 20 odstotkov izdatkov te organizacije, naslednjih 20 pa jih pridobije prek Samoupravne interesne skupnosti za znanstveno delo, za katero izde-

napake in okvare posameznih strojev delov ali celotnih strojev, preskušajo predelana vozila ipd. Vse to opravljajo tako za združeno delo in velike organizacije kot za drobno gospodarstvo pa tudi za privatnike. Svoje področje dela si prizadevajo čim bolj razširiti, zato nastopajo na

SAP VOJVODINA

Spodbudni zgledi

Izkušnje Instituta za mehanizacijo pri novosadski Fakulteti tehniških ved in Srednje šole Mihajla Pupina iz Novega Sada

Tako kot marsikje v Jugoslaviji je tudi v Vojvodini dobro razveto sodelovanje med šolami in tovarnami. Razumljivo je, da se pri tem pojavljajo tudi težave in nerazumevanje. Dosežke bo treba razčleniti in poiskati odgovore, ki jih zahtevajo številna

vprašanja iz vsakdanje prakse. Ker so dobri zgledi še posebno spodbudni, bomo tokrat spregovorili o dveh novosadskih prosvetnih organizacijah: ena od teh — Institut za mehanizacijo pri novosadski fakulteti tehničnih ved se ukvarja z znanostjo, druga

Velika, dobro urejena šola

Ogledali smo si Tehniški srednješolski center v Vidmu

Vodstvo Skupnosti srednjih šol tehniških usmeritev SR Slovenije ima svoje seje v mestih, kjer so njene šole članice. Tokrat, lanskega oktobra, je bila na vrsti Nova Gorica oziroma tehniški srednješolski center Branko Brelih. Ob tej seji je Skupnost pripravila ogled Tehniškega srednješolskega centra v Vidmu (Istituto Tecnico Industriale Arturo Maligiani Udine). Dovoljenje za sprejem in ogled Centra je priskrbel vodstvo Tehniškega srednješolskega centra Branko Brelih, ki je pobraten z videmskim.

Polg zastopnikov naših šol so se ogleda udeležili: predsednik Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo dr. Tine Zorič, predsednik Skupščine občine Nova Gorica Danilo Šasil, zastopniki PIS za elektrotehniko, PIS za metalurgijo in kovinarstvo ter zastopnik Zavoda SRS za šolstvo.

V Šolskem centru v Vidmu smo si ogledali skoraj vse delovne prostore, po njih pa nas je vodil ravnatelj.

Ta šolski center je začel delovati leta 1937; prostore so zgradili leta 1966 (poleg teh ima center še tri dislocirane enote s 1000 učenci v drugih krajih Italije). Vanj se lahko vpišejo učenci, ki so končali osem razredov osnovne šole. Izbirajo lahko med

usmeritvami z različnimi poklici: elektroenergetika, elektronika, gradbeništvo, kovinarstvo, letalska mehanika in strojništvo. Izobraževanje traja pet let.

Učenci imajo 38 ur pouka na teden, na leto 1500 do 1600 ur, odvisno od vrste poklica. V polnem tednu imajo šest dni pouka dopoldan (tudi sobotah), dvakrat pa tudi popoldan.

Vzgojno-izobraževalni program v 1. in 2. letniku vsebuje samo splošnoizobraževalne predmete in je enak (skupen) za vse poklice. Učenci se začno ločevati po usmeritvah v začetku tretjega letnika. Nato imajo do konca petega letnika pouk strokovnih predmetov v posebnih učilnicah, laboratorijih in v učilnicah — delavnicah praktičnega pouka.

V tretjem letniku je 19 ur splošnoizobraževalnih predmetov (italijanski in angleški jezik, zgodovina, matematika, kemija, religija), 19 ur pa je strokovnih predmetov in med temi 10 ur teoretičnega in 9 ur praktičnega pouka.

V četrtem in petem letniku je 13 ur splošnoizobraževalnih predmetov, 13 ur strokovnoteoretičnih predmetov in 12 ur praktičnega pouka in vaj.

Navedena razdelitev učnih ur je za elektronika, podobna pa za vse poklice v tem Šolskem centru.

Poleg učilnic za teoretične strokovne predmete in učilnic za

splošnoizobraževalne predmete, ki so namenjene učencem 3., 4. in 5. letnika, smo si ogledali: laboratorij za električne meritve v elektroniki, učilnico praktičnega pouka za elektronike, učilnico za osnovno mehansko obdelavo za elektronike, laboratorij za splošne električne meritve, laboratorij za meritve na električnih strojih, učilnico za praktični pouk elektroenergetikov (električni stroji, električne napeljave, razdelilci, vezja), ki ima 90 delovnih mest, učilnico za praktični pouk kovinarjev, kjer poteka ročna obdelava kovin in zlitin ter kabinet za tehnološke meritve, strojno dvorano z 90 delovnimi mesti, na katerih je 54 manjših univerzalnih strožnic, z rezkalnimi, brusilnimi in drugimi stroji za obdelavo kovin ter zlitin, varilnico, livarno, dvorano za preskušanje in meritve na motorjih in drugih strojih, laboratorij za preskušanje kovinskega materiala, laboratorij za tehnološke strojniške meritve, delavnico za betonske izdelke, dve delavnici za praktični pouk gradbenikov, mikrokopirnico, risalnico, računalniško učilnico, kjer je osem terminalov, lesarsko in letalsko delavnico.

Šolski center ima svojo telovadnico, športna igrišča in dvorano s 400 sedeži. V svoji kuhinji pripravljajo malice in kosila. Dve tretjini učencev se vozita v šolo iz drugih krajev.

Šolski prostori merijo 40.000 kvadratnih metrov, pokriti prostori pa 45.000. V tem šolskem središču je 2700 učencev in 170 učiteljev, vseh zaposlenih delavcev pa 320. Učitelj za teoretični in praktični pouk ima 18 ur učne obveznosti na teden, inštruktor

asistent pri praktičnem pouku pa 42 ur. Učitelj praktičnega pouka ima poleg učne obveznosti še tri ure učnih priprav na delovnem mestu.

Poleg tega, kar nam je povedal ravnatelj in kar smo videli med ogledom tega šolskega središča, smo zvedeli tudi to, da dobi šola na leto milijardo lir za naložbe.

Skratka, videli smo velik in dobro urejen šolski center. Občudovali smo dobro opremljene prostore, predvsem velikanske, sodobno opremljene učilnice za pouk teoretičnih in praktičnih predmetov. V vsaki učilnici ali učni delavnici je lahko pri pouku najmanj en oddelek, to je 30 učencev skupaj. V nekaterih prostorih so na eni strani mize s stoli in z opremo za teoretični pouk, na drugi pa stroji, naprave in druga oprema za praktični pouk. Povsod je videti, da namenjajo veliko pozornosti praktičnemu in laboratorijskemu pouku ter opremi za pouk v stroki. Videli smo robota, ki so ga izdelali v tem središču za svojo uporabo, nismo pa videli, da bi izdelovali učenci pri praktičnem pouku komercialne izdelke. Slišali smo, da so vse vaje učencev v delavnicah samo didaktične, le v dveh laboratorijih delajo tudi po naročilih za zunanje naročnike.

Ogled in opis šolskega središča sta bila zelo zanimiva. Toda v teh urah ni mogoče videti, slišati in spoznati vsega.

Zanimiva bi bila študijska primerjava med tem in kakim našim podobnim šolskim središčem. Primerjali bi lahko marsi-

tujem tržišču, kjer sodelujejo pri znanstvenih delih.

Tako ustvari institut več kot polovico svojih prihodkov in se tudi sam nekako spreminja v »drobno gospodarstvo«. Njegovo skupino strokovnjakov sestavlja: 7 doktorjev znanosti, 8 magistrov, 25 inženirjev, 9 pooblaščenih projektantov in 4 tehniki, včasih pa sodelujejo tudi študentje. Tako načrtujejo posle z gospodarstvom, se dogovarjajo in opravljajo razna dela, ob tem pa se ukvarjajo tudi z znanstvenim delom in izobraževanju kadre. Dosežki instituta kažejo, da je z zavzetim sodelovanjem vseh mogoče doseči zelo veliko. Zato izkušnje te organizacije opogumljajo, saj dosega institut za mehanizacijo, kljub temu da se mora bojevati za obstoj, lepe uspehe tudi pri znanstvenoraziškovnem in izobraževalnem delu.

Enotni pri delu

Nekoliko drugače je v srednjih šolah. V njih so drugačne delovne razmere in potrebe, pa tudi združeno delo se vede do njih drugače kot do fakultet, saj pričakuje od srednjih šol predvsem kadre. Res pa je, da je reforma izobraževanja zajela najprej srednjo šolo in so zato tudi njeni dosežki vidnejši. O tem nazorno govori izkušnja novosadske srednje šole Mihajla Pupina ali kakor jo imenujejo novosadčani »elektrotehniška šola«.

To izobraževalno središče ima 78 oddelkov, v 40 od teh se izobražujejo učenci za 15 poklicev elektrostroke, drugi pa so namenjeni pouku vzgojno-izobraževalne osnove. Tako bo samo še leto ali dve — dokler ne bo novih predmetnikov in učnih načrtov in se ne bo povsem uresničila zamisel o srednješolskem izobraževanju kadrov, potrebnih združenemu delu.

usmerjeno izobraževanje

Tudi sam profil kadrov, ki jih izobražuje ta šola, ji omogoča neposrednejše povezovanje s proizvodnjo; to pomeni, da se iz te povezave pridobiva tudi del dohodka. Če pustimo ob strani redno proizvodno prakso učenec, vidimo, da šola Mihajla Pupina zaposluje predvsem strokovnjake iz neposredne proizvodnje, ki »učijo otroke«, hkrati pa se tudi neposredno povezuje z gospodarstvom.

Zdaj je v šoli Mihajla Pupina 7 delavnic, kmalu pa jih bo še več, saj se je šola pred nedavnim preselila v novo poslopje, ki ga šole urejajo. V njej opravlja 13 učiteljev strokovno prakso z učenci. Vendar to ni edina oblika sodelovanja z združenim delom. Šola je tudi nekakšen servis Elektrotehniške šole iz Maribora in delovne organizacije Borac iz Beograda, z novosadsko pobedo pa ima že pet let sklenjen samoupravni sporazum o medsebojnem sodelovanju. Več drugih dogovorov pa so sklenili tudi z novosadskimi delovnimi organizacijami. Šola je skupaj z drugimi delovnimi organizacijami opravila že veliko del v Novem Sadu pa tudi v drugih krajih: napeljala je razsvetljavo na rokometnih igriščih, kable idr. Pred nedavnim so sklenili dogovor z delovno organizacijo Standard, za katero bo šola naredila celotno ozvočenje, ukvarjajo pa se tudi s popravilanjem gospodinjstvih aparatov in raznih električnih napeljav.

Zaposleni v šoli pravijo, da je za uspeh potrebna predvsem dobra organiziranost. V tej vzgojno-izobraževalni organizaciji to pomeni, da se dogovarjajo in prevzemajo obveznosti, ki jih potem dobro izpeljejo skupaj z učenci. Kakovostno delo pa je pogoj za zaupanje in uspehe.

JELENA ILIĆ

doma drugod

kaj, predvsem sistem, organizacijo in vsebino dela, ceno izobraževanja, vzgojno-izobraževalne uspehe njihovih in naših absolventov. Zanimivo bi bilo tudi primerjati, koliko sodelujejo njihovi učitelji na različnih področjih dela, na primer pri praktičnem pouku, saj vemo, da

imajo pri nas izdelki vaj učencev didaktično in v mnogih primerih tudi komercialno nalogo in vrednost, pri njih pa samo didaktično. Te in mnoge druge primerjave bi bile za nas in najbrž tudi zanje prav poučne.

LEOPOLD ZEMLJAK

BEOGRAD

Srečanje »Bratstva in enotnosti«

Na splošni srednji vojaški šoli »Bratstvo-jedinstvo«
v Beogradu, seje od 28. do 30. septembra 1984, ko praznuje šola svoj praznik, zbralo več kot 400 mladit iz vse Jugoslavije na tradicionalnih srečanjih pod geslom »Bratstvo-jedinstvo«.

V dveh dneh so merili svoje spretnosti in znanje na področju tehnike, strelstva, košarke in taborništva.

Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije je poslala na srečanje osem članov kluba mladit tehnikov Osnovne šole Franja Goloba s Prevalj, ki so pokazali svoje znanje in spretnosti v fotografiranju, mototehniko, raketen modelarstvu, radiooperaterstvu, radiokonstruktorstvu, radiogoniometričanju in v

obrambi in zaščiti, kjer so osvojili 1. mesto (2. Kosovo, 3. Črna gora).

Borut Simonović je bil najboljši raketni modelar, Lovro Pandel pa je bil 3. v radiogoniometričanju.

Srečanja so manifestacija ustvarjalnosti, bratstva in sodelovanja mladit na področju tehnike, športa in taborništva, hkrati pa mladi na njih neposredno spoznavajo vojaške poklice in se seznanjajo z vojaškim življenjem. Tudi tokrat so vse dni srečanj preživeli med svojimi vrstniki gojenci srednje vojaške šole »Bratstvo-jedinstvo«, ki so izredno lepo sprejeli številne goste iz vse Jugoslavije.

FRANC KEBER

dogodki
novostiDo kdaj bodo imeli
prosvetni delavci
še svoje
glasilo?

O prihodnosti Prosvetnega delavca so v zadnjem času razpravljali nekateri samoupravni in družbenopolitični organi, ki so po svoji družbeni vlogi soodgovorni za usmeritev in prihodnost glasila. To so predvsem izdajateljski svet in uredniški odbor ter Republiški odbor Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti.

Povod za te razprave je načrtovanje naslednjega srednjeročnega obdobja. Ob tem pa razprave ne morejo mimo gmotnih stisk, ki jih povzročajo nenehne podražitve papirja, tiska in drugih storitev. Ni skrivnost, da lahko časopisi preživijo zdajšnjo krizo le z dodatno družbeno pomočjo, ki jo večinoma tudi prejema in to ne v majhnih vsotah. Školske novine, glasilo prosvetnih delavcev Hrvaške, so dobile v decembru samo od republiške izobraževalne skupnosti dodatno pomoč v višini 260 milijonov starih dinarjev. Prosvetni delavec, ki je tudi zaprosil za tako dodatno pomoč, pa je od podobnega organa dobil le simboličen znesek 10 milijonov starih dinarjev.

Stališča izdajateljskega sveta in uredniškega odbora Prosvetnega delavca do prihodnosti glasila so jasna in določna: tudi v težkih gospodarskih razmerah potrebujejo delavci te dejavnosti svoje glasilo, področje vzgoje in izobraževanja pa strokovno-informativen časopis. Glasilo naj preraste v osrednji komunikacijski medij, v katerem bodo prosvetni delavci dobili vse najpomembnejše informacije, ki danes pritekajo na šole po različnih poteh in pogosto sploh ne pridejo do učiteljev in vzgojiteljev. V glasilu naj imajo pedagoški delavci možnost, da javno spregovorijo o sebi in svojem delu, o aktualnih in perečih vprašanjih ter tako vplivajo na odločitve. Za Prosvetnega delavca prihodnje obdobje zato ne more biti obdobje zastoja, kaj šele odmiranja. Zagotoviti mu je treba boljše možnosti za delo in kadrovske okrepitve omogočiti višjo kakovost.

Republiški odbor Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti je na seminarju v Radovljici 21. decembra 1984 pripravil široko razpravo o glasilu. Povabil je direktorja Školskih novih iz Zagreba dr. Anteja Bežna, da je prikazal stališča nedavne jugoslovanske posvetovanja o prosvetnih glasilih in pojasnil, kako se Školske novine uspešno prebijajo tudi v današnjih gospodarskih razmerah. Sledila je dodatna informacija o položaju in prizadevanjih Prosvetnega delavca — kot uvod v konkretno razpravo o glasilu slovenskih prosvetnih delavcev.

Zanimive so primerjave med položajem slovenskega in hrvaškega glasila ter med odnosom, ki ga kažejo do obeh ustanoviteljev — sindikati in izobraževalne skupnosti. Školske novine so tednik, ki ga izdaja 19-članska delovna organizacija, v kateri je samo v uredništvu zaposlenih 8 delavcev (6 urednikov-novinarjev, lektor in tehnični urednik). Prosvetni delavec je 14-dnevnik, ki ga izdaja 5-članski kolektiv, ki ima v uredništvu v treh obeh direktorja in glavnega urednika, odgovornega urednika in lektorja, tehničnega urednika in urednika različnih področij.

Školske novine so dobile v letu 1984 več kot milijardo starih dinar dotacije od republiške izobraževalne skupnosti in Republiškega sveta zveze sindikatov; proti koncu leta so dobili še dodatno pomoč približno v višini polovice navedenih sredstev. Prosvetni delavec je dobil od sorodnih organov in posebnih izobraževalnih skupnosti le malo več kot 10 odstotkov navedenega denarja. Tak odnos do prosvetnega glasila je v jugoslovanskem merilu izjemen.

Za široko razpravo o prihodnosti Prosvetnega delavca v Radovljici žal ni bilo časa. Udeleženci iz Maribora so presenetili z radikalnim predlogom, naj bi se Prosvetni delavec ukinil in naj bi postal priloga Delavske enotnosti, češ da bo tako s problematiko prosvetnih delavcev seznanjen širši krog bralcev. Odziv drugih razpravljalcev je bil nasproten: »Samo pridite pred prosvetne delavce s predlogom za ukinitve glasila, pa boste naleteli na upor,« je rekel eden izmed njih. Če bomo prosvetnim delavcem vzeli še tisto malo, kar jim je ostalo — njihovo glasilo, ki ima pomembno strokovno, družbeno in stanovsko vlogo, res ne bomo storili nekaj pametnega. Dr. Ante Bežna pa je z modrostjo svojih izkušenj komentiral mariborski predlog takole: »Prepričani bodite, da bi Prosvetni delavec kot priloga drugega časopisa kmalu postal v njem obrobna informativna rubrika, kot mnoge druge, ravnodušna do perečih vprašanj vzgoje in izobraževanja ter prosvetnih delavcev.

Razprava o prihodnosti Prosvetnega delavca se bo še nadaljevala. V prihodnji številki bomo objavili širši prikaz razvojnih možnosti in alternativ, ki bo povzel stališča navedenih organov. O teh vprašanjih morajo povedati svoje mnenje in soodločiti tudi sami prosvetni delavci, vsaj tako pravilo bi moralo veljati v naših samoupravnih socialističnih odnosih. Področje vzgoje in izobraževanja ter delavci te dejavnosti imajo v Sloveniji od leta 1861 do danes več ali manj neprekinjeno tradicijo svojega glasila. Previharilo je že mnoge viharje, pa še živi in bo, upamo, živelo še dolgo v prihodnost.

JOŽE VALENTINČIČ

Resolucija 1985 brez dopolnila
za izboljšave v šolstvu

Z lanske seje Skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije

Tako kot vsako leto ob približno enakem času — tedaj ko razpravljamo o pomembnih družbenih dokumentih — smo ugotavljali, tudi ob koncu lanskega leta, da zahteva položaj, v kakršnem sta se znašla vzgoja in izobraževanje, odločen poseg. Vsaj nekaj bi dosegli, če bi bilo besedilo predloga Resolucije o politiki uredništev družbenega plana za obdobje 1981—1985 v letu 1985 dopolnjeno takole: »rast sredstev za vzgojo in izobraževanje ter raziskovanje bo enaka rasti dohodkov«.

Tako dopolnilo, ki so ga na podlagi razprav v Svetu za vzgojo in izobraževanje pri Republiški konferenci SZDL izoblikovali v Odboru za usmerjeno izobraževanje, bi pomenilo korak naprej v prizadevanjih, da bi šole letos dobile boljše možnosti za delo pa tudi za stvarno ocenjevanje in vrednotenje učiteljevih del in

nalog. Taki poskusi seveda niso novost in se ponavljajo prav zato, ker ostajajo iz leta v leto neuresničeni ob čedalje večjih zahtevah in reformnih načrtih.

Tudi tokrat je bilo tako. Odstotki so zgovorni in so navedeni tudi v razlagi predlaganega dopolnila: 1,5 odstotka bo znašala v letu 1985 realna rast družbenega proizvoda, predvidena je 50-odstotna inflacija, na 85 odstotkov se bo zmanjšal delež sredstev za splošno porabo, sredstva za družbene dejavnosti pa morajo za 10 odstotkov zaostajati za nominalno rastjo dohodkov. Posledice so znane: vsota denarja za družbene dejavnosti se bo še nadalje zmanjševala, zmanjševal pa se bo tudi delež teh sredstev v družbenem proizvodu (od 9,1 na 8,7 odstotka).

Spet je bila poudarjena zahteva, da je treba zaustaviti nenehno slabšanje gmotnega položaja delavcev v vzgoji in izobra-

ževanju in zagotoviti, da bodo njihovi osebni dohodki rasti skladno z osebnimi dohodki v gospodarstvu, ter postopno začeti zmanjševati zaostajanje, ki se je »nabralo« v preteklih letih.

V usmerjenem izobraževanju se gmotne razmere že več let slabšajo. Tudi leto 1985 ne obeta nič dobrega: več denarja bo potrebno za nove programe, saj so ti vpeljani tudi v četrte letnike, pa tudi zato, ker je več učencev v proizvodnih usmeritvah, ki so dražje. Tudi reformirani vzgojno-izobraževalni programi v višjem in visokem šolstvu so dražji. Dodatna sredstva bodo potrebna tudi za amortizacijo zaradi obnovljenega in na novo opremljenega šolskega prostora ter zaradi novih in preurejenih domov za učence in študente.

Skratka, razmere v usmerjenem izobraževanju se že nekaj let slabšajo, osebni dohodki delavcev zaostajajo vsako leto realno za dva odstotka za dohodki delavcev v gospodarstvu. Znova je poudarjeno znano opozorilo: če se bo tako nadaljevalo, bo nastala družbena škoda, ki je ne bo mogoče popraviti.

Zaradi vsega tega je Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije 25. decembra 1984 podprla zahtevo, naj se področje vzgoje in izobraževanja v letu 1985 obravnava prednostno. To pomeni, da bi se sredstva, ki se združujejo na podlagi prispevne stopnje iz dogodka, za to področje povečevala skladno z rastjo družbenega proizvoda. Dodaten denar pa naj bi zagotovili za dopolnilno opremo, ki je nujna za potek strokovno-teoretičnega in praktičnega dela programov, zlasti za pouk računal-

ništva in osnov informatike ter dopolnilno opremo v nekatere usmeritvah visokega šolstva, bi se razširila najnujnejša gmotna podlaga za vzgojno-izobraževalno delo, naj bi postopoma odpravljali vse, kar prečuje, da bi se uveljavilo izobraževanje sredstev na podlagi posrednih odnosov med uporniki in izvajalci vzgojno-izobraževalnih programov.

Tisti, ki se v šolski vsakdanstvi ubadajo z gmotnimi težavami, so se seveda na seji skupščine zavzeto strinjali s takim predlogom, vsi pa vendarle niso enotnega mnenja. Tako je predsednik Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter za kulturo dr. Tine Zorič dejal, da nasprotuje dopolnilu, ki zahtevalo več denarja. Menil je: V zdajšnjih razmerah bilo iluzorno pričakovati, da Skupščina SRS tako dopolni sprejeto. Govoril je o razdrobljenosti šolske mreže, o premalo uporabljenih laboratorijih, o tiskarnah, ki so stale veliko denarja in opozarjal, da podobno kot v srednjem šolstvu ravnajo tudi v visokem. Skratka, potrebno je več racionalnosti, kritičnosti programov in vsega, kar utegne šolstvo še podražiti.

Različne razmere v šolah in vajo seveda različne ocene materialne opremljenosti in dohodkov v šolstvu. Kar je napovedal predsednik komiteja, se je uresničilo: med dopolnilni k Resoluciji 1985, ki so jih sprejeli Skupščini SRS, ni šolskega dopolnila. Izobraževalna skupnost Slovenije je svoj prvotni predlog amandov v postopku usklajevanja umaknila.

MARJANA KUNEJ

Več navdušenja
in delavnosti

Tržaško slavistično društvo spet deluje

Lanskega 28. novembra so se sestali v Trstu nekateri profesorji in književniki, da bi ponovno oživili tržaško slavistično društvo, ki je v zadnjih letih prenehalo delovati.

Udeležence sestanka je pozdravil večletni predsednik društva Marko Kravos. V svojem predsedniškem poročilu je omenil nekatere zamisli, ki jih je odbor društva uresničil v preteklosti. Mednje sodita sodelovanje na slavističnih simpozijih in zborovanje slavistov v Trstu.

V imenu slavističnega društva Slovenije je pozdravil udeležence prof. Aleksander Skaza, ki je poudaril, da pričakuje v prihodnje več navdušenja in delavnosti članov društva. Govoril je o povezovanju z društvom v Sloveniji, hkrati pa opozoril da slovenskih slavistov ni mogoče deliti v tržaške in tiste v matični domovini. V razpravljanju, ki je sledilo, so udeleženci obravnavali razne probleme, ki jih bo treba rešiti na jezikovnem področju.

Eden takih perečih problemov je slovenščina, v otroških vrtcih in v osnovnih šolah. Otrokom bo treba pomagati, da bo postal nji-

hov miselni in izrazni svet v slovenski slovenski. Razpravljali so opozarjali tudi na pomanjkljivo strokovno znanje starih, ki razčenjujejo in ocenjujejo knjige, izdane v zamejstvu. Kritično so spregovorili tudi o vsakoletnih seminarjih za učitelje na Tržaškem in o predavanjih iz Slovenije, ki se zmeraj potrudijo tako, kot bi se morali, in govorijo o splošno znanih in neznanih stvarih. Med rešena vprašanja spadajo tudi učbeniki, raba slovenskega jezika v raznih poklicih itd.

Iz zelo razgibane in zavzete razprave lahko povzamemo, imajo predstavniki tržaškega slavističnega društva veliko dobre volje za delo. Novi odbor ki ga sestavljajo Lučka Abramčič, Lojzka Bratuž, Ziva Grudnik, Majda Kavčič, Nada Pertina, Boris Pangerc, Miran Košur, Olga Lupino, Marjuša Cencelj, Pavle Merku, Vera Tuta, Verč, in Ivanka Hergold, moral resno poprijeti za delo postopoma reševati probleme slovenskega jezika, ki se pojavljajo v šoli in zunaj nje. Teh pa ni malo.

MARKO PAULIN

REVUIA SAMOUPRAVNO VASPITANJE pripravlja pod pokroviteljstvom Dečjih novih od 21. do 22. marca 1985 v Domu pionirjev v Beogradu posvetovanje o delu v prvem razredu osnovne šole. Posvetovanje je namenjeno učiteljem, šolskim svetovalnim delavcem, ravnateljem šol in pedagoškim svetovalcem. Za aktivno sodelovanje ali udeležbo na navedenem posvetovanju se prijavite na naslov organizatorja: Časopis Samoupravno vaspitanje, 15300 Loznica.

TEA DOMINKO

OMEVI NA JAVNO RAZPRAVO

Pogledi na reformo izobraževanja učiteljev

ajbolj korenite spremembe v visokem šolstvu

Reforma pedagoškega šolstva je najpomembnejši del preobrazbe visokega šolstva, ker je izobraževanje učiteljev s svojimi problemi, vplivanji in možnostmi daljnega razvoja vpeto v vsa družbena področja družbenega razvoja. To pomeni, da reforma izobraževanja učiteljev ni le učeno vprašanje vzgoje in izobraževanja, temveč je širše družbeno vprašanje, čigar dosežki bodo bistveno pospešili celoten družbeni razvoj. Pomembna poznanost med izobraževanjem učiteljev in družbenim napredkom in predvidenimi temeljitimi reformnimi posegi na tem področju zahteva poglobljeno strokovno razpravo, primerjavo poudarov in utemeljitev o novostih v obravnavo še nerešenih vprašanj izobraževanja učiteljev. Pedagoško šolstvo se je pri nas razvijalo doslej količinsko in tak razvoj je usmerjal tudi vsebino izobraževanja na tem področju. Pri tem nimam na zvišanje izobrazbene ravni učiteljev s srednje na višjo stopnjo in ob zdajšnji reformi z njo na visoko stopnjo. Pri teh procesih količinske rasti preti velja nevarnost, da se strokovni osredotočajo na tista vprašanja, ki jih postavlja v ospredje količinski razvoj izobraževanja učiteljev. **Bistvo reforme izobraževanja učiteljev pa se mora razvijati v kakovostnih premikih in interakciji teh premikov s kakovostno količinske rasti.**

Ce opazujemo dozdajšnje privarave na reformo izobraževanja učiteljev s teh vidikov, nedvoumno stopijo v ospredje količinski kazalniki predvidenega razvoja, ki jih je sicer mogoče hitro ugotoviti in preveriti, ne zajemajo pa celotnega smisla in bistva reforme. Kazalniki kakovostnega razvoja pa so bolj zastrti, težje opazljivi in določljivi, o njih se govori pogosto načelno, kar do nekega različne razlage in prijeme. Kazalniki kakovostnega razvoja pa so bolj zastrti, težje opazljivi in določljivi, o njih se govori pogosto načelno, kar do nekega različne razlage in prijeme. Kazalniki kakovostnega razvoja pa so bolj zastrti, težje opazljivi in določljivi, o njih se govori pogosto načelno, kar do nekega različne razlage in prijeme.

Vendar bi pri opredelitvi kazalnikov kakovosti vzgoje in izobraževanja pri izobraževanju učiteljev morala biti izhodišče reforme. Iz njene utemeljitve in opredelitve, ki ji je namenjena, moramo sklepati, kakšni so posebej kakovostni okviri uresničevanja.

Ustrezno podlago za preučitev kakovostnih, vsebinskih-razvojnih vidikov reforme izobraževanja učiteljev bi lahko dobili iz: — zgodovinskih izkušenj — dozdajšnjega razvoja izobraževanja učiteljev pri nas — mednarodnih izkušenj in primerjalnih analiz dobrih in slabih reformnih izkušenj — družbeno-političnih dokumentov s področja vzgoje in izobraževanja (zakoni, resolucije, smernice itd.) — razvojnih zasnov o tem, kakšnega učitelja zahteva šola prihodnosti, kakšne so pričakovane spremembe na področju dela, zaposlitve, prostega časa — izsledke vseh delnih preučitev, ki lahko strnili v sintezo o zahtevah izobraževanja učitelja, ki ga razpravljalci v zdajšnjih razpravah pogrešajo kot izhodišče reforme. Na voljo imamo le k vsakemu vzgojno-izobraževalnemu programu prilepljen shematični »Lik diplomanta«, ki ne more nadomestiti konceptualnih (teoretično-vsebinsko-razvojnih) izhodišč za reformne posege.

Ce poskušamo presojati reformne predloge izobraževanja učiteljev iz teh vidikov, se zdi, da bo treba nameniti javni razpravi več časa, kot je predvi-

deno, hkrati pa se temeljito poglobiti v ugotovitve, ki jih bo ta razprava dala in se na tej podlagi znova lotiti dela. Ne bi se smelo zgoditi, da bi zaradi časovne stiske sprejeli improvizirane in pragmatične rešitve (materialno še neovrednotene), ki pomenijo le količinski razvoj, glede kakovosti pa ohranjajo staro stanje. V ospredje reforme je nujno postaviti zviševanje znanstvene ravni strokovnih pa tudi pedagoško-psiholoških predmetov.

Res je, da je lažje uresničiti sistemske spremembe kot izoblikovati vsebinske spremembe in kakovostne premike. Vendar organizacijske spremembe same ne zadoščajo. Uspešne so le takrat, če pripomorejo k večji učinkovitosti pedagoškega dela. Problemi izobraževanja učiteljev pa so predvsem vsebinski, celo tedaj, ko se povezujejo z organizacijskimi in strukturnimi problemi.

Ko postavljamo v ospredje vsebinska vprašanja in vprašanja kakovosti, je nujno spregovoriti predvsem o programih, ki so v javni razpravi.

Ker prostor ne dopušča širše razprave (najbrž pa bo mogoče o teh vprašanjih še razpravljati) navajam le nekaj zgoščenih pripomb.

- Razdrobljenost programov, ki sicer ni tipična značilnost pedagoških VIP, saj tudi nekateri drugi programi prednjačijo v številu predmetov (v nekaterih VIP je celo 70 predmetov), se kaže v številnih predmetih v predmetniku, največkrat z majhnim številom ur (15 ali 30 ur). Na tej podlagi lahko predvidevamo:
 - da je študent nenehno pod pritiskom izpitne mizice, kar ne spodbuja pronicljivosti in poglobljenega študija;
 - da lahko razdrobljenost slabo vpliva na zasnovo programov, ker onemogoča odpravo ozkega praktičizma panog in ne postavlja v ospredje širših teoretičnih vprašanj;
 - da vsi predmeti želijo upravičiti svoj obstoj z obsegom učne snovi, to pa povzroča preobsežne programe.
- Sklep, ki ga lahko izpeljemo iz obsežne zasnovanih programov in razdrobljenih predmetov, se glasi: pretirana količina snovi pa vodi k najnižji kakovosti.
- Programi bi morali biti prožni in odprti, kar omogoča interdisciplinarne prijeme, alternativnost in inovacijsko dejavnost študentov.
- Premalo usmeritev je podanih v predlogih vzgojno-izobraževalnih programov glede povezovanja visokošolskih organizacij s prakso. Povezanost med teorijo (stroko), pedagoškimi-psihološkimi predmeti in prakso je preskusni kamen reforme. Znano je, da v zdajšnjem sistemu ni tako tesnih vezi med visoko šolo (enako velja tudi za raziskovalne organizacije) in šolsko prakso, kakršne bi morale biti. Nekoč so povezovale teorijo in prakso vadnice. Njihove pozitivne izkušnje bi bilo treba dopolniti s sodobnimi pojmovanji in širšim razumevanjem vzgojno-izobraževalne dejavnosti. Če želimo z reformo uveljaviti pozitivne premike, moramo nujno zasnovati in v praksi uveljaviti hospitacijsko-inovacijska razvojna središča.
- Odpraviti bo treba neenotnost v izrazu vzgojno-izobraževalnih programov in jih očistiti nekaterih zastarelih koncepcij (na primer formulacij, da učitelj »prenaša« na mladino družbeno-moralne vrednote).

Podrobnejša analiza bi lahko opozorila še na druge pomembnejše in nepopolnosti. Javna razprava bo prinesla glede

tega prav gotovo veliko izboljšav.

Glede na odločitev, da je predviden postopen prehod na nove reformne rešitve, menim, da bi bilo koristno javno razpravo podaljšati, njene rezultate vsestransko ovrednotiti in se hkrati povrniti k nekaterim izhodiščnim vprašanjem zasnov, ki so bila v reformnih pripravah v ozadju. Dodatni premisleki so utemeljeni, saj je izboljšanje izobraževanja učiteljev ključno vprašanje celotnega razvoja izobraževanja.

RENATA MEJAK

Pred novim letom je Srednja pedagoška in naravoslovno-matematična šola v Kopru v sodelovanju z organizacijsko enoto Zavoda SRS za šolstvo pripravila posvet o preobrazbi pedagoškega šolstva. Nanj so prišli ravnatelji srednjih šol in vodje aktivov osnovnih šol v južnoprimorski regiji, predstavniki enote zavoda za šolstvo, predstavniki obalne skupnosti ter predstavniki oddelka za razredni pouk pedagoške akademije. Razpravljali so o preobrazbi pedagoškega šolstva predvsem z vidika osnutkov vzgojnoizobraževalnih programov pedagoške usmeritve, ki po mnenju udeležencev zagotavljajo na eni strani uresničitev zamisli (stoletne!) o visokošolski izobrazbi učiteljev osnovne šole, na drugi pa izobraževanje učiteljev in vzgojiteljev za različne vrste in zahtevnosti dela v razmeroma enotnem sistemu, doslej razdrobljenem in nepovezanem.

● V razpravi so se najbolj oglašali predstavniki osnovne šole, kritični so bili zlasti do programa za razrednega učitelja (razdrobljenost in natrpanost vsebin, vnašanje določenih sestavin v program iz zadrege idr.); glede izobraževanja učiteljev srednje šole pa je razpravljalce skrbelo zlasti to, ali bo moč zagotoviti enotno izvajanje dogovorjenega jedra pedagoško-psiholoških in socioloških vsebin v vseh programih, tako za splošnoizobraževalne predmete v osnovni in srednji šoli kot tudi za strokovno-teoretične predmete v srednji šoli.

Ob koncu so se dogovorili za naslednje stališča, mnenja in pripombe k predloženim programom:

Učitelj osnovne in srednje šole naj bo strokovnjak in pedagog hkrati; ker je pedagoško delo posebnega družbenega pomena, mora biti osebnost, sposobna kritičnosti v stroki in vzgojnoizobraževalnem delu.

Osnutki vzgojno-izobraževalnih programov bolj poudarjajo strokovne predmete, premalo pa vsebino pedagoško-psiholoških in socioloških predmetov, saj npr. štiriletni študij vsebuje manj teh predmetov kot sedanji na višji stopnji (7 odstotkov namesto 20 odstotkov v celotnem programu). Če menimo, da je vzgojno-izobraževalno delo na poseben način organizirano delo, ki ima svoje zakonitosti oziroma notranjo logiko in se razlikuje od dela, ki ga opravljajo istovrstni strokovnjaki zunaj izobraževalnega procesa, potem ne moremo soglašati s pojmovanjem v praksi, da se posamezni strokovnjaki za delo v šoli usposablja kar tako oziroma z množičnimi informativnimi predavanji. Pedagoško-psihološko in sociološko znanje ne more biti privesek stroke, obrobni del programa, s strokovnim delom ločena enota. Vsak program za izobraževanje učiteljev mora biti interdisciplinarno zasnovan, v njem naj se povežejo stroka, pedagoško-psihološka in sociološka znanja ter vsebine splošne razgledanosti, izobrazbe v skladno celoto. V strokah, ki so redkeje zastopane v predmetnikih posameznih usmeritev, naj se pridobiva

Posvet o preobrazbi pedagoškega šolstva

Pedagoško-psihološko in sociološko znanje ne more biti privesek stroke

Pred novim letom je Srednja pedagoška in naravoslovno-matematična šola v Kopru v sodelovanju z organizacijsko enoto Zavoda SRS za šolstvo pripravila posvet o preobrazbi pedagoškega šolstva. Nanj so prišli ravnatelji srednjih šol in vodje aktivov osnovnih šol v južnoprimorski regiji, predstavniki enote zavoda za šolstvo, predstavniki obalne skupnosti ter predstavniki oddelka za razredni pouk pedagoške akademije. Razpravljali so o preobrazbi pedagoškega šolstva predvsem z vidika osnutkov vzgojnoizobraževalnih programov pedagoške usmeritve, ki po mnenju udeležencev zagotavljajo na eni strani uresničitev zamisli (stoletne!) o visokošolski izobrazbi učiteljev osnovne šole, na drugi pa izobraževanje učiteljev in vzgojiteljev za različne vrste in zahtevnosti dela v razmeroma enotnem sistemu, doslej razdrobljenem in nepovezanem.

● V razpravi so se najbolj oglašali predstavniki osnovne šole, kritični so bili zlasti do programa za razrednega učitelja (razdrobljenost in natrpanost vsebin, vnašanje določenih sestavin v program iz zadrege idr.); glede izobraževanja učiteljev srednje šole pa je razpravljalce skrbelo zlasti to, ali bo moč zagotoviti enotno izvajanje dogovorjenega jedra pedagoško-psiholoških in socioloških vsebin v vseh programih, tako za splošnoizobraževalne predmete v osnovni in srednji šoli kot tudi za strokovno-teoretične predmete v srednji šoli.

Ob koncu so se dogovorili za naslednje stališča, mnenja in pripombe k predloženim programom:

Učitelj osnovne in srednje šole naj bo strokovnjak in pedagog hkrati; ker je pedagoško delo posebnega družbenega pomena, mora biti osebnost, sposobna kritičnosti v stroki in vzgojnoizobraževalnem delu.

Osnutki vzgojno-izobraževalnih programov bolj poudarjajo strokovne predmete, premalo pa vsebino pedagoško-psiholoških in socioloških predmetov, saj npr. štiriletni študij vsebuje manj teh predmetov kot sedanji na višji stopnji (7 odstotkov namesto 20 odstotkov v celotnem programu). Če menimo, da je vzgojno-izobraževalno delo na poseben način organizirano delo, ki ima svoje zakonitosti oziroma notranjo logiko in se razlikuje od dela, ki ga opravljajo istovrstni strokovnjaki zunaj izobraževalnega procesa, potem ne moremo soglašati s pojmovanjem v praksi, da se posamezni strokovnjaki za delo v šoli usposablja kar tako oziroma z množičnimi informativnimi predavanji. Pedagoško-psihološko in sociološko znanje ne more biti privesek stroke, obrobni del programa, s strokovnim delom ločena enota. Vsak program za izobraževanje učiteljev mora biti interdisciplinarno zasnovan, v njem naj se povežejo stroka, pedagoško-psihološka in sociološka znanja ter vsebine splošne razgledanosti, izobrazbe v skladno celoto. V strokah, ki so redkeje zastopane v predmetnikih posameznih usmeritev, naj se pridobiva

nje pedagoških znanj omogoči po pridobljeni diplomji v stroki, kot dopolnilni študij za nova dela in naloge, za nov poklic, toda ne kot alternativa vzporednemu usposabljanju za pedagoško delo, ampak kot dopolnilo ali izjema v sistemu izobraževanja pedagoških delavcev.

V programih je premalo obdelana delovna praksa učencev in študentov, ki naj bi potekala v srednji in visoki šoli nepretrgano in v medsebojni povezanosti v vseh letnikih študija. V ta namen je treba načrtovati več hospitacij in nastopov. Rešiti je treba tudi vprašanje hospitacijskih in eksperimentalnih šol ter nagrajevanje mentorjev učencev na delovni praksi in mentorjev učiteljev pripravnikov.

V visokem izobraževanju naj bi učitelj pridobil več znanja v tujem jeziku, da bi lahko segal tudi po tuji pedagoški literaturi. Zato bi bilo treba povečati število ur temu jeziku, vsebine pa naj bi bile pragmatično usmerjene. Glede posebnosti obalne regije pa je treba pri dokončnem oblikovanju programov upoštevati dozdajšnjo prakso, usposobljenost za dvojezičnost v šolah.

Pri določanju vpisnih pogojev je treba zagotoviti navpično prehodnost; ta naj se uresničuje tako, da bodo kandidati, ki prihajajo iz drugih usmeritev, dokazali znanje iz pedagogike in psihologije v obsegu, določenem v srednjih pedagoških programih. Hkrati je treba izdelati merila za sprejem na pedagoške šole (preskus poslušanja, komunikativnost ipd.). Pripominjamo, da je treba v pedagoški šoli učitelja usposablja ne le za klasični pouk, temveč tudi za izvajanje interesnih in kulturnih dejavnosti, mentorstvo, delo s starši, usmerjanje učencev idr., zato naj se programi, vsebine ustrezno dopolnijo.

Poseben problem, ki se pojavlja pri oblikovanju programov za izobraževanje učiteljev, je zagotavljanje nenehnega strokovnega in pedagoškega izpopolnjevanja, samoizobraževanja učiteljev. Ugotavljamo namreč, da se učitelji sicer izpopolnjujejo v svoji stroki, spremljajo novosti, vendar njihov način dela v razredu ostaja tak, kakršnega so spoznali pred diplomo, ali pa s svojimi izkušnjami, ni zadosti prilagodljiv glede na učni položaj; je sicer obogaten z osebnimi izkušnjami in pridobljenimi spretnostmi, ki pa so lahko tudi slabe in manj učinkovite. Vse to pomeni, da smo v stroki bolj suvereni, v pedagoških spoznanjih in teoriji pa bolj neboljani in praktičistični. Tako ostaja pedagoška literatura zaprta na knjižnih policah. Zato menimo, da pedagoško izpopolnjevanje ne more biti zgolj naključno ter odvisno od dobre volje in zanesenosti posameznih učiteljev, ampak stalna oblika organiziranega in sistematičnega dela in samoizobraževanja, ki izhaja iz potreb in nujnosti pedagoškega dela. Lahko bi rekli, da je to naravna sestavina, neločljivo povezana s samim pedagoškim poklicem.

MILAN MARUŠIČ

razpravljamo

Jože Svetina: Jerebice v snegu, olje na steklu, 1984

Enopredmetni ali dvopredmetni študij telesne vzgoje?

O izobraževanju telesnokulturnih strokovnjakov

V mariborskem Večeru, v Prosvetnem delavcu in morda še kje so bili objavljeni nekateri prispevki k javni razpravi o reformiranem študiju prihodnjih telesnokulturnih strokovnjakov. Gre namreč za to, ali naj bo študij telesne kulture v novih reformiranih visokošolskih programih samostojen ali pa naj se veže na še en šolski predmet, kar bi diplomantu omogočalo, da na šoli poučuje dva predmeta hkrati. Razpravo je sprožila mariborska pedagoška akademija, ki se je začela zavzemati za dvopredmetni študij, medtem ko se fakulteta za telesno kulturo v Ljubljani zavzema za samostojni študij. Doslej je pedagoška akademija v Mariboru imela organiziran enopredmetni višješolski študij telesne vzgoje. Kot vse kaže, pa bo prej ali slej višješolski študij ukinjen, zato je razumljivo, da se iščejo nove rešitve in nove različice, ki bi potrdile smotnost dveh tovrstnih vzgojno-izobraževalnih centrov v SR Sloveniji z dvotirnim sistemom izobraževanja telesnovzgojnih pedagogov. Tako je najbrž tudi treba videti vzroka, da je bila ta javna razprava sprožena.

Ker je v mariborskem Večeru v članku Šole so za dvopredmetnost (21. 12. 1984) več informacij, ki bi lahko zavedle javnost, je vsekakor smotno, da se slišijo nekateri pomisleki glede kombiniranega študija telesne vzgoje z nekim drugim predmetom, kakor tudi pomisleki glede načina javne razprave v šolah, na katero se zagovorniki dvopredmetnosti sklicujejo. Pisec članka v Večeru navaja, da je »kar 91,7 odstotka od 108 slovenskih osnovnih šol, ki so doslej poslane pisne prispevke k tej javni razpravi, odločno za dvopredmetnost«. Ob tako pomembni ugotovitvi, ki je presenetila »celo največje optimiste na PA« (optimiste za kaj? op. S.K.) pa bi bilo treba javnost seznaniti, kako so bili ti podatki dobljeni. Ker je šlo malodane za malo raziskavo, je korektna metoda dobivanja podatkov zelo pomembna, zlasti,

če jih želimo uporabiti za pomembne odločitve. V takih primerih mora biti metodologija dela povsem čista. Vsaka podrobnost lahko odločilno vpliva na dobljene rezultate.

Za natančno oceno tistih 91,7 odstotka šol, ki so menda za dvopredmetnost, bi morali vedeti, kakšna je bila metoda dela, katere šole so bile zaprosene za odgovor in katere niso odgovorile. Po podatkih republiškega zavoda za statistiko je v SR Slovenije 838 osnovnih šol. Pobudniki dvopredmetnega študija imajo odgovore 108 šol, kar znese 13 odstotkov vseh šol v Sloveniji. Zakaj ni odgovorilo 87 odstotkov šol, kakšni bi bili njihovi odgovori in za katero študijsko alternativo govori skoraj 90-odstotna abstinenca?

Prav tako iz članka v Večeru ni mogoče ugotoviti, kdo je odgovarjal na zastavljena vprašanja. »Šole« prav gotovo niso odgovarjale, kot piše avtor članka. Za vsakdanjo rabo takšna personifikacija sicer ni pomembna. Zelo pomembna pa je za strokovno oceno dobljenih podatkov. Dobljeni podatki so lahko popolnoma drugačni, če je odgovarjal ravnatelj šole s svojega zornega kota ali pa telesnovzgojni pedagog. Ugotovitve so prav tako lahko izkrivljene, če npr. od 4 telesnovzgojnih pedagogov odgovarja en sam. Kdo je torej odgovarjal na vprašanja o dvopredmetnosti?

Za korektno dobivanje odgovorov je potrebno tudi to, da vprašanci dobijo popolne informacije o eni ali drugi alternativni. Samo, če smo vprašancem predložili dobre in slabe strani ene in druge alternative, lahko rečemo, da so njihovi odgovori vredni upoštevanja.

Ker zgoraj navedene podrobnosti niso bile nikjer objavljene, se mi nehotе vsiljuje sum v korektnost navajanih podatkov in s tem v njihovo veljavnost, tem bolj zato, ker se je najvišje republiško stanovsko strokovno združenje telesnovzgojnih pedago-

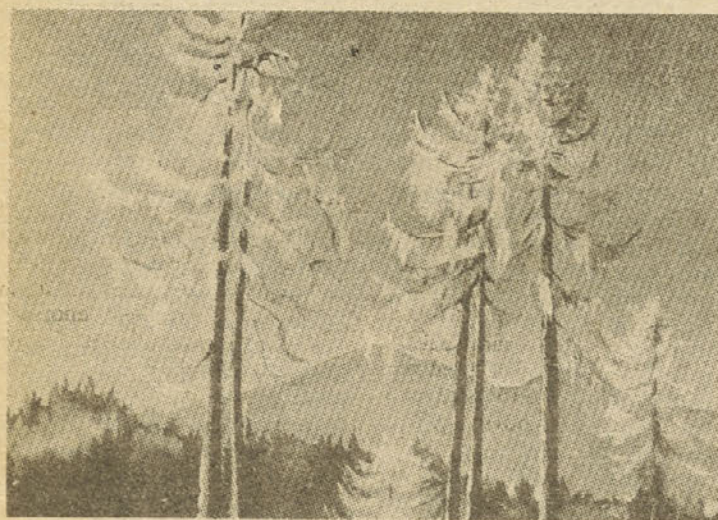
(Nadaljevanje na 11. strani)

pobude
odmevi

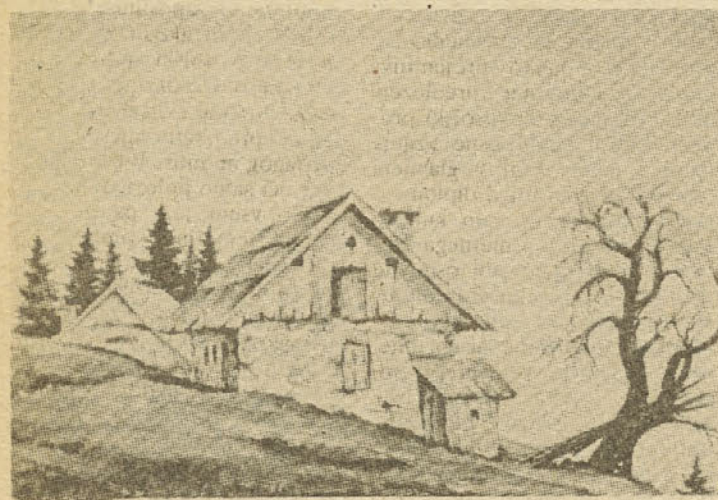
Predolga poved

- A: Ali si brala v Jani tisti članek o nepismenosti naših otrok?
- B: Ali ni to spet časnikarsko pretiravanje? Saj so naši otroci res čečakači, da je joj, nepismeni pa ravno niso.
- A: Glej tale nemogoč spis o Vesoljčku: *Všeč mi je bil konec ko je ladja prišla in ko so se poslovili in odšla vesoljska ladja pustila za sabo mavrico*. Pravijo, da je to napisala neka tretješolka z naše šole.
- B: Zakaj se tako zgražaš? Saj spis za učenko tretjega razreda osnovne šole ni tako slab.
- A: Kako da ni?
- B: Saj je lepo prikazala Vesoljčkovo slovo od zemeljskih otrok. Potem ko je ladja odletela v vesolje, pa je za seboj puščala mavričasto sled. Ravno včeraj sem gledala ta znanstveno-fantastični film in zato spis zelo dobro razumem. Ali si ti ta film že videla?
- A: Ne, nisem in me tudi ne zanima. Povej mi rajši, kaj misliš o tem neznanju slovnice in pravopisa.
- B: Obliko *se poslovil* je pogovorna, otrok se pač šele privaja na zborni jezik. Izpuščen je osebek, kdo so se poslovili, zato je besedilo za tistega, ki filma ni videl, manj razumljivo. V zapisu *sabo* namesto *sabo* se skriva morda naključen dodatek strešice ali pa celo pomanjkljiva izgovorjava. Če otrok zares ne ločuje s-ja in š-ja, ga je treba peljati k logopedu.
- A: No, pa ta nemogoča dolžina stavka?
- B: Nisi na tekočem s strokovnimi izrazi. Skladenski enoti od začetka do pike, klicaja ali vprašaja pravimo po novem poved, enoti z osebnim glagolsko obliko na stavke. Ta spis je ena sama poved s petimi ali štirimi stavki. Ne vem namreč, ali *odšla ladja* pomeni *odhajajoča ladja* ali *ladja je odšla*.
- A: Hvala za izvedensko mnenje. Ampak tale poved je vendarle predolga. Po mojem se zmeraj velja, naj otroci pišejo kratke stavke oziroma kratke povedi, kot praviš ti.
- B: Da, v spisu o Vesoljčkovem slovesu se res čuti otrokova nemoč, da bi stavke strnil v eno poved. Vendar mislim, da je taka stavčna veriga v eni povedi v nižjih razredih normalen pojav. Ali še nisi brala kakšnega takega otroškega spisa: *Ko je pol osmih, se zberemo vsi otroci iz našega bloka in gremo počasi proti šoli in se pogovarjamo in smejemo in se nam nikamor ne mudi?*
- A: Da, videla in slišala sem že takšne stavčne verige. Saj še kakšen klepetav odrasel človek skuša povedati vse v eni sapi in je pri tem prav smešen. Kako pa se pravzaprav da otroke odvajati od takega dolgovčenja?
- B: Ni ravno preveč težko. Učiteljica v nižjih razredih mora postavljati otrokom vprašanja in tako razvlečena poved sama od sebe razpade na več krajših, npr.: *Po koga je priletela vesoljska ladja? Od koga se je Vesoljček poslovil? Kakšno je bilo slovo? Kaj je vesoljska ladja puščala za seboj, ko je odletela?*
- A: Saj res. Učence v tretjem razredu je treba pripravljati na spis. Čim jim puščaš preveliko svobodo, se navajajo na jezikovno in pravopisno površnost, ki se kasneje težko odpravi. Le zakaj Marjanca ni boljše organizirala pisanja tega spisa?
- B: To se tudi jaz sprašujem. Sicer ne vem, kdo je kriv za tako dilemantsko delo z učenci: Marjanca ali kdo drug. Meni se vsekakor bolj kot otroci zdijo problematični odrasli, ki ne znajo ravnati z njimi.

FRANCE ŽAGAR

Veronika Svetina: Macesi, olje, 1984

Jože Svetina: Klemenškov domacija, akvarel, 1984

Jezik otrok zrcali naše napake

(Ob članku Maje Konvalinke *Generacija nepismenih*, objavljenem v Jani št. 49, dne 5. 12. 1984)

Mar res? Znamenje za preplah? Ali samo časnikarski ekskluzivizem? Z dobrim ali slabim namenom? Koliko poguma, vsevednosti in vseidnosti zmoro pero, ki si upa posploševati na podlagi devetnajstih (!) »poročil« o gledanju zelo pretresljivega filma, ki zmoro tako patesično, dokončno, upravičeno (?) zapisati tako pretresljive in razburtilive besede:

«... mar naši otroci sploh še znajo slovensko? ... razsežnosti in vzroki katastrofe ... da, bati se je prave katastrofe!!»

Kaj res? Upravičen strah? Koliko dvoma, obupa in kritike (kritiziranja)?! Temu dodamo (po receptu) še sodbne vidnih strokovnjakov (ki jih podpisani vse po vrsti globoko spoštujem), vse učinkovito premešamo, za beležimo in članek je tu! Z njim vred pa številne posledice, med njimi, na prvem mestu, zopet manj volje in zagnanosti med učitelji.

Pravična sodba ne more in ne sme biti tako hitra, ostra in groba: zanjo je vse pre malo argumentov in analiz: »nepismenec« so »producirale« tudi nekdanje »elitne« šole, kar lahko vidimo na vsakem koraku; toda časnikarsko pero Maje Konvalinke povsem mirno in dokončno pribije na šteber otroke skupaj z njihovimi učitelji in vsemi nami. Če je res ali ni! Če smo (kaj) krivi ali ne! Čeprav tudi sam mislim, da za marsikaj res smo! Če je kaj narobe z materinščino v naših šolah in zunaj njih, in tudi je, kar smo slavisti doslej že tolikokrat povedali in dokazovali na številnih srečanjih, nazadnje v Ljubljani, potem tega na takšen način, ob najmlajših ob začetkih njihovega opismenjevanja, prav gotovo ne bomo rešili! S tem se zdaleč ne trdim, da prav začetki niso usodno pomembni! Tudi ne bomo nič dosegli, spremenili ali izboljšali s posplošenim obsojanjem učiteljev (ki logično tudi stojijo za takšno »nepismenostjo«), od katerih se marsikdo

trudi, kot se najbolj in najbolje more in zna! Koliko zna, je seveda vprašanje! Tudi sami učitelji nenehno opozarjajo na to, kot se na marsikaj drugega, le da jih slišimo slabo ali pa sploh ne.

Iz skromnih citatov razberemo še nekaj drugega (poleg tistega, kar so navedli sogovorniki): da so bili otroci ob filmu čustveno zelo pretreseni. Kar po vrsti namreč pišejo: »... strašno mi je bilo ... zato smo jokali ... ko je umrl ... žalostno mi je bilo, ko je umrl ... žalostno pa, ko je ležal v reki in ko je umrl ... najbolj žalostno mi je bilo ko je E. T. umrl ...»

Vemo, kako odraslim beseda zastaja, ko smo čustveno prizadeti, vemo pa tudi, da mnogi otroci doživljajo pristnejše in močnejše od nas, kar mora njihov jezik pokazati in je tudi pokazal. Zrcali pač način čustvovanja in mišljenja. K temu dodajmo še druge vplive in vzroke, npr. socialne (morda nezanimanje staršev za otroka), in slab rezultat bo hitro pred nami kar takšen, kot so navedeni spisi. Otroci, ki so jih napisali v začetku oktobra, so bili le še bolj drugošolčki, veliko so medtem pozabili, čaka jih še precej dela. Toda na pisanje jih na tej stopnji vsekakor moramo drugače, temeljiteje pripraviti, saj jih vendar šele učimo pisati, upovedovati, oblikovati, se izogibati jezikovnim čerem, privzgojiti pa jim bomo še tudi nezadovoljnost z ustvarjenim in nenehni kritični odnos! Težavno in dolgotrajno delo, ki zahteva največjo odgovornost in resnost, proces, ki bi ga morala podpirati naprej vsa šola, potem pa tudi vse okolje. Pa ga? Zal vemo, da je že v šoli drugače, da se veliko sflavističnega dela, učiteljevega opismenjevalnega truda podre že pod isto streho, kaj šele zunaj šole! Obsojati je najlažje, žal obsojajo in kritizirajo tudi takšni, ki za otroka čisto nič ne naredijo, celo najbolj glasni so in res niso sposobni širše ocenjevati zadev, tudi mnogi starši. Nekateri otroci

(upam, da jih ni ali jih vsaj naj ne bi bilo mnogo) res postanejo nepismeni ob vsej naši brezbriznosti in strahoviti malomarnosti, ki ju je povsod na jezikovnem področju veliko (toda oznako nepismen, smemo, po mojem mnenju, zapisati vendarle šele ob koncu nekega učno-vzgojnega procesa, ne pa ob njegovem začetku; vmesne analize, kakršna Janina se zdaleč ni, bi v resnici bile potrebne, da bi pravočasno pokazale napake, hkrati pa učitelja tudi spodbujale in pohvalile, če je bil uspešen — toda pohval učitelji skorajda ne slišimo!)

Površne sodbe odklanjamo!

Uvajamo prenovljene učne načrte, katerih bistvena značilnost (namen) je tudi funkcionalnost, ustvarjalnejša, bogatejša uporaba znanja, teorije, ki naj bi bila čim bolj zasidrana v sodobno jezikoslovje in rabo. Čaka nas precej dela, študij in analiz, da bi bili najboljši in kar se le da uspešni, toda takšne površne in posplošene sodbe odklanjamo. Vedeti moramo, da uvajamo novo v dostikrat in marsikje nespremenjenih, slabih razmerah: ob premalo urah, v prenatrpanih razredih, kar onemogoča individualizacijo in diferenciacijo, s katerima bi bili tako slabši kot boljši učenci uspešnejši. Ob tem, da so učbeniki in priročniki (še) nespremenjeni, da bo treba na podlagi ugotovitev teoretikov pa tudi praktikov znova premisliti bistvene smote in cilje pouka slovensčine (in to sistematično, od prvega do osmega razreda in še naprej v srednjem usmerjenem izobraževanju ter se dogovoriti kolikšni, kdaj, kako, zakaj in s čim. Reforma bo uspešna le, če se bo teorija ustvarjalno in analitično povezala s prakso in in njenimi bogatimi, vsakdanjimi izkušnjami. Za to pa je že zadnji čas!

Vsaj učitelji smo se že naučili, da ocene ne damo prehitro; ker se zavedamo posledic, ki jih prinese, povzročijo; upoštevati skupamo vse mogoče vplive in vzroke, ko je nekdo slabši; dr. Gnamuševa nenehno opozarja, na odvisnost pismenosti od socialnega položaja; tu so še delovne razmere, sposobnosti, učni trenutek — koliko vsega, preden se lahko ocenijo! Mnogi sogovorniki v članku ocenjujejo pravopisne napake. Našli bi jih tudi drugod! Marsikaj jih povzroča. Preglejmo učbenike od prvega razreda dalje: kako malo informacij (čeprav bi jih lahko oblikovali skoraj na vsaki strani), koliko zamujenih priložnosti, zastarele rešitve, zastareli zgledi, veliko stvari v strahu, da ne bi otroka preobremenjevali, preskočimo, zamočimo, odložimo na kasneje ali pa jih strokovno nedopustno, neutemeljeno, kar po svoje poenostavljamo, ovinkarimo, in s tem nadpovprečje — pravopisno tunkamo v povprečje, le-to pa v podpovprečje. In končno: kako je že s Pravopisom? Kam pogledati? Anarhije pa toliko vsenaokrog! Otroške radovednosti, vedoželjnosti ne izrabljamo dovolj. Resnih nalog ne znamo ločiti od igre. Pot do znanja in izurjenosti ni lahka. Kar je treba znati, je treba znati, in pika! Od prvega razreda! V matematiki je element element od prve strani! Ločila, začetnice itd. so takšni jezikovni elementi, sotorci pomena, sporočilnosti, tako imenovane pismenosti! In jih je treba določiti enomno in dovolj zgodaj! Dr. Gnamuševa nas opozarja na prednostni zgodnji jezikovni razvoj. Smemo reči, da tudi tu zamujamo? Za koliko učencev to še posebej velja? Pa bralne tehnike?

Prav je, da razčlenimo slovo, delo, kakovost doseženega sproti in ob koncu nekih količin njih obdobja; da razčlenimo in ocenimo znotraj stroke; le nji drugošolčki drugo leto delo po prenovljenem učnem načrtu, ko bodo v četrtem razredu, bi to morali narediti skupaj, teški in praktični, in če ne prejkrat urediti, spremeniti, izboljšati postopke, metode, vsebino; marsikje in marsikaj izboljšujemo, dopolnjujemo, puščamo, saj je vsak dan ne domestljiv. Pri tem ostajajo izvajalci ob strani. Pozabljen nase. In zato lahko namigujemo podtone takšnega pisanja odklanjamo.

Ostajajo pa še vprašanja, ki porajata razmišljanje in neje lja: Koliko je vredno resno zagnano delo? Koliko nam menim znanje? Do kam naj se igra in kje, kdaj naj se zares? Če zamujamo, zakaj? Jezik zrcali naš način življenja vso naglico, vse napake, vse (prepovršna) razmerja, vse premissljenosti, pri otrocih vso čustveno zmedo, odpravnost, zapuščeno. Njihov je zrcali naše napake, saj nastajajo zgledih nas samih.

Marsikaj se da narediti

Ostajam optimist. Še zaupam in verjamem, da se zdaleč ni vse izgubljeno! Da se da marsikaj narediti! Del te vere mi je pred leti dala tudi topla beseda tov. Golobove! Še vedno se trdim z

mladino! Da bi bila kar najbo najboljše pismena! Upam, da takšne vere in volje še ostalo tistim, kiso me dvrticami oženi, in da ne bo preveč grenk v tistih, ki jih je Janino pise prezgodaj obsodilo na večno pismenost! Verjamem, da h vsi sogovorniki, kot so tudi slej, ostali v ospredju pri pr govanju številnih težav, saj praktikom, ravno njihovo zadnje čase vliiva toliko sve upanja. Verjamem, da bom skupaj izbojevali najprej do časa za delo v razredu! Mor manj številne razrede! Tudi načrte bo treba razbremen vnesti vanje čas za človeške govore, za vse posebneže v peh, za pisne vaje, za govo vaje, za bralne vaje, za vaje v slušanju in slišanju, za opazovanju, gledanju in vid bistvenega, za vaje v razume nju in v čim boljšem ohranjan naučenega, za vaje v uporabi sti, za ponavljanje, za urjenje bogatenje na vseh ravneh vseh jezikovnih plasteh, za vedovanje najrazličnejših danjih situacij, pa tudi čas za ce! Zdaj za večji del tega ni Nima ga ne učenec ne uči. Tov. Golobova pravi: »V pr metniku piše, naj bodo p vaje v 3. razredu pogoste in stre«. Kako prav ima opira s svoje bogate izkušnje, toda je dati čas za vaje! Boža kar-Vogel piše: »Tle otroc menjujejo črke — to pa pom da se jih sploh niso naučili — ker so se jih morali pre naučiti.« Se strinjam, toda blem je zopet čas! Dr. Gna ševa opozarja: »... samosto povedi pa ne znajo povezove besedila« — enako sklepa Dular — res je, toda tudi za potrebno dosti časa in ogro učiteljevega truda. Učitelj moral (in mnogi to tudi de stalno spremljati učenčev na dek, in ne le osemkrat, ko predpisano in plačano! Fina ovrednotenje učiteljevega ima ob vsem tem prav go pomembno vlogo! Pa uč opozarjajo nanj, skromno in kateri kar sramežljivo, šle nje čase. Se je nekaj resnic, je treba zapisati: treba je naj znati, da se lahko uči, potem treba znati učiti in znati nau treba pa je imeti svoj poklic (otroke) tudi rad, biti ide Toda? Koliko časa? Ob tak starih njih posplošitvah? Ide zem hitro kopri! Dr. Dular »Vsak učenec bi moral biti us in pismo zelo aktiven. Ne p učenca, ki mu jezikovnega nja vidno manjka, učitelj po na stranski tir«. Ga res? H Zakaj?

Prav je, da razčlenimo slovo, delo, kakovost doseženega sproti in ob koncu nekih količin njih obdobja; da razčlenimo in ocenimo znotraj stroke; le nji drugošolčki drugo leto delo po prenovljenem učnem načrtu, ko bodo v četrtem razredu, bi to morali narediti skupaj, teški in praktični, in če ne prejkrat urediti, spremeniti, izboljšati postopke, metode, vsebino; marsikje in marsikaj izboljšujemo, dopolnjujemo, puščamo, saj je vsak dan ne domestljiv. Pri tem ostajajo izvajalci ob strani. Pozabljen nase. In zato lahko namigujemo podtone takšnega pisanja odklanjamo.

Ostajajo pa še vprašanja, ki porajata razmišljanje in neje lja: Koliko je vredno resno zagnano delo? Koliko nam menim znanje? Do kam naj se igra in kje, kdaj naj se zares? Če zamujamo, zakaj? Jezik zrcali naš način življenja vso naglico, vse napake, vse (prepovršna) razmerja, vse premissljenosti, pri otrocih vso čustveno zmedo, odpravnost, zapuščeno. Njihov je zrcali naše napake, saj nastajajo zgledih nas samih.

MARJAN ŠTRANCAR

Vračanje k prvobitni izraznosti

V galeriji v Mozirju sta ob koncu decembra razstavila svoja olja in akvarele Veronika in Jože Svetina, učitelja iz Titovega Velenja. Pokrajina, cvet in jagoda, drevo, čoln, hiša in vas v prostoru, otrok — to je njun slikarski svet, v katerem že desetletja iščeta in sproščata svojo življenjsko ustvarjalnost. Tudi mozirsko razstava, na kateri sta prikazala svoja zadnja dela, je bila taka.

Književnik in kipar Tone Svetina je o Jožetu Svetini zapisal v katalog: »Inspiriral se je na treh področjih: narava, otroci in lovška doživljaja. Kot humanist in lovec je velik ljubitelj narave ter čustveno najbolj prevzel nad lepoto narave, iz katere diha jo zmični zakoni večnega kroga, boja za obstanek, na relacijah rojstvo, nastanek življenja, razvoj in razkroj. Na eni strani razumsko dojemanje prirode, na drugi podajanje čustvenih razpoloženj, ki so predvsem izraz veselja do življenja, s priokusom tesnobe zaradi minevanja.«

O Veroniki Svetini pa je Drago Medved zapisal: »Z neposrednostjo svojega realizma podaja nepotvorjeno podobo sveta narave. Ta je v ospredju in njemu je podrejeno tudi razmišljanje o načinu slikanja. Pred nami je odčitavanje nekega sveta, ki se ga zavedamo le še ob določenih trenutkih, slikarka pa nas opozarja nanj z željo, da ga ne bi pozabili, bolj intenzivno bi ga morali živeti kot doslej.«

Ob odprtju razstave je dr. Emil Rojc v uvodnem nagovoru med drugim takole označil njuno delo:

»Pogled umetnosti se vse bolj spet vrača k prvobitni izraznosti, da bi kljuboval tehnizaciji človeka in družbe in opozarjal na ogroženost ter siromašenje njegovega duhovnega bivanja, njegove duhovne tvornosti. Upodabljanje Veronike in Jožeta Svetina, dveh pedagogov in slikarjev, vztrajno sledi tej zakonitosti. Dominantno mesto v njunem videžu sveta imajo motivi narave, z iskanjem časov, ko je človek še živel v skrbno varovanem ravnovesju z njo. Kot da bi tudi s tem hotela opozarjati na našo današnjo pogosto brezbriznost in otopen odnos do naravnih bogastev narave in na nekatere nerazumljive človekove posege vanjo. Temeljne osi njune likovne ustvarjalnosti vodijo k skupnemu likovno izraznemu imenovalcu, ki je v uporabi zoper destrukcijo duha, zoper oduševanje in nesmiselni razkroj človeka in narave.«

Tako pravijo drugi o slikah Veronike Svetina, doma iz slikarske družine v Kaszah v Savinjski dolini, in Jožeta, doma iz Smartra pod Šmarno goro pri Ljubljani, o likovnem delu dveh učiteljev, ki sta dolga leta z družino živela na obronkih nad Šoštanjem, v svetu sončnih obzorij in razkošju barv, v svetu trdega življenja svojih učencev, ki se v igri ne morejo odločiti življenjskih težav. Sprehod po njuni prvi skupni razstavi da lahko takole sporočilo: lepo je živeti s takimi deli, še posebej, če si jih ustvariš sam. M. P.

PIS ZA PEDAGOŠKO USMERITEV

Vzgojno-izobraževalni program za strokovno izpopolnjevanje učiteljev

fakultativnega predmeta informatika in računalništvo v osnovni šoli

I. SPLOŠNI PODATKI O VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROGRAMU

- 1.1 Vrsta programa: program za izpopolnjevanje
- 1.2 Ime programa: Program za strokovno izpopolnjevanje učiteljev fakultativnega predmeta informatika in računalništvo v osnovni šoli
- 1.3 Usmeritev: pedagoška
- 1.4 PIS: Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev
- 1.5 Ime programa oziroma smeri, ki je podlaga za oblikovanje programa za strokovno izpopolnjevanje: končana višja stopnja študijske smeri: matematika, fizika, kemija in tehnična vzgoja.
- 1.6 Trajanje izobraževanja po programu: 150 ur.
- 1.7 Pogoji za vključitev in dokončanje izobraževanja
 - 1.7.1 Pogoji za vključitev v program:
V program se lahko vpiše kandidat z višjo izobrazbo, ki ima diplomirovanje učitelja predmetnega pouka za osnovno šolo, in sicer naslednjih smeri: matematika, fizika, kemija in tehnična vzgoja.
 - 1.7.2 Pogoji za dokončanje:
Kandidat, ki je uspešno opravil vse obveznosti po programu, dobi potrdilo o usposobljenosti za poučevanje zgoraj omenjenega fakultativnega predmeta v osnovni šoli.
 - 1.8 Program so sprejeli uporabniki in izvajalci v Posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško usmeritev na 18. seji skupščine dne 23. 11. 1984.
 - 1.9 Program se začne izvajati v šolskem letu 1984/85.

II. PREDMETNIK

Predmet	P	S	V	Skupaj
Informatika z osnovami računalništva	20	—	10	30
Programski jezik PASCAL	20	—	20	40
Programski jezik BASIC in osnove zbirnika	20	—	30	50
Uporaba računalnika pri pouku	15	—	15	30
Skupaj	75	—	75	150

III. KADROVSKI IN MATERIALNI POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA

- 3.1 Kadrovske pogoje:
 - habilitiran učitelj za računalništvo in asistent za izvajanje pouka.
- 3.2 Materialni pogoji:
Računalniška oprema, ki omogoča praktično delo na mikračunalnikih in večjem računalniškem sistemu (2 slušatelja, na eno delovno mesto).

IV. UČNI NAČRT

- Informatika z osnovami računalništva
 - 1.1 Obseg: 30 ur (predavanj: 20, vaj: 10)
 - 1.2 Vzgojno-izobraževalni smotri:
 - spoznati bistvo in pomen informatike in kibernetike

- spoznati zgodovinski razvoj računalništva
- usposobiti učitelja za ravnanje z računalniško opremo.
- 1.3 Vsebina:
 - Osnove informatike, informacijskih sistemov in kibernetike. Logična vezja in osnove aritmetike računskih strojev. Zgodovinski razvoj računalništva, večjih računalniških sistemov in mikračunalnikov.
 - Osnove zgradbe računalnika. Vhodne in izhodne enote. Pomnilnik. Računska enota. Krmilna enota. Zunanji pomnilnik.
 - Kako predstavimo informacijo v računalniku — bit, zlog, beseda. Podatki in ukazi. Programi. Podprogrami. Algoritmi. Naloga. Diagram poteka.
 - Priprava navodil računalniku. Interni računalnikov jezik. Zbirnik, programski jezik. Operacijski sistem. Izvajanje programa, paketno-pogovorno delo.
 - Mikračunalniki. Posebnosti. Arhitektura mikroprocesne enote Z80.
 - Uporaba programske podpore: knjižnice, urejevalniki, paketi.
 - 1.4 Študijska literatura
 - Zdajšnji srednješolski učbenik za računalništvo (I. Bratko, V. Rajkovič: Računalništvo, DZS, Ljubljana 1984).
 - Priročniki za uporabo računalnikov, na katerih bo potekal praktični pouk.
 - 1.5 Slušateljeve obveznosti:
 - Opravljenе vaje in seminarska naloga z zagovorom.
 - 2. Programski jezik pascal
 - 2.1 Obseg: 40 ur (predavanj: 20, vaj: 20)
 - 2.2 Vzgojno-izobraževalni smotri:
 - seznaniti učitelja s programskim jezikom pascal;
 - seznaniti učitelja z osnovnimi programskimi prijemi in nalogami;
 - usposobiti učitelja za samostojno reševanje preprostih problemov z računalnikom.
 - 2.3 Vsebina
 - Sestava programa, spremenljivke in konstante, kako pripišemo spremenljivki vrednost (branje in izpis, aritmetični izrazi in prireditveni stavki), krmilni stavki (zaporedje, vejitve in zanke), preprosti programi (semantika krmilnih stavkov), zahtevnejše sestavine programskega jezika (preglednice in indeksirane zanke, podprogrami. Osnove programiranja: kako programiramo (stil, dokumentacija), preverjanje in izvajanje programa, tipični problemi.
 - 2.4 Študijska literatura
 - B. Mohar, E. Zakrajšek: Uvod v programiranje, Izbrana poglavja iz matematike in računalništva 18, DMFA SRS, Ljubljana 1982.
 - Uvod v računalništvo (Naloga, Matematični rokopisi 5, DMFA SRS, Ljubljana 1982).
 - Trenutni srednješolski učbenik za računalništvo (I. Bratko, V. Rajkovič: Uvod v računalništvo, DZS, Ljubljana 1978).
 - J. Benkovič: Računalništvo (Zbirka nalog, DZS, Ljubljana 1980).
 - Obstaja še obilica literature v srbohrvaškem jeziku in tujih jezikih (predvsem v angleščini in ruščini), ki je dosegljiva, na primer v matematični knjižnici.

strokovno izpopolnjevanje

- 2.5 Slušateljeve obveznosti:
Opravljenе vaje in seminarska naloga z zagovorom.

3. Basic in osnove zbirnika

- 3.1 Obseg: 50 ur (predavanj: 20, vaj: 30)
- 3.2 Vzgojno-izobraževalni smotri:
 - seznaniti učitelja s programskim jezikom basic;
 - seznaniti učitelja s posebnostmi programiranja v basicu in z nekaterimi posebnostmi na znanih mikračunalnikih;
 - seznaniti učitelja z osnovami zbirnika, tako da bo znal pisati manjše podprograme, in jih uvrstiti v programe, pisane v višjem programskem jeziku.
- 3.3 Vsebina
 - 1) Basic. Bistvene lastnosti in primerjava s prvim programskim jezikom (pascal). Tipi podatkov. Prireditveni, vhodno-izhodni in krmilni stavki. Preglednice. Nizi. Podprogrami. Delo z datotekami. Zgledi uporabe. Računalniška grafika. Posebnosti basica na znanih mikračunalnikih.
 - 2) Zbirnik. Predstavitev podatkov, naslavljanje in registri. Aritmetične in logične operacije. Krmilni ukazi. Sklad. Programi in podprogrami, prenos parametrov. Zgledi.
- 3.4 Študijska literatura
 - N. Parezanović, B. Janković, Programski jezik Basic, PPV Beograd 1977.
 - Z. Reljić, B. Mikanec, Basic, kompjuterski jezik, Tehnička knjiga Zagreb 1983.
- 3.5 Slušateljeve obveznosti:
Opravljenе vaje in seminarska naloga z zagovorom.

4. Uporaba računalnika pri pouku

- 4.1 Obseg: 30 ur (predavanj: 15, vaj: 15)
- 4.2 Vzgojno-izobraževalni smotri:
 - seznaniti učitelja z možnostmi in načini uporabe računalnika pri vzgojno-izobraževalnem delu;
 - pripraviti učitelja za uporabo programskih paketov za izobraževanje v računalniku in ga usposobiti za sestavljanje preprostih programov s to tematiko;
 - seznaniti učitelja s temeljnimi metodičnimi in metodološkimi postopki za poučevanje računalništva.
- 4.3 Vsebina
 - Možnosti uporabe računalnika pri pouku.
 - Računalnik v vzgojno-izobraževalnem procesu.
 - Uporaba računalnika v procesih, ki spremljajo izobraževanje.
 - Metodični problemi izvajanja pouka informatika in računalništvo v osnovni šoli.
 - Sistem pouka z računalnikom.
- 4.4 Študijska literatura
 - Muzič, Nastava pomoću kompjutera, Tehnička knjiga Zagreb 1980.
 - I. Gerlič, ABC računalništva.
- 4.5 Slušateljeve obveznosti:
Opravljenе vaje in seminarska naloga z zagovorom.

Enopredmetni ali dvopredmetni študij telesne vzgoje?

Nadaljevanje z 9. strani

govor oziroma njegovo predsedstvo izreklo odločno proti dvopredmetnosti.

Nikjer tudi nisem zasledil natančnega predloga, s katerim predmetom naj bi se povezoval študij telesne vzgoje. Za korektno javno razpravo so potrebne natančne programske podlage z natančnimi končnimi rešitvami, kajti za nekatere kombinacije je zamisel lahko sprejemljiva, za druge pa ne. Javno izražanje za neko načelno, imaginarno dvopredmetnost pa gotovo ni na mestu, ker je s takšnim načinom izrekanja možna takšna ali drugačna manipulacija s kriteriji in v korist kogarkoli. Utemeljitve, ki jo avtor članka v večeru navaja v prid kombinacije študija telesne vzgoje z matematiko, je milo rečeno neresna. Učitelj telesne vzgoje, ki naj bi svoj ugled pridobil z zadržano strašujočo matematiko, je gotovo zgorel poklic. Najbrž tudi učiteljem matematike, ki bi si priljubljenost svojega predmeta ustvarjal s telesno vzgojo, ni čisto vse v redu.

Tudi trditve, da bi si telesnovzgojni pedagog z dvopredmetnim študijem pridobil enakovreden položaj v šolskem kolektivu, ni mogoče sprejeti. Najbolj jo zavrača cela vrsta razlogov, ki jih omenjam v prejšnjem članku. Najbolj jo zavrača vrsta razlogov, ki jih omenjam v prejšnjem članku. Najbolj jo zavrača vrsta razlogov, ki jih omenjam v prejšnjem članku.

nje, s širšo razgledanostjo in ne nazadnje s svojim osebnim odnosom do članov kolektiva. Vse to pa je bolj stvar človekove osebnostne podobe kot pa dvopredmetnega študija.

Razlogi, ki so utemeljeni le na prvi pogled

Pobudniki dvopredmetnega študija utemeljujejo dvopredmetnost tudi s tem, da učitelj telesne vzgoje »zaradi ostarelosti, poškodb in invalidnosti niso sposobni prav do upokojitve enako dobro voditi telesne vzgoje«. Le kaj bi ob tem dejali rudarji, plavžarji, gradbeni delavci, da ne nasestavim cele vrste težkih poklicev in del ob tekočem traku. Ta teza je tudi v nasprotju z doktrino, katere vodilo je »funkcija razvija organ«, v nasprotju z doktrino, da gibanje in športno delovanje ohranjata zdravje in upočasnjujeta staranje. Zato bi prav lahko postavili tudi nasprotno tezo: učitelj telesne vzgoje je bolj zdrav, vitalnejši in vedrejši, ker je veliko na zraku, hodi na izlete (športni dan), smuča, plava (šola v naravi), vedrejša narava predmeta ga pomlajuje itd. Seveda bi bilo treba eno ali drugo tezo najprej dokazati, nato pa uporabiti v prid ene ali druge študijske alternative.

O starejšem telesnovzgojnem pedagogu pa mislim tole: starejši učitelj najbrž res ne more biti več dober demonstrator, zato pa je metodično in pedagoško dozorel ter si je hkrati pridobil nešteto izkušenj, kako je treba smotrno rabiti i oč, ki jih terja napor pri pedagoškem procesu. Zato se ni bati, da svojega poslanstva ne bi mogel opravljati najboljše, če ga le želi in hoče. Seveda so tudi izjeme, najbrž nič bolj pogostne kot pri drugih poklicih.

Na prvi pogled kaže, da je zagovor dvopredmetnega študija utemeljen tudi s tem, ker menda na manjših osnovnih šolah ne morejo zaposliti učitelja, ki bi učil samo telesno vzgojo. Zadevo pa je treba pogledati tudi z drugega zornega kota. Ze več let ugotavljamo, da bi moral že v nižjih razredih osnovne šole prevzeti telesno vzgojo telesnovzgojni pedagog. To narekuje po eni strani specifičnost tega vzgojnega področja in izredna gibalna dojemljivost otrok v tej starosti, po drugi strani pa to, da razredni učitelj zelo pogosto zanemarjajo, pa tudi opuščajo telesno vzgojo. Znano je tudi, da karkoli na telesnovzgojnem področju do desetega leta zamudimo, zelo težko nadomestimo ali pa sploh ne. Takšno stališče si je že marsikje utrla pot in vedno več je primerov, ko telesnovzgojni pedagogi vodijo telesno vzgojo že v tretjem in četrtem razredu, ponekod pa tudi že v drugem. Če temu dodamo še ure interesnih dejavnosti, morda še družbeno-moralno vzgojo v 7. ali 8. razredu, potem tudi zaposlitev enopredmetnega telesnovzgojnega pedagoga na manjši šoli ne more biti vprašanje.

Navedeni problemi telesne vzgoje na razredni stopnji so gotovo znani tudi predlagalcem dvopredmetnega študija, zato tem bolj preseneča zavzemanje za takšno rešitev, ki se oddaljuje od dolgotrajne želje, da bi telesno vzgojo tudi na razredni stopnji prevzel telesnovzgojni pedagog.

Dvopredmetni študij ne zagotavlja potrebne kakovosti

Ko razpravljamo o dvopredmetnosti, se postavlja tudi vpra-

šanje, ali ne bo takšna »dvoživka« se bolj obremenjena. Dvopredmetno delo zahteva dvojne priprave, dvojne letne programe, dvojno obvezno podiplomsko izobraževanje in še kaj. Ali bo zmogel tak človek dvojne obveznosti dobro opravljati? Ali bo lahko sledil razvoju dveh strok hkrati in se obenem enako dobro posvečal? Zelo nevarno je, da bo ostal polovičar, da bo ostal slab delavec v eni in drugi. Iz preteklosti, ko smo tak študij že imeli, pa vemo, da so se dvopredmetni diplomanti, če ne takoj pa prej ali slej preusmerili na eno samo področje. V tem primeru je bil študij opuščene predmeta prav slaba in zgrešena naložba.

Ko tehtamo enopredmetno in dvopredmetno alternativo, si moramo biti na jasnem predvsem o tem, ali potrebujemo za telesno vzgojo visokošolski študij s pripadajočim številom ur (približno 3.600 ur). Slabe izkušnje z dosedanjim visokošolskim študijem dokončno rešujejo to vprašanje, zato je ljubljanska fakulteta za telesno kulturo tudi ukinila visokošolski študij. Za visokošolski študij s pripadajočim številom ur (3.600 ur) govori tudi to, da se pri tem študiju, čeprav je poglobljena pedagoška usmeritev, vendarle šola razmeroma raznovrsten strokovnjak, ki se je ob zelo majhnem dodatnem izobraževanju sposoben zaposliti malodane na vseh delovnih mestih na področju telesne kulture. Najbrž je takšna strokovna širina diplomantov v korist vse družbe, ker omogoča prelivanje strokovnjakov iz pedagoškega poklica v »proizvodnjo« in nasprotno. To je pomembno zlasti v času, ko imajo tudi telesnovzgojni pedagogi težave z zaposlovanjem. Tudi nesluten razvoj kineziolo-

ške znanosti v zadnjih desetih ali petnajstih letih ne govori v prid okrnjenja študija prihodnjih telesnovzgojnih pedagogov.

Ob tem, ko ugotavljamo, da okrnjeni študij telesne vzgoje ni v skladu niti z rastjo stroke in znanosti niti s širšimi družbenimi interesi, pa mariborska pedagoška akademija v Prosvetnem delavcu (3. 12. 1984) ponuja za telesno vzgojo študijski paket v 1.800 urah, ker bo drugih 1.800 ur namenjenih študiju drugega predmeta. Informacija v Prosvetnem delavcu resda ni izčrpana, vendar je po številu ur mogoče sklepati, da gre v resnici pravzaprav za kombinacijo dveh višješolskih programov, ki bi skupaj dala diplomantu visokošolski naziv za dva predmeta. Vsak komentar o tovrstni matematiki je najbrž povsem odveč.

Dvopredmetna zaposlitev — kljub vsemu?

Seveda pa misli o dvopredmetnosti gotovo ne smemo zavreči. Ta je lahko sprejemljiva pod pogoji, da ostane predložen enopredmetni visokošolski program za študij telesne vzgoje neokrnjen ali vsaj v glavnem neokrnjen. Kot mlad diplomant visoke šole za telesno kulturo sem brez dvopredmetnega študija učil v 7. razredu osnovne šole nauk o človeku. Zaradi obsežnega znanja iz anatomije, fiziologije in higiene nisem imel težav. Še danes sem prepričan, da sem delo dobro opravil. Nekateri kolegi, ki so med službenim kadrovskega roka končali podoficirsko šolo, so pozneje učili takratno predvojaško vzgojo. Študij telesne vzgoje vsebuje celo vrsto zdravstvenih predme-

tov, zato je telesnovzgojni pedagog več kot primeren za poučevanje zdravstvene vzgoje. Glede na to, da so v vseh visokošolskih študijskih programih v obveznih družboslovnih predmetih ustrezno poudarjena teorija marksizma, sociologija, politična ekonomija, temelji samoupravljanja itn., se ponuja tudi ta rešitev, da bi telesnovzgojni pedagog prav lahko prevzel v 7. in 8. razredu osnovne šole predmet, ki se imenuje družbeno-moralna vzgoja.

V tej smeri bi bilo treba iskati možnost za morebitno dvopredmetno zaposlitev telesnovzgojnih pedagogov. Z zelo majhnimi popravki zdajšnjega enopredmetnega visokošolskega študija bi se telesnovzgojni pedagog lahko dodatno usposobil za večino zgoraj navedenih predmetov, prav gotovo pa za zdravstveno vzgojo in stomatologijo. Ob takšni rešitvi bi ubili dve muhi na mah: omogočili bi telesnovzgojnemu pedagogu dvopredmetno zaposlitev, če bi to želel ali če bi tako nanoslo, hkrati pa bi visokošolski študij temeljne stroke ostal neokrnjen. S tem bi odpadlo tudi sklicavanje na to, da enopredmetni telesnovzgojni pedagog ne more biti razrednik, ker uči samo polovico razreda.

Ob vsem tem pa še vedno ostaja temeljno vprašanje, ali Slovenci res potrebujemo dve visokošolski organizaciji za izobraževanje telesnovzgojnih pedagogov. Morda je bilo to v nekem obdobju smotno, vprašanje pa je, če je danes še vedno tako. Na to bi morala odgovoriti temeljita analiza potreb. Ko se bodo začeli pojavljati telesnovzgojni pedagogi na uradih za zaposlovanje, bo prepozno.

SILVO KRISTAN

Zaposlitev

Delovna organizacija ali šola — kjerkoli v Sloveniji, ki potrebuje likovnika — akademškega slikarja za redno ali honorarno pedagoško delo, naj sporoči svoj naslov uredništvu Prosvetnega delavca. Sprejem tudi delo v knjižnici ali v podaljšanem bivanju.

Komisija za delovna razmerja
VZGOJNOVARSTVENE ORGANIZACIJE POSTOJNA

objavlja prosta dela in naloge

— VARUHNJE — ČISTILKE

za oddelek Planina.

Pogoji:

- končana šola za varuhinje
- starost najmanj 18 let
- 3 mesece delovnih izkušenj

Začetek dela 1. marca 1985. Stanovanj ni. Delo je za nedoločen poln delovni čas.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili v 8 dneh od dneva objave na naslov: Vzgojno-varstvena organizacija Postojna, Komisija za delovna razmerja, Pot na Kremenco 4, Postojna. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh.

Komisija za delovna razmerja

OSNOVNE ŠOLE I. SPUB TONETA TOMŠIČA DOBREPOLJE
61312 Videm Dobrepolje
razpisuje prosta dela in naloge

— PSIHOLOGA

Pogoj: ustrezna izobrazba

Delo bomo sklenili za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Začetek dela 4. februar 1985.

Kandidat mora izpolnjevati pogoje, ki jih predpisuje Zakon o osnovni šoli. Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev bomo sprejemali 8 dni po objavi razpisa. O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po objavi razpisa. Stanovanj ni.

VIO ŽALEC

Komisija za delovna razmerja

OSNOVNE ŠOLE PETER ŠPRAJC-JUR ŽALEC

Šilihova 1

razpisuje dela in naloge

— PREDMETNEGA UČITELJA TEHNIČNEGA POUKA

Delovno razmerje se sklence za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Pogoj: končana višja ali visoka šola ustrezne smeri.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema tajništvo šole 8 dni po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa 8 dni po opravljeni izbiri.

Nastop dela je 1. 2. 1985.

Razpisna komisija

TOZD OSNOVNE ŠOLE ŠTORE

razpisuje po sklepu sveta šole prosta dela in naloge

- **POMOČNIKA RAVNATELJA** na centralni šoli
- **VODJA PODRUŽNIČNE ENOTE** Kompole in
- **VODJA PODRUŽNIČNE ENOTE** Svetina

Na razpis se lahko prijavi kandidati, ki izpolnjujejo pogoje, določene z zakonom, in imajo:

- ustrezno izobrazbo pedagoške smeri
- delovne izkušnje v vzgoji in izobraževanju in opravljen strokovni izpit
- organizacijske sposobnosti
- ter so
- moralno neoporečni
- družbenopolitično dejavni
- sposobni za organizacijo dela in gospodarjenja.

Prijave z dokazili o strokovni izobrazbi, kratek življenjepis in opis sedanjega dela pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: ZOŠ Celje TOZD Osnovna šola Štore, razpisna komisija.

ZAVOD SR SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO
LJUBLJANA, Poljanska cesta 28
Komisija za delovna razmerja

razpisuje naslednja prosta dela in naloge s posebnimi pogoji in odgovornostmi

a) na sedežu zavoda v Ljubljani

1. pedagoški svetovalec za področje zdravstva — koordinator področja
2. pedagoški svetovalec za matematiko in računalništvo v srednjem izobraževanju — koordinator področja
3. pedagoški svetovalec za področje kulture in pedagoške usmeritve — koordinator področja
4. pedagoški svetovalec za obrambo in zaščito v osnovnem in srednjem izobraževanju — koordinator področja

b) za organizacijsko enoto Celje

5. pedagoški svetovalec za slovenski jezik v osnovnem in srednjem izobraževanju

c) za organizacijsko enoto Ljubljana

6. pedagoški svetovalec za tehnično vzgojo v osnovnem izobraževanju in proizvodno delo in delovno prakso in OTP v srednjem izobraževanju
7. pedagoški svetovalec za strokovne predmete v srednjem izobraževanju — kovinarsko-predelovalne usmeritve

č) za organizacijsko enoto Maribor

8. pedagoški svetovalec za razredni pouk
9. pedagoški svetovalec za proizvodno delo, delovno prakso in OTP v srednjem izobraževanju

d) za organizacijsko enoto Nova Gorica

10. pedagoški svetovalec za razredni pouk

Kandidati bodo delovno razmerje sklenili za nedoločen čas. Poleg splošnih pogojev, ki so določeni z zakonom o sistemu državne uprave in o izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije ter o republiških upravnih organih, morajo kandidati izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- visoka izobrazba ustrezne smeri
- 7 let delovnih izkušenj na področju vzgoje in izobraževanja in opravljen strokovni izpit.

Kandidati bodo imenovani za 4 leta in so lahko po končanem mandatu ponovno imenovani.

Osebnih dohodkov po pravilniku Zavoda SR Slovenije za šolstvo.

Zavod nima prostih stanovanj.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom sedanjega dela naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Zavod SR Slovenije za šolstvo, Ljubljana, Poljanska cesta 28 — komisija za delovna razmerja. Prijavljene kandidate bomo obvestili v 30 dneh od izteka roka za vložitev prijav.

Vsa pojasnila dobite v splošni službi Zavoda SR Slovenije za šolstvo, Ljubljana, Poljanska cesta 28, telefon 319-066, oz. v organizacijskih enotah.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD SLOVENSKE KONJICE

razpisuje na podlagi sklepov pristojnih samoupravnih organov Vzgojno-izobraževalnega zavoda in TOZD naslednja prosta dela in naloge:

- **DIREKTORJA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA ZAVODA** Slov. Konjice
- **RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE DUŠANA JEREBA** Slov. Konjice
- **RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE EDVARD KARDELJ** Slov. Konjice
- **RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE POHORSKI ODRED**, Slov. Konjice
- **RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE BORIS VINTER** Zreče
- **RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE LJUBO ŠERCER** Loče
- **RAVNATELJA VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE** Slov. Konjice.

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, predpisanih z Zakonom o združenem delu, Zakonom o osnovni šoli, Zakonom o vzgoji in varstvu predšolskih otrok in družbenim dogovorom o oblikovanju kadrovske politike v občini Slov. Konjice, izpolnjevati še te pogoje:

- da imajo ustrezno pedagoško izobrazbo in vsaj pet let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu;
- da so družbeno dejavni in imajo pozitiven odnos do socialističnega samoupravljanja in do družbene lastnine.

Izbrani kandidat bo imenovan za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo prijave in dokazila o izpolnjevanju razpisnih pogojev na naslov: Vzgojno-izobraževalni zavod, Škalska 7, 63210 Slov. Konjice.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa.

Kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 30 dneh po končanem roku za prijave.

VIZ SLOVENSKE KONJICE
TOZD GLASBENA ŠOLA SLOVENSKE KONJICE,
Partizanska cesta 13

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA KLAVIRJA IN HARMONIKE** za nedoločen čas, PRU

Na voljo je samsko stanovanje — garsonjera.

Prijave z dokazili o izobrazbi pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na TOZD Glasbena šola Slovenske Konjice, Partizanska cesta 13.

Anton Vuk

Umrl je še en zaslužen učitelj posebnega šolstva — Anton Vuk. Nepriznani. Zato nas je žalostna resnica tem bolj zadel. Kolikor dobrega človek stori, toliko velja. Anton Vuk pa je naredil veliko dobrega, za seboj pušča sled v stoterih, ki jih je kot učitelj učil in vzgajal. V nas ostaja dragi spomini. Kot predmetni učitelj — ortopedagog in absolvent psihologije, je bil med prvimi učitelji, ki so po vojni praznih rok, a polni dobre volje začeli poučevati otroke z motnjami v duševnem razvoju v takratni Pomožni šoli v Mariboru do leta 1960, ko je prevzel mesto ravnatelja v Vzgojnem domu v Mariboru, kjer je bil leta 1972 upokojen.

Šola in otroci so bili del njega in on je bil del njih. V našem spominu ostaja kot najboljši, vzoren učitelj in dober delovni tovariš. Dan za dnem, leto za letom je izredno vestno prihajal v šolo med svoje učence, ki jih je znal po svojem srcu in z velikim psihološkim in pedagoškim znanjem razumeti in zahtevati od njih, da so rasi v sposobnostih in znanju. S prav posebnim spoštovanjem se ga spominjajo vzgojitelji iz doma Antona Skale v Mariboru, kjer je bil ravnatelj — kot očeta gojencem in pravega predstojnika — tovariša svojim

sodelavcem. Zato je užival v vsem resničen ugled in spoštovanje. Z malo denarja in v težkih razmerah je znal ustvariti svoj varovancem tople drugi dom zaradi najboljših odnosov. Vse to ni kazalo bleščečim delu in dobro počutje sodelavcev. Vse to ni kazalo bleščečim podobe navzven, zagotavljal je najboljši uspeh skupnega dela za otroke.

Spominjamo se, kako je govoril z nami s tistim posebnim načinom, ki je terjal od sogovornika poglobljene misli in sprejeto govor. V vsem tem je bil pravi mojster. Bil je zanimiv, duhoven, pristno veder, nevsljiv, skromen. Nikoli ni razlagal svojih težav. Dobra knjiga — lepa slovnica ali znanstvena mu je bila pravem pomenu besede vsakdanji kruh. Nemara je vse to odsev njegove notranje usmerjenosti, ki je bila ujeta prelepi svet narave in glasbe. Tem vedo največ njegovi prijatelji planinci, s katerimi je prebival vse lepe predele naše domovine naših gora, z violino pa je z mariborskimi glasbeniki izvajal ljudje ljubezen do glasbe.

Njegov prerani grob smo našli z rožami. V nas ostaja velika žalost, pa tudi veliko lepih spominov nanj. V imenu njegovih kolegov

MOJCA ZUPANČIČ

Obetavna nova pedagoška revija

Pred več kot letom dni je začela izhajati nova specializirana pedagoška revija Inovacija v nastavi, ki jo na tri mesece izdajata Medobčinski zavod za pospeševanje vzgoje in izobraževanja v Kruševcu in Novinarska organizacija Prosvetni pregled v Beogradu, ureja pa vidni pedagoški strokovnjak dr. D. Franković. Izdajatelj in uredniški odbor so si s to revijo naložili zahtevno, toda prepotrebno nalogo, da s kakovostnim seznanjanjem učitelstva z novimi didaktično metodskimi novostmi in spoznanji doma in v svetu podprejo tehnološko posodabljanje naše šole, ki se je začela vidneje uveljavljati v 60. letih, pa dandanes spet močno nazaduje. Vzrok prav gotovo niso le denarne težave, marveč tudi to, da so učiteljem premalo dostopna kakovostna in sprotna tehniško-tehnološka obvestila s šolskega področja.

Nova revija želi to vrzel vsaj delno zapolniti. Namenjena je vsem, ki se kakorkoli ukvarjajo s sodobno tehnologijo vzgojno-izobraževalnega dela. Želi jim pomagati, hkrati pa tudi javno podpreti, povezovati in popularizirati njihove novatorske zamisli in izkušnje. Da je revija na dobri poti in da želi zares uresničevati svojo proglašeno programsko politiko, dokazujejo že prve številke, ki prinašajo programsko politiko, dokazujejo že prve številke, ki prinašajo veliko zanimivih in poučnih sestavkov,

poročil in nasvetov s področja učne tehnologije in posodabljanja vzgojno-izobraževalnega dela. Določene obravnavajo odnose med učno tehnologijo, didaktiko, delo v mediotekah, bibliotekah, informacijski središču v šoli, naloge sodobnega učitelja, metode kompenzacijskega (dopolnilnega) izobraževanja v šoli, antropotonično podo današnjega učenca, opremljenost elektronskega kabine fizike, delo z videorekorderjem, delo z učbenikom, programirano učenje pri pouku kemije, uporabo grafologij pri pouku geografije, uporabo množičnih oblik pri učenju, rabo testov pri pouku tujih jezikov, uporabo elektronskih učilnic v vojaških šolah, uporabnost računalnika pri pedagoškem delu itd.

Precej člankov je preveden iz tujih pedagoških besedil, tako da nam je omogočen vsaj delni vpogled v sodobno šolo zunaj naših meja. Poleg tega ima revija posebna razdelka, v katerih kratko poročajo o šolskih novostih doma in po svetu, in sledi domneva pedagoški periodiki.

Uredništvo revije želi več ročnikov tudi iz naše republike vabi k sodelovanju vse, ki želi zmišljati o učnih novostih teoretično pa tudi o njihovi uporabi v praksi. Naslov revije: Mednarodni tinski zavod za unaprejevanje vaspitanja i obrazovanja — Centar za inovacije u obrazovanju 37000 Kruševac, Čučičeva 1.

FRANCE STRMČNIK

Komisija za medsebojna delovna razmerja

OSNOVNE ŠOLE JOŽE GORJUP KOSTANJEVICA NA KRKI, Gorjanska cesta 2

razpisuje dela in naloge

- **PREDMETNEGA UČITELJA GLASBENEGA POUKA** za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Prijave pošljite v 15 dneh po objavi razpisa. O izbiri boste obveščeni v 8 dneh po končanem razpisnem roku.

Nastop službe takoj.

Še niste naročeni na Prosvetnega delavca?

Pokličite nas na telefon

(061) 315-585

pa boste redno prejeli glasilo prosvetnih delavcev!

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — izhaja štiriinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: predsednik Aleš Golja, Bo-

gdan Čepič, Tea Dominko, Leopold Kežar, Franci Kržan, Marjana Kunej, Vida Nered, Albin Pucln, Alenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Jože Valentincič, Viktor Žorž

Direktor: Jože Valentincič

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

Troha, Jože Valentincič, Marija Velikonja, Majda Vujović

Uredništvo: Jože Valentincič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 550 din za posameznika, 850 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvoda 30 din, pri povečanem obsegu pa 40 din. Studentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega komisija za vzgojo in izobraževanje časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 3. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).